

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. A

S. O. U.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1940:39
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

FÖRSLAG
TILL REVISION AV
DEN SVENSKA
KYRKOHANDBOKEN

AVGIVET AV

TOR ANDRÆ

S T O C K H O L M

1 9 4 0

Statens offentliga utredningar 1940

Kronologisk förteckning

1. Betänkande och förslag angående reglering av församlingsindelningen i Stockholm och revision av den för huvudstaden gällande lagen om församlingsstyrelse. Av T. Wohlin, Heggström. iv, 167 s. **E.**
2. Betänkande angående omorganisation av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse m. m. Beckman. 77 s. **Fö.**
3. Betänkande med förslag till åtgärder för befordrande av produktionen å enskilda skogar i vissa delar av Norrland. Marcus. 260 s. **Jo.**
4. Betänkande med förslag till lag om krigsskadeersättning. Norstedt. 84 s. **H.**
5. Promemoria med förslag till vissa åtgärder mot missbruk av tryckfriheten. Norstedt. 32 s. **Ju.**
6. Betänkande angående uppgörelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms stad rörande vissa markfrågor m. m. i Stockholm. Beckman. 154 s. 8 pl. **K.**
7. Betänkande med förslag till lag med vissa bestämmelser om livförsäkring vid krig m. m. Norstedt. 83 s. **H.**
8. Betänkande med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. strafflagen m. m. jämte därmed sammanhängande författningar. Norstedt. 130 s. **Ju.**
9. Betänkande med förslag till kungörelse angående kontroll å handeln med ost samt viss lagstiftning angående korvvaror. Heggström. 72 s. **S.**
10. Svensk namnbok 1940 V. Pettersson. 166 s. **Ju.**
11. Betänkande med förslag rörande offentliga rätts hjälpsanstalter. Heggström. 125 s. **Ju.**
12. Betänkande med utredning och förslag angående inrättande av fritidsreservat för städernas och de tätbebyggda samhällenas befolkning. Beckman. 289 s. **S.**
13. Statistisk utredning angående förvaltningskostnader m. m. i konkurser. Norstedt. 26 s. **Ju.**
14. Betänkande och förslag angående förhållandet mellan arbetsuppgifter och löneställning vid statens järnvägar. Del 1. Beckman. 247 s. **K.**
15. Betänkande med förslag rörande skärgårdarnas behov av förbättrade kommunikationer. Del 2. Beckman. 134 s. **K.**
16. Efterfrågan på jordbruksprodukter och dess känslighet för pris- och inkomstförändringar. Av H. Wold. Marcus. 144 s. **Jo.**
17. Betänkande med förslag till ändrad lagstiftning angående s. k. rattifylleri. Norstedt. 93 s. **K.**
18. Betänkande med förslag angående krigsförsäkring av viss lösegendom. Norstedt. 60 s. **H.**
19. Förslag till ändrad lagstiftning om straff för försök till brott. Lund, Ohlsson. 81 s. **Ju.**
20. Straffrättskommitténs betänkande med förslag till lagstiftning om förmögenhetsbrott. Norstedt. 251 s. **Ju.**
21. Betänkande angående utfärdande av samt ersättning för vissa läkarintyg. Marcus. 60 s. **S.**
22. Socialvårdskommitténs betänkande. 1. Statistisk undersökning angående kommunernas ålderdomshem. Beckman. 98 s. **S.**
23. Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m. Norstedt. 98 s. **Ju.**
24. Betänkande och förslag angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet m. m. Heggström. 85 s. **E.**
25. Straffrättskommitténs betänkande med förslag till ändring av strafflagen för krigsmakten i vad den berör förmögenhetsbrotten. Norstedt. 20 s. **Ju.**
26. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar. Marcus. 129, (2), 126 s. **Jo.**
27. Betänkande med förslag till organisation av telegrafverket. Göteborg, Elander. 135 s. **K.**
28. Betänkande angående uppgörelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms stad rörande överstatshållarämbetets uppförande å riksstaten m. m. Beckman. 115 s. **S.**
29. Lagrådets utlåtande över processlagberedningens förslag till rättegångsbalk. Norstedt. 111 s. **Ju.**
30. Betänkande med förslag rörande övergång till högertrafik i Sverige. Beckman. 110 s. **K.**
31. Socialvårdskommitténs betänkande 2. Statistisk undersökning rörande de erkända sjukvårdskassorna. Beckman. 109 s. **S.**
32. 1938 års hälso- och sjukvårdssakkunniga. De yngre sjukhusläkarnas avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. Av G Ahlberg. Beckman. 67 s. **S.**
33. Principbetänkande i trafiksäkerhetsfrågan. Beckman. viij, 167 s. **K.**
34. 1938 års tobakshandelsutredning. Betänkande rörande reglering av import- och detaljhandeln med tobaksvaror. Marcus. 252 s. **Fl.**
35. Organiserad samverkan inom svenskt näringsliv. Heggström. viij, 454 s. **H.**
36. Betänkande och förslag angående folkskoleväsendets rationalisering. Heggström. 93 s. **E.**
37. Betänkande angående lägenhetsupplåtelse åt lappar som lämnat rensköteln. Marcus. 98 s. **Jo.**
38. Betänkande och förslag angående värtjänstutbildning för skolorndom. Heggström. x, 158 s. **E.**
39. Förslag till revision av den svenska kyrkohandboken. Av T. Andræ. Uppsala, Almqvist & Wiksell. xj, 185 s. **E.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet. **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1940:39
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

FÖRSLAG
TILL REVISION AV
DEN SVENSKA
KYRKOHANDBOKEN

AVGIVET AV

TOR ANDRÆ

S T O C K H O L M

1940

STATENS ÖFFENTLIGA BOKFÖRHANDLINGAR
S. 100

FÖRSLAG
TILL REVISION AV
DEN SVENSKA
KYRKOHANDBOKEN

AV GIVLT AV

TOR ANDRÉ

UPPSALA 1940

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

40490

Till

KONUNGEN.

Enligt nådigt brev den 9 december 1938 uppdrog Eders Kungl. Maj:t åt undertecknad Andræ att i anslutning till de av 1938 års kyrkomötes beredningsutskott i dess betänkande nr 1 angivna riktlinjerna

och med beaktande av de utav utskottet framburna önskemålen överarbета och slutligt utforma ett av ärkebiskopen E. Eidem den 10 februari 1938 avgivet förslag till revision av den svenska kyrkohandboken. Vid arbetets bedrivande skulle enligt föreskrift i nämnda nådiga brev samråd äga rum med biskoparna i Strängnäs stift Gustaf Aulén och i Växjö stift Yngve Brilioth, vilka skulle äga att till det förslag, som komme att av mig avgivas, anteckna sina särskilda meningar. Jämlikt nådigt bemyndigande utsåg chefen för ecklesiastikdepartementet den 20 december 1938 filosofie doktorn Gustaf Ödmann att vara sekreterare åt mig vid arbetets utförande.

Sedan jag numera fullgjort ifrågavarande uppdrag i vad detsamma rör den egentliga kyrkohandboken, får jag härmed i underdånighet överlämna det av mig utarbetade förslaget. Biskoparna Aulén och Brilioth hava icke antecknat särskilda meningar.

Stockholm den 27 december 1940.

Underdånigst

Tor Andræ.

Gustaf Ödmann.

INNEHÅLL

	Sid.
Underdånig skrivelse	III
Innehållsförteckning till det föreliggande förslaget	IX
Förslag till revision av Den svenska kyrkohandboken	1—169
Översikt över förslagets viktigare avvikelser från av Erling Eidem avgivet förslag, sådant det föreligger i utlåtande av berednings- utskottet vid 1938 års kyrkomöte	170—185

INNEHÅLL

Undergång skattens	1
Innehållsrekening till det föreliggande förslaget	1
Förslag till revision av Den svenska ämbetsmannalönelagen	1
Översikt över förslaget och dess förhållande till den föreliggande förslaget	1
avsett förslag, såvitt det förhåller sig till den föreliggande förslaget	1
ansökan vid 1938 års riksdag	1

DEN SVENSKA KYRKOHANDBOKEN

DEN SVENSKA KYRKOHANDOKEN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Första delen.

DEN ALLMÄNNA GUDSTJÄNSTEN.

	Sid.
Första kapitlet. <i>Den allmänna gudstjänstordningen</i>	I
1. Högmässa.	
A. Högmässa med nattvard	1
B. Högmässa utan nattvard	21
C. Högmässa med infogat skriftermål	22
2. Ottesång	24
Ottesång på Juldagen	26
3. Aftonsång	29
4. Allmänt skriftermål	32
Bibelord att brukas vid skriftermål	33
Psalmsverser att brukas vid skriftermål	35
5. Nattvardsgudstjänst.	
A. Skriftermål jämte nattvard	36
B. Nattvardsgudstjänst högtidligare form	36
6. Morgon- och Aftonbön.	
A. Morgonbön enklare form	39
B. Morgonbön högtidligare form	40
C. Aftonbön enklare form	42
D. Aftonbön högtidligare form	43
Psaltarställen att brukas vid högtidlig morgon- och aftonbön.	44
7. Veckopredikan	54
8. Passionsgudstjänst.	
A. Enklare form	55
B. Högtidligare form	56

9. Rättegångsgudstjänst	Sid. 58
10. Förkortad högmässa	60
11. Barn gudstjänst	62

Andra kapitlet. *Kyrkoböner.*

1. Morgonböner vid ottesången	66
2. Litanian	68
3. Högtidsböner vid högmässan	71
4. Böner och förböner för särskilda förhållanden	75

Andra delen.

DOP, KONFIRMATION, ENSKILT SKRIFTERMÅL, SJUKAS NATTVARDSGÅNG, VIGSEL, KYRKOTAGNING, JORDFÄSTNING.

Tredje kapitlet. *Dop.*

1. Barndop	86
2. Nöddop och dess bekräftelse	89
3. Dop av unga	90
4. Dop av vuxna	93

Fjärde kapitlet. *Konfirmation.*

1. Ungdomens konfirmation	96
2. Vuxnas konfirmation	100

Femte kapitlet. *Enskilt skriftermål* 103

Sjätte kapitlet. *Sjukas nattvardsgång* 106

Sjunde kapitlet. *Vigsel* 108

Åttonde kapitlet. *Kyrkotagning.*

1. I kyrka	112
2. I hemmet	112

Nionde kapitlet. *Jordfästning.*

1. Jordfästning utan altartjänst	113
2. Jordfästning med altartjänst	117
3. Gravsättning	119
4. Bön vid jordfästning av barn	119
5. Jordfästning av dödfött barn	120
Bibelord att brukas vid jordfästning	120
Psalmverser att brukas vid jordfästning	124

Tredje delen.

INVIGNINGS- OCH VIGNINGSÅKTER.

Tionde kapitlet. <i>Invigningsakter.</i>	Sid.
1. Kyrkoinvigning	127
Bibelord att läsas av assistenterna vid kyrkoinvigning	129
2. Återöppnande av kyrka	131
3. Grundstensläggning för ny kyrka	133
4. Invigning av altare, dopfont, predikstol, orgel, kyrkklocka	133
5. Invigning av begravningsplats och gravkapell	135
Bibelord att läsas av assistenterna vid invigning av begravningsplats och gravkapell	136
Elfte kapitlet. <i>Biskopsvigning</i>	138
Bibelord att läsas av assistenterna vid biskopsvigning	141
Tolfte kapitlet. <i>Prästvigning</i>	144
Bibelord att läsas av assistenterna vid prästvigning	148
Trettonde kapitlet. <i>Kyrkoherdeinstallation.</i>	151
Bibelord att läsas av assistenterna vid kyrkoherdeinstallation	154
Fjortonde kapitlet. <i>Missionärvigning</i>	157
Bibelord att läsas av assistenterna vid missionärvigning	160
Femtonde kapitlet. <i>Diakonvigning</i>	162
Bibelord att läsas av assistenterna vid diakonvigning	164
Sextonde kapitlet. <i>Diakonissvigning</i>	167

Tredje delen.

INVIKINGS- OCH VIKINGSKAPET

107	Sexonde kapitel. Vikingskapet.
104	Bibeld att läsas av assistenten vid diknings.
102	Femtonde kapitel. Vikingskapet.
100	Bibeld att läsas av assistenten vid diknings.
157	Fjortonde kapitel. Vikingskapet.
154	Bibeld att läsas av assistenten vid kyrkobesökningen.
151	Trettonde kapitel. Vikingskapet.
148	Bibeld att läsas av assistenten vid diknings.
144	Tofte kapitel. Vikingskapet.
141	Bibeld att läsas av assistenten vid diknings.
138	Elfte kapitel. Vikingskapet.
135	Bibeld att läsas av assistenten vid diknings och gravkapell.
132	Fjortonde kapitel. Vikingskapet.
129	Bibeld att läsas av assistenten vid diknings av begravnings.
126	Gravkapell och gravkapell.
123	Gravkapell.
120	Bibeld att läsas av assistenten vid diknings av begravnings.
117	Tredje kapitel. Vikingskapet.
114	Bibeld att läsas av assistenten vid diknings.
111	Andrade kapitel. Vikingskapet.
108	Bibeld att läsas av assistenten vid diknings.
105	Förste kapitel. Vikingskapet.
102	Bibeld att läsas av assistenten vid diknings.

F Ö R S T A D E L E N
D E N A L L M Ä N N A G U D S T J Ä N S T E N
F Ö R S T A K A P I T L E T
D E N A L L M Ä N N A G U D S T J Ä N S T O R D N I N G E N

1. HÖGMÄSSA.

**A. HÖGMÄSSA
med nattvard.**

Omedelbart före sammanringningen må kyrkligt värdig orgelmusik kunna utföras.

1. Ingångspsalm.

Under orgelförspålet träder prästen för altaret.

2. Inledning.

Efter psalmsångens slut må följande växelsånger kunna sjungas av prästen, vänd mot församlingen, samt av församlingen jämte kyrkokören eller ock av kyrkokören ensam, uppdelad i grupper:

Första söndagen i Advent.

Se, din konung kommer till dig, rättfärdig, segerrik. Välsignad vare han som kommer, i Herrens namn. Hosianna i höjden.

Höjen, I portar, edra huvuden, höjen eder, I eviga dörrar, för att ärans konung må draga därin.

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande,
Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara, från evighet till evighet. Amen.

Fuldagen.

Se, ett barn varder oss fött, en son varder oss given, och på hans skuldror skall herradömet vila, och hans namn skall vara Underbar i råd, Väldig Gud, Evig Fader, Fridsfurste.

Sjungen till Herrens ära en ny sång, ty Herren har gjort under.
Ära vare Fadern etc.

Den helige Stefanus dag.

De övertunno i kraft av Lammets blod och i kraft av sitt vittnesbörds ord: de älskade icke så sitt liv, att de drogo sig undan döden.

Saliga äro de vilkas väg är ostrafflig, de som vandra efter Herrens lag.

Ära vare Fadern etc.

Nyårsdagen.

I Jesu namn skola alla knän böja sig, deras som äro i himmelen och deras som äro på jorden och deras som äro under jorden, och alla tungor skola bekänna, att Jesus Kristus är Herre.

Herre, vår Herre, huru härligt är icke ditt namn över hela jorden.

Ära vare Fadern etc.

Trettondedag Jul.

Loven Herren, alla hedningar, prisen honom, alla folk. Ty Herrens nåd är väldig över oss, och hans sanning varar i evighet.

Tillbedjen Herren i helig skrud, bäven för hans ansikte, alla länder.

Ära vare Fadern etc.

Jungfrun Marias Kyrkogångsdag.

Vi tänka, Herre, på din nåd och härlighet, när vi stå i ditt tempel: såsom ditt namn, o Gud, så når ditt lov intill jordens ändar; din högra hand är full av rättfärdighet.

Stor är Herren och högt lovad, i vår Guds stad, på sitt heliga berg.

Ära vare Fadern etc.

Fastlagssöndagen.

Det vare fjärran från mig att berömma mig av något annat än vår Herres, Jesu Kristi, kors.

Det var våra krankheter han bar, våra smärtor, dem lade han på sig.

Jungfrun Marias Bebådelsedag.

Herrens härlighet skall varda uppenbarad, och allt kött skall tillsammans se den. Ty så har Herrens mun talat.

Sjungen till Herrens ära en ny sång, ty Herren har gjort under.

Ära vare Fadern etc.

Palmsöndagen.

Gud har icke skonat sin egen Son, utan utgivit honom för oss alla.

De ödmjuka skola äta och bliva mätta, de som söka Herren skola få lova honom, ja, edra hjärtan skola leva evinnerligen.

Långfredagen.

Han var sargad för våra överträdelsers skull och slagen för våra missgärningars skull. Näpsten var lagd på honom, för att vi skulle få frid, och genom hans sår bliva vi helade.

Var mig nådig, o Gud, var mig nådig; ty till dig tager min själ sin tillflykt.

Påskdagen.

Gud har uppväckt Kristus Jesus från de döda, halleluja; med ära och härlighet har han krönt honom, halleluja, och allting har han lagt under hans fötter, halleluja, halleluja, halleluja.

Kristus har gjort dödens makt om intet och fört liv och oförgänglighet fram i ljuset.

Ära vare Fadern etc.

Kristi Himmelsfärds dag.

Kristus har farit upp till sin Fader och vår Fader, till sin Gud och vår Gud.

Hans rike är ett evigt rike, och hans herradöme har ingen ände.
Ära vare Fadern etc.

Pingstdagen.

Herren skall utgjuta sin Ande över allt kött, halleluja, och jorden skall varda full av hans härlighets kunskap. Halleluja, halleluja, halleluja.

I skolen ösa vatten med fröjd ur frälsningens källor.

Ära vare Fadern etc.

Heliga Trefaldighets dag.

Helig, helig, helig är Herren Gud, den Allsmäktige, han som var och som är och som skall komma.

Given åt Herren, I folkens släkter, given åt Herren ära och makt; given åt Herren hans namns ära, bären fram skänker, och kommen i hans gårdar.

Ära vare Fadern etc.

Den helige Johannes Döparens dag.

En människas dagar äro såsom gräset, hon blomstrar såsom ett blomster på marken. När vinden går däröver, då är det icke mer, och dess plats vet icke mer därav.

Men Herrens nåd varar från evighet till evighet över dem som frukta honom.

Ära vare Fadern etc.

Kristi Förklarings dag.

Vi sågo liksom en enfödd Sons härlighet från sin Fader, och han var full av nåd och sanning.

Ett har jag begärt av Herren, därefter traktar jag: att jag må få bo i Herrens hus i alla mina livsdagar för att skåda Herrens ljuvlighet.

Ära vare Fadern etc.

Den helige Mikaels dag.

Loven Herren, I hans änglar, I starke hjältar, som uträtten hans befallning, så snart I hören ljudet av hans ord.

Lova Herren, min själ, och allt det i mig är hans heliga namn.

Ära vare Fadern etc.

Alla Helgons dag.

Dessa äro de som komma ur den stora bedrövelsen, och som hava tvagit sina kläder och gjort dem vita i Lammets blod.

Ja, du har räddat min själ från döden, mitt öga från tårar, min fot från fall; jag skall få vandra inför Herren i de levandes land.

Ära vare Fadern etc.

Domsöndagen.

Se, jag kommer snart och har med mig min lön, för att vedergälla var och en efter som hans gärningar äro.

Herre, gå icke till doms med din tjänare, ty inför dig är ingen levande rättfärdig.

Botdagen (Första Böndagen).

Herre, om du vill tillräkna missgärningar, vem kan då bestå? Dock, hos dig är ju förlåtelse, på det att man må frukta dig.

Herre, straffa mig icke i din förtörnelse, och tukta mig icke i din vrede. Vänd åter, Herre, rädda min själ, fräls mig för din nåds skull.

Reformationsdagen (Andra Böndagen).

Gud är vår tillflykt och starkhet, halleluja, en hjälpa i nödens tider, väl beprövad, halleluja, halleluja, halleluja.

Evinnerligen, Herre, står ditt ord fast i himmelen: från släkte till släkte varar din trofasthet.

Ära vare Fadern etc.

Missionsdagen (Tredje Böndagen).

Förtäljen bland hedningarna Herrens ära, bland alla folk hans under.
Herren är konung. Därför fröjde sig jorden. Havsländerna glädje sig, så många de äro.

Ära vare Fadern etc.

Tacksägelsedagen (Fjärde Böndagen).

Det är gott att tacka Herren och att lovsjunga ditt namn, du den Högste.

Tacken Herren, ty han är god, ty hans nåd varar evinnerligen.

Ära vare Fadern etc.

Då växelsång icke förekommer, sjunger eller säger prästen, vänd mot församlingen:

Helig, helig, helig är Herren Gud allsmäktig.

Hela jorden är full av hans härlighet.

Härefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel, hans tron är i himmelen. Han är ock när dem som hava en ödmjuk och förkrossad ande. Han hör de botfärdigas suckar och vänder sig till deras bön.

Låtom oss därför trösteligen gå fram till hans nådetron och bekänna vår synd och skuld.

3. Syndabekännelse.

Prästen faller på knä vid altaret och ber:

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Advents- och jultiden. Barmhärtige Gud, allgode Fader. Du är tålig och långmodig. Du förlåter alla botfärdiga deras missgärningar och synder. Din nåd varar från släkte till släkte över dem som frukta dig.

Herre, inför dig bekänner jag, att jag har syndat och gjort vad ont är i dina ögon. Jag är icke värd din godhet och kärlek.

Men tänk icke på mina överträdelser, och handla icke med mig så, som jag har förtjänt. Förbarma dig över mig. Hjälp mig, Gud, min Frälsare, för ditt namns skull. Förlåt mig vad jag brutit, och utplåna all min skuld. Giv mig din Helige Ande, och omskapa mitt hjärta, att jag härefter må vandra i ett nytt leverne. Amen.

Fastan, påsk- och pingsttiden. Gud, var mig nådig efter din godhet, utplåna mina överträdelser efter din stora barmhärtighet. Två mig väl från min missgärning, och rena mig från min synd.

Mot dig allena har jag syndat och gjort vad ont är i dina ögon. Vänd bort ditt ansikte från mina synder, och utplåna alla mina missgärningar. Skapa i mig, Gud, ett rent hjärta, och giv mig på nytt en frimodig ande. Förkasta mig icke från ditt ansikte, och tag icke din Helige Ande ifrån mig. Låt mig åter få fröjas över din frälsning, och uppehåll mig med villighetens ande. Amen.

Trefaldighetstiden. Jag fattig syndig människa, som, med synd född, i alla mina livsdagar på mångfaldigt sätt har brutit emot dig, bekänner av allt hjärta inför dig, helige och rättfärdige Gud, kärleksrike Fader, att jag icke har älskat dig över allting, icke min nästa såsom mig själv. Emot dig och dina heliga bud har jag syndat, med tankar, ord och gärningar, och vet mig fördenskull vara värd att förkastas från ditt ansikte, om du skulle så döma mig, som mina synder hava förtjänt.

Men nu har du, käre himmelske Fader, utlovat att med mildhet och nåd omfatta alla botfärdiga syndare, som fly till din faderliga barmhärtighet, i Jesu Kristi, vår Frälsares, namn. Dem vill du tillgiva vadhelst de hava brutit emot dig och icke mer se till deras synd.

Däruppå förlitar jag mig, arme syndare, och beder dig trösteligen att du, efter samma ditt löfte, värdes vara mig miskundsam och nådig och förlåta mig alla mina synder, ditt heliga namn till pris och ära. Amen.

Denna syndabekännelse må icke brukas, då skriftermål omedelbart föregår högmässan. Prästen reser sig och säger, vänd mot församlingen:

Den allsmäktige, evige Gud förlåte oss alla våra synder, efter sin stora, outgrundliga barmhärtighet, för Frälsarens, Jesu Kristi, skull, och give oss nåd att bättra vårt leverne och få med honom ett evigt liv. Amen.

eller

Om vi bekänna våra synder, så är Gud trofast och rättfärdig, så att han förlåter oss våra synder och renar oss från all orättfärdighet. Amen.

eller

Det är ett fast ord och i allo värt att mottagas, att Kristus Jesus har kommit i världen för att frälsa syndare. Amen.

4. Herre, förbarma dig.

Vänd mot altaret sjunger prästen med församlingen: Församlingen sjunger:

Herre, förbarma dig över oss.

Kriste, förbarma dig över oss.

Herre, förbarma dig över oss.

5. Ära vare Gud.

Prästen sjunger eller säger, fortfarande
vänd mot altaret:

Ära vare Gud i höjden
och frid på jorden,
till människorna ett gott behag.

Församlingen reser sig och sjunger:

Allena Gud i himmelrik
må lov och pris tillhöra
för all den nåd han, kärleksrik,
med oss har velat göra.
Han jorden skänkt stor fröjd och frid.
Ack, mänskan må väl glädjas vid
Guds evigt goda vilja.

Församlingen sätter sig ned.

Under Fastan må i stället för *Allena Gud i himmelrik* kunna sjungas *Ära ske Gud, som från sin tron*, Ps. 269: 4.

På följande högtidsdagar: Första söndagen i Advent, Juldagen, Nyårsdagen, Trettondedag Jul, Påskdagen, Kristi Himmelfärds dag, Pingstdagen, Heliga Trefaldighets dag, Alla Helgons dag och de årliga Reformations-, Missions- och Tacksägelsedagarna, samt på särskild högtidsdag för viss församling (invigning eller återöppnande av kyrka, kyrkherdeinstallation, visitation, kyrkas minnesfest o. s. v.) sjunges i stället för *Allena Gud i himmelrik* lovsången *Vi prisa dig, Laudamus*, Ps. 601, varvid psalmnumret bör vara angivet på nummertavlorna.

Vi prisa dig,
vi tillbedja dig,
vi tacka dig för dina under,
Herre Gud, himmelske Konung,
Gud Fader allsmäktig,
Herre, den Allrahögstes enfödde Son,
Jesus Kristus,
Helige Ande,
nådens, sanningens och fridens Ande.
Amen, amen, amen.

På de stora högtidsdagarna må i stället kunna brukas det äldre *Laudamus*, Ps. 602, enligt följande ordning:

Prästen sjunger eller säger:

Ära vare Gud i höjden

Församlingen reser sig och sjunger jämte
kyrkokören:

och frid på jorden,
till människorna ett gott behag.

Vi love dig,
 vi välsigne dig,
 vi tillbedje dig,
 vi prise och äre dig,
 vi tacke dig för din stora ära.
 O Herre Gud, himmelske Konung,
 Gud Fader allsmäktig.
 O Herre, den Allrahögstes enfödde Son,
 Jesu Kriste.
 O Herre Gud, Guds Lamm, Faderns Son,
 Du som borttager världens synder,
 förbarma dig över oss.
 Ty du allena är helig,
 du är allena Herre,
 du är allena den högste,
 Jesu Kriste,
 med den helge Ande,
 i Guds Faders härlighet.
 Amen.

Församlingen sätter sig ned.

6. Kollektbön.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Herren vare med eder.

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren.

Prästen sjunger eller säger:

Låtom oss bedja.

Vänd mot altaret beder prästen dagens kollektbön.

Församlingen böjer sig ned under bönen.

Församlingen sjunger:

Amen.

7. Epistel.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Hören Herrens ord på (Första söndagen i Advent o. s. v.). Så skriver aposteln (profeten) N.

Församlingen reser sig.

Prästen läser dagens epistel.

Prästen vänder sig därefter mot altaret.

Församlingen sätter sig ned.

8. Gradualpsalm.

Denna högmässans huvudpsalm bör väljas med hänsyn till dagens ställning i kyrkoåret och till evangelietexten.

9. Evangelium.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Upplyften edra hjärtan till Gud och hören dagens heliga evangelium.

Församlingen reser sig.

Prästen fortfar:

Så skriver evangelisten (aposteln) N.

Prästen läser dagens evangelium.

10. Trosbekännelse.

Såsom inledning till trosbekännelsen må prästen kunna säga: *Låtom oss nu med den allmänliga kyrkan bekänna vår kristna tro.*

Församlingen må kunna deltaga i läsningen av trosbekännelsen.

Församlingen förblir stående.

Vänd mot församlingen läser prästen trosbekännelsen.

Vi tro på Gud, Fader allsmäktig,
himmelens och jordens skapare.

Vi tro på Jesus Kristus, hans ende Son, vår Herre,
kommen av den Helige Ande, född av jungfrun Maria,
pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begravnen,
nederstigen till dödsriket,

på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda, uppstigen till
himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida,
därifrån igenkommande till att döma levande och döda.

Vi tro på den Helige Ande,
en helig, allmänlig kyrka, de heligas samfund,
syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv.

Församlingen sätter sig ned.

På de stora högtidsdagarna må prästen i stället för den *apostoliska trosbekännelsen* kunna läsa den *nicenska*, vilken även må kunna sjungas av församlingen och kyrkokören.

Jag tror på *en* Gud, allsmäktig Fader, skapare av himmel och jord,
av allt vad synligt och osynligt är;

och på *en* Herre, Jesus Kristus, Guds enfödde Son, född av Fadern
före all tid, Gud av Gud, ljus av ljus, sann Gud av sann Gud, född och
icke skapad, av samma väsen som Fadern, på honom genom vilken
allting är skapat; som för oss människor och för vår salighets skull har
stigit ned från himmelen och tagit mandom genom den Helige Ande
av jungfrun Maria och blivit människa; som ock har blivit för oss kors-

fäst under Pontius Pilatus, lidit och blivit begravnen; som på tredje dagen har uppstått, efter skrifterna, och stigit upp till himmelen och sitter på Faderns högra sida; därifrån igenkommande i härlighet till att döma levande och döda, på vilkens rike icke skall varda någon ände;

och på den Helige Ande, Herren och livgivaren, som utgår av Fadern och Sonen, på honom som tillika med Fadern och Sonen tillbedes och äras, och som har talat genom profeterna;

och på *en* helig, allmännelig och apostolisk kyrka.

Jag bekänner *ett* dop, till syndernas förlåtelse, och förväntar de dödas uppståndelse och den tillkommande världens liv. Amen.

I stället för den lästa trosbekännelsen må församlingen kunna sjunga *Vi tro på en allsmäktig Gud*, Ps. 26: 1—3, varvid psalmnumret bör vara angivet på nummertavlorna. Prästen står under psalmsången vänd mot altaret. Psalmsången inledes icke av orgelförspel, men avslutas med efterspel, varunder prästen går på predikstolen.

11. Predikstolspsalm.

Under psalmsången går prästen på predikstolen.

När tron sjunges, bortfaller predikstolspsalmen.

Om vid högmässan utföres en kyrklig hymn, vilken alltid bör vara vald med särskild tanke på den innevarande dagen, må sådan sång av kyrkokören få sin plats efter trosbekännelsen. I detta fall må predikstolspsalmen kunna utgå.

12. Predikan.

Predikan hålles öfver i evangelieboken angiven bibeltext, vilken uppläses. På Långfredagen predikas öfver Femte akten av *Vår Herres Jesu Kristi lidande*. På de årliga Bön dagarna predikas öfver den särskilt föreskrivna högmässotexten.

Då dagens evangelium är predikotext, bör detta icke ånyo uppläses från predikstolen. Där aftonsång icke hålles, må vid högmässan stundom alternativt predikas öfver episteltexterna och aftonsångstexterna. Sådant utbyte får dock icke ske på de stora högtidsdagarna.

På de stora högtidsdagarna må under akten på predikstolen en eller ett par för dagen passande psalmverser (utan orgelförspel) kunna sjungas av församlingen.

Efter predikan beder prästen antingen den bön, som i evangelieboken är införd efter dagens texter, eller följande bön:

Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som har givit oss sitt ord till tröst och undervisning, till förmaning och väckelse. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi icke må vara glömska hörare, utan dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålmod, intill änden, och varda saliga, genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

13. Kyrkliga tillkännagivanden.

De kyrkliga tillkännagivandena göras av prästen på följande sätt:

Först uppläses böndagsplakatet, då sådant föreligger.

a. *Pålysning* om gudstjänster och församlingsarbete och om det ändamål för vilket kollekt kommer att upptagas.

I samband med kollektpålysningen föreläses inkommet kollektcirkulär i den utsträckning, som kan finnas ändamålsenligt. Pålysningen må kunna avslutas med ett lämpligt bibelord, t. ex.: *Gud älskar en glad givare*, eller: *Låtom oss icke förtrötta att göra vad gott är*, eller: *Medan vi hava tillfälle, må vi göra vad gott är mot var man, och först och främst mot dem som äro våra medbröder i tron*, eller: *Förgäten icke att göra gott och dela med eder, ty sådana offer har Gud behag till*, eller med en kort bön, sådan som denna: *Herre, du som i din godhet giver oss vad vi behöva, gör oss till glada givare, som gärna dela med oss åt andra. Och förläna din välsignelse till vår gåva. Amen.*

b. *Meddelande om barndop* (må kunna lämnas).

Prästen säger:

I den kristna församlingens gemenskap har (hava) genom det heliga dopet upptagits N. N. (för- och efternamn samt ev. bostad). Gud, vår Fader, bevara detta (dessa) barn i sitt förbund och välsigne det (dem) nu och till evig tid.

c. *Tillkännagivanden angående äktenskaps ingående.*

Prästen säger:

Äktenskapsbetyg har utfärdats för N. N. till äktenskap med N. N. från N. församling i N. län. Hinder mot deras äktenskap må anmälas till lysningsförsamlingen.

Äktenskapscertifikat har av N. N. begärts för äktenskap med N. N., vilket härmed tillkännagives för denna församling

3:e gången

2:a gången

1:a gången.

Lysning till äktenskap kungöres inför denna församling

3:e gången mellan N. N. och N. N.

2:a gången mellan N. N. och N. N.

1:a gången mellan N. N. och N. N.

I församling, som av domkapitlet därtill har erhållit tillstånd, behöva lysning och anhållan om äktenskapscertifikat allenast 1:a gången kungöras på denna plats i gudstjänsten. Kungörandet av 2:a och 3:e gångerna sker då omedelbart efter gudstjänstens slut, varom församlingen erinras.

Sedan alla tillkännagivanden angående äktenskaps ingående hava gjorts, säger prästen:

Gud allsmäktig välsigne deras förbund och give dem nåd att rätt besinna dess heliga förpliktelser.

d. *Förbön för sjuka*, som begärt församlingens förbön.

Prästen säger:

Låtom oss bedja för våra sjuka och särskilt för N. N., som ligger svårt sjuk.

Härefter beder prästen följande bön (eller en annan kort dylik eller någon lämplig psalmvers):

Allsmäktige, barmhärtige Gud, deras tröst, som äro i bedrövelse, och deras styrka, som äro svaga. Vänd ditt ansikte till honom (henne, dem) som nu söker (söka) din hjälp, och hör alla dem som sucka och ropa till dig, så att de förnimma din nåd och hugsvalelse i sin nöds och våndas tid. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

e. *Meddelanden om dödsfall*.

Prästen säger:

En ny påminnelse om vår dödlighet lämnas oss i dag, då härmed tillkännagives att N. N. har avlidit i en ålder av o. s. v. (att följande medlemmar av vår församling (personer) hava avlidit, nämligen N. N., i en ålder av o. s. v.).

Sedan alla de avlidna blivit nämnda, beder prästen:

Herren läre oss att så betänka vår egen förestående bortgång, att när vi skola skiljas ifrån detta förgängliga livet, vi må vara beredda till en salig hädanfärd. Amen.

Där så synes lämpligt, må bönen kunna efterföljas av klämtning eller av en kort stunds klockringning, med tillfälle till stilla bön. Efter klockringningens slut kan prästen läsa ett kort böneord eller en psalmvers.

14. Välönskan över församlingen.

Prästen avslutar akten på predikstolen med att över församlingen uttala en ur Skriften hämtad välönskan, lämpligen vald bland de nedan anförda, antingen den allmänna *Vår Herres, Jesu Kristi, nåd* eller någon för viss kyrkoårstid avsedd.

Vår Herres, Jesu Kristi, nåd, Guds kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med eder alla. Amen.

Fultiden. Fridens Gud själv helge eder till hela eder varelse, så att hela eder ande och eder själ och eder kropp finnas bevarade ostraffliga vid vår Herres, Jesu Kristi, tillkommelse. Amen.

Fastan. All nåds Gud, som har kallat eder till sin eviga härlighet i Kristus, sedan I en liten tid haven lidit, han skall fullkomna, stödja, styrka och stadfästa eder. Honom tillhör väldet i evigheternas evigheter. Amen.

Påsktiden. Fridens Gud, som från de döda har återfört vår Herre Jesus, vilken genom ett evigt förbunds blod är den store herden för fåren, han fullkomne eder i allt vad gott är, så att I gören hans vilja; och han verke i oss vad som är välbehagligt inför honom, genom Jesus Kristus. Honom tillhör äran i evigheternas evigheter. Amen.

Trefaldighetstiden. Gud, som förmår göra mer, ja, långt mer än allt vad vi bedja eller tänka, efter den kraft som är verksam i oss, honom tillhör äran i församlingen och i Kristus Jesus alla släkten igenom, i evigheternas evighet. Amen.

eller

Guds frid, som övergår allt förstånd, bevare edra hjärtan och edra tankar, i Kristus Jesus. Amen.

15. Psalm efter predikan.

Under orgelförspelet träder prästen för altaret.

Under denna psalm må lämpligen kollekten kunna upptagas med håvgång.

16. Allmän kyrkobön.

På följande högtidsdagar: Första söndagen i Advent, Juldagen, Nyårsdagen, Trettondedag Jul, Långfredagen, Påskdagen, Kristi Himmelfärds dag, Pingstdagen, Heliga Trefaldighets dag och de årliga Reformations-, Missions- och Tacksägelsedagarna beder prästen före den allmänna kyrkobönen den särskilda, till högtidsdagen hörande bön, som är intagen i kap. 2. På dessa högtidsdagar må den allmänna kyrkobönen kunna utelämnas eller ersättas av den kortare kyrkobön, som nedan är intagen. Före den allmänna kyrkobönen läsas ock de böner, som för särskilda förhållanden föreskrivas av Konungen eller av biskoparna för de olika stiften.

Som allmän kyrkobön brukas under Fastan (dock ej på Jungfrun Marias Bebdelsedag) samt på Botdagen, Bönsöndagen och Domsöndagen *Litanian*. Å övriga tider må brukas någon av nedan införda böner. Bönen *Helige Herre Gud* kan företrädesvis användas å högtidsdagar samt under Advents- och Jultiden, bönen *Evige, allsmåttige Gud* under Påsk- och Pingsttiden och bönen *Herre, vår Gud och Fader* under Trefaldighetstiden.

Efter psalmsångens slut sjunger eller säger prästen, vänd mot församlingen:

Herren vare med eder.

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren.

Prästen sjunger eller säger:

Låt om oss bedja.

Vänd mot altaret beder prästen den all- Församlingen böjer sig ned under bönen.
männa kyrkobönen.

Helige Herre Gud, helige starke Gud, helige barmhjärtige Frälsare,
du evige Gud.

Församlingen må kunna sjunga:

Förbarma dig över oss.

Om våra sjäalars frälsning, om din kyrkas välgång och utbredande
över jorden, om skydd åt denna helgedom och åt alla som här inträda,
om herdar och själasörjare efter ditt sinne, om välsignelse av ditt ord
och dina heliga sakrament, om helgelse till ande, själ och kropp ropa
vi till dig, o Herre.

Församlingen må kunna sjunga:

Hör oss, milde Herre Gud.

Om frid i hjärta och hem, om alla trognas endräkt, om fred åt folken,
om rätt och rättfärdighet på jorden, om lycka åt konungen och hans
hus, om välsignelse över all överhet, om landets väl, om dagligt bröd,
om hjälp under dagen och beskärm under natten ropa vi till dig, o
Herre.

Församlingen må kunna sjunga:

Hör oss, milde Herre Gud.

Om bistånd åt fattiga och betryckta, om tröst åt dem som sörja, om
återförande av de förvillade, om räddning åt dem som äro i frestelse
och fara, om vederkvickelse åt de sjuka, om din närvaro allestädes där
klagan och gråt råda, om ståndaktighet åt ditt namns bekännare, om
förening med dem som gått hem i tron och nu vila i frid, om en stilla
död och evig salighet ropa vi till dig, o Herre.

Församlingen må kunna sjunga:

Hör oss, milde Herre Gud.

Du, vår Gud, är värdig att mottaga pris och ära och makt, från evig-
het till evighet. Amen.

Prästen må även kunna sjunga bönen inlednings- och avslutningsord, i vilket fall för-
samlingen sjunger *Amen*.

Därest församlingen sjunger svaren till denna bön, må församlingen efter bönen slut
sjunga *Amen*.

eller

Evige, allsmäktige Gud, alltings skapare och beskärmare, dig åkalla
vi. Var oss nådig för Jesu Kristi skull och tänk icke på våra synder.
Församla, helga och bevara din kristenhet genom ordet och de heliga
sakramenten. Låt ljuset av Kristi evangelium uppgå för alla folk och
styrk dina sändebud med kraft och frimodighet. Hjälp och uppehåll

dem som lida för evangelii skull. Välsigna kyrkan i vårt land, hennes församlingar och tjänare. (Led med din Ande dem som nu äro samlade att rådslå om hennes väl.)

Låt frid råda på jorden. Tag bort misstro och förhindra fiendskap mellan folken. Skydda och bevara vårt fädernesland. Välsigna konungen och hans hus och förläna din hjälp till rikets styrelse och försvaret. (Välsigna riksdagens arbete och låt dess rådslag lända till landets bästa.) Håll rätt och rättfärdighet vid makt och gör oss till ett folk, som fruktar dig.

Skänk oss arbetets glädje och väck vår håg att inbördes hjälpa och tjäna varandra. Låt din välsignelse vila över markens gröda och giv framgång åt allt gott verk.

Välsigna våra hem och giv nåd till de ungas fostran och tillväxt i din sanning och fruktan. (Tänk särskilt på dem som beredas till sin första nattvardsgång.) (Välsigna gästerna vid ditt heliga bord, att de där varda styrkta i tro och kärlek och det eviga livets hopp.)

Vårda dig i nåd om alla fattiga och betungade, ensamma och värnlösa. Hugsvala alla sjuka och döende. Hjälp oss omsider i vår sista stund och förläna oss efter detta förgängliga livet en evig salighet. Genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre. Amen.

eller

Herre, vår Gud och Fader. Tänk i nåd på din kyrka och förlösa henne från allt ont. Styrk och bevara henne genom ordet och sakramenten och fullända henne i din kärlek. Välsigna hennes tjänare och deras verk. Stå dem bi som lida förföljelse för ditt namns skull. Vidga din kyrkas gränser, så att Kristi evangelium varder kunnigt för alla folk. Och samla henne från jordens ändar till det rike, som du har berett.

Förläna, o Herre, hela världen fred och hjälp rättfärdigheten till välde på jorden. Välsigna vårt fosterland. Skydda konungen och hans hus. Låt visdomens och rättvisans ande vila över honom och hans råd (över riksdagen) och all överhet. Gör våra hem och skolor dugliga att fostra ungdomen i din fruktan. Håll skada och fördärv borta från vår bygd. Giv att marken må bära sin frukt. Låt arbetet väl gå och giv att vi ömsesidigt tjäna varandra. Beskräma våra bröder på haven och i främmande land. Kom, o Herre, till alla själar, som söka dig. (Möt de dina vid ditt bord, och giv dem din frid.) (Välsigna ock de unga, som beredas till sin första nattvardsgång.) Vårda dig om dem som äro i fara och frestelse, om fattiga och sjuka, ensamma och bedrövade.

Hjälp oss väl igenom detta livet och förläna oss, när vår stund är

inne, en salig hädanfärd. Genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre. Amen.

eller

när den allmänna kyrkobönen föregås av högtidsbön och eljest, då särskilda förhållanden påkalla användandet av en kortare kyrkobön:

Allsmäktige, evige Gud, du som hör ditt folks bön, dig anropa vi. Styrk och led din kyrka. Välsigna ordets tjänst och sakramentens bruk, så att frälsningens budskap må varda förnummet i hela världen och mottaget i trogna hjärtan.

Skydda och bevara vårt land. Led vår konung och all överhet i din sannings ljus.

Välsigna vårt kall. Giv oss av din faderliga nåd vad oss är av nöden och stärk vår håg att, av de gåvor du förlänar, tjäna och bistå vår nästa i hans nöd.

Låt frid råda i våra hem och välsigna de unga (särskilt dem som nu beredas till sin första nattvardsgång).

Tänk, o Gud, på alla fattiga, sjuka och bedrövade. Behåll oss fasta i tron intill änden och förläna oss till sist evig glädje i ditt folks sabbatsro. Amen.

Där tillfälliga böner med anledning av särskilda förhållanden (se kap. 2) förekomma, hava de sin plats omedelbart efter den allmänna kyrkobönen.

17. Tillredelsepsalm.

Denna psalm må ock kunna sjungas av kyrkokören i flerstämmig sättning. Under psalmsången tillreder prästen de heliga hävorna.

18. Tacksägelsen.

Efter psalmsångens slut sjunger eller säger prästen, vänd mot församlingen:

Upplifyten edra hjärtan till Gud.

Församlingen reser sig och sjunger:

Vi upplyfta våra hjärtan.

Prästen sjunger eller säger:

Tackom Gud, vår Herre.

Församlingen sjunger:

Allena han är värdig tack och lov.

Vänd mot altaret sjunger eller läser prästen den för kyrkoårstiden avsedda tacksägelsen: Församlingen förblir stående.

Advents- och jultiden. Ja, sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lova dig, allsmäktige Fader, helige Gud, genom Jesus Kristus, vår Herre.

Han är Guds eviga ord, ljus av Faderns ljus, liv av hans liv, för vår skull vorden människa, att vi genom honom skulle bliva Guds barn. Han gav sitt liv i döden, att vi skulle ärva liv och oförgänglighet.

Fastan. Ja, sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lova dig, allsmäktige Fader, helige Gud, genom Jesus Kristus, vår Herre.

Han är din enfödde Son, din Tjänare, som utgav sig själv för oss, som voro döden värda, att vi skulle hava liv genom honom. Han ödmjukade sig och blev lydig intill döden, ja, intill korsets död.

Påsk- och pingsttiden. Ja, sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lova dig, allsmäktige Fader, helige Gud, genom Jesus Kristus, vår Herre.

Han är vårt påskalamm, offrat för oss, Guds rena Lamm, som burit världens synd, allt intill döden. Och liksom han har övervunnit döden och uppstått igen och evigt lever, så skola ock alla som förtrösta på honom, genom honom övervinna synd och död och ärva evigt liv.

Trefaldighetstiden. Ja, sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lova dig, allsmäktige Fader, helige Gud, genom Jesus Kristus, vår Herre.

Han är det bröd, som kommer ned av himmelen. Han är vårt sanna vinträd. Därtill har han utvalt oss, att vi skola förbliva i honom och bära mycken frukt. Och så som han har dött för våra synder och uppstått genom Faderns härlighet, så skola ock vi genom honom uppstå till ett nytt leverne.

Prästen fortfar:

Därför vilja vi med dina trogna i alla tider och med hela den himmelska härskaran prisa ditt namn och tillbedjande sjunga:

Prästen sjunger med församlingen:

Församlingen förblir stående och sjunger:

Helig, helig, helig, Herre Gud allsmäktig. Fulla äro himlarna och jorden av din härlighet.

Hosianna i höjden.

Välsignad vare han som kommer, i Herrens namn.

Hosianna i höjden.

Helig må även kunna sjungas av kyrkokören.

Församlingen sätter sig ned.

19. Bön.

Prästen beder:

Församlingen böjer sig ned.

Lovad vare du, himmelens och jordens Herre, att du förbarmat dig över din skapade värld och utgivit din enfödde Son, på det att var och en som tror på honom icke skall förgås utan hava evigt liv. Vi tacka dig för den frälsning, du berett oss genom Jesus Kristus. Sänd din Ande i våra hjärtan, att han må hos oss upptända en levande tro och så bereda oss att värdigt fira vår Frälsares åminnelse och mottaga honom, då han nalkas oss i sin heliga nattvard.

20. Instiftelseorden.

Prästen fortfar:

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

I den natt, då vår Herre Jesus Kristus blev förrådd, tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt lärjungarna och sade:

Tagen och äten. Detta är min lekamen, som varder utgiven för eder. Gören detta till min åminnelse.

Sammalunda tog han ock kalken, tackade Gud och gav åt lärjungarna och sade:

Dricken härav alla. Denna kalk är det nya förbundet, i mitt blod, som varder utgjutet för många, till syndernas förlåtelse. Så ofta I dricken den, så gören detta till min åminnelse.

21. Fader vår.

Prästen säger, fortfarande vänd mot altaret:

Låtom oss nu alla bedja så, som vår Herre Jesus Kristus själv har lärt oss.

Prästen faller på knä och beder:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Efter *Fader vår* må en kort stunds tystnad kunna följa för stilla bön.

22. O Guds Lamm.

Prästen tager patenen i handen och sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Herrens frid vare med eder.

Nattvardsgästerna framträda nu till altarringen.

Prästen sjunger med församlingen:

Församlingen reser sig och sjunger:

O Guds Lamm, som borttager världens synder.
Fräls oss, milde Herre Gud.
O Guds Lamm, som borttager världens synder,
Hör oss, milde Herre Gud.
O Guds Lamm, som borttager världens synder,
Giv oss din frid och välsignelse.

Församlingen sätter sig ned.

23. Utdelandet.

Under utdelandet, som begynnes sedan *O Guds Lamm* sjungits, må förekomma psalmsång, under vilken orgeln stilla beledsagar sången.

Prästen meddelar brödet åt varje nattvardsgäst med orden: Nattvardsgästerna falla på knä vid altarringen.

Kristi lekamen, för dig utgiven.

Därefter meddelar prästen kalken* åt varje nattvardsgäst med orden:

Kristi blod, för dig utgjutet.

När alla som knäböja vid altarringen mottagit brödet och vinet, säger prästen:

Herren Jesus Kristus, vilkens lekamens och blods sakrament I nu haven undfått, bevara eder till evigt liv. Amen.

Gån i Herrens frid.

eller

Jesus säger: Jag är det levande brödet, som har kommit ned från himmelen. Om någon äter av det brödet, så skall han leva till evig tid. Amen.

Gån i Herrens frid.

Då det första alternativet användes, må välsignelseönskan kunna inledas med ett lämpligt, fritt valt bibelord.

Då den tjänstgörande prästen önskar att själv, med församlingen, bliva delaktig av nattvarden, tillgår på följande sätt:

Efter att hava utdelat brödet till den första gruppen av nattvardsgäster, knäböjer prästen vid altaret och meddelar sig själv brödet, med dessa ord: *Kristi lekamen, för mig utgiven.*

Efter att hava utdelat vinet till samma grupp, dricker han, knäböjande vid altaret, själv av kalken, med dessa ord: *Kristi blod, för mig utgjutet.*

* Kalkens brädd bör för varje nattvardsgäst noga avtorkas och kalken något vridas. Efter varje grupp av nattvardsgäster avtorkas kalkens brädd omsorgsfullt.

Om vinet meddelas genom mindre, för varje deltagare avsedd kalk, böra lämpliga anordningar på förhand vara vidtagna för att trygga, att allt må tillgå med tillbörlig värdighet.

I slutönskan till denna grupp av nattvardsgäster utbytas orden *I* och *eder* mot *vi* och *oss*. Prästens självkommunion må ock kunna äga rum sist, sedan brödet och vinet utdelats till samtliga nattvardsgäster.

24. Tacksägelsebön.

Då samtliga nattvardsgäster mottagit nattvarden, säger prästen, vänd mot församlingen:

Låtom oss bedja.

Vänd mot altaret beder prästen tacksägelsebönen, antingen den för kyrkoårstiden avsedda eller någon annan av nedanstående böner.

Församlingen böjer sig ned under bönen.

Jultiden. Vi tacka dig, allsmäktige Gud, att du genom denna heliga måltid har styrkt och vederkvickt oss.

Vi bedja dig, att du ville låta vår nattvardsgång lända oss till trons förökelse och till förkovran i gudaktighet och allt vad gott är. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare.

Församlingen sjunger:

Amen.

Fastan. Herre Jesus Kristus, du som har kallat oss till denna din nattvard. Vi tacka dig av allt hjärta, att du i din barmhärtighet här har givit dig själv åt oss och uppfyllt och omslutit oss med din godhet.

O Herre, bli när oss. Vi giva oss i dina händer; vi förlita oss på dig. Låt oss bliva hos dig evinnerligen.

Församlingen sjunger:

Amen.

Påsktiden. O, allsmäktige, evige Gud, vår käre himmelske Fader, du som alltid bevisar oss din godhet och barmhärtighet. Vi tacka dig att du nu gjort oss delaktiga av livets bröd och välsignelsens kalk.

Vi bedja dig: Intryck din Sons åminnelse i våra hjärtan och giv oss nåd att i Kristi uppståndelses kraft alltid vandra i ett nytt leverne, så att vi i tro och kärlek kunna bära dig andliga offer, ditt heliga namn till pris och ära.

Församlingen sjunger:

Amen.

Trefaldighetstiden. Vi tacka dig, allsmäktige Fader, som genom din Son, Jesus Kristus, har stiftat denna heliga nattvard, oss till tröst och salighet.

Vi bedja dig: Förläna oss nåd att så som vi nu begått Jesu åminnelse på jorden, vi ock må varda delaktiga av den stora nattvarden i himmelen.

Amen.

Församlingen sjunger:

25. Tackom och lovom.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Tackom och lovom Herren.

Prästen sjunger med församlingen:

Församlingen reser sig och sjunger:

Herren vare tack och lov.

Halleluja, halleluja, halleluja.

26. Välsignelsen.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Församlingen sätter sig ned eller förblir stående under välsignelsen, såsom hittills varit sed.

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Prästen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Prästen vänder sig mot altaret.

27. Slutpsalm.

Efter slutpsalmen må kyrkligt värdig orgelmusik kunna utföras. Sedan uppläsas föreliggande tillkännagivanden och kungörelser.

B. HÖGMÄSSA

utan nattvard.

Mom. 1—16 = Högmässa med nattvard.

17. Fader vår.

Prästen faller på knä och fortfar:

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Fader vår, som är i himmelen — — — i evighet.

Församlingen sjunger:

Amen.

Slutorden *Ty riket är ditt* etc. må ock kunna sjungas av församlingen.

18. Tackom och lovom.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Tackom och lovom Herren.

Prästen sjunger med församlingen:

Herren vare tack och lov.

Halleluja, halleluja, halleluja.

Församlingen reser sig och sjunger:

19. Välsignelsen.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Församlingen sätter sig ned eller förblir stående under välsignelsen, såsom hittills varit sed.

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Prästen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Prästen vänder sig mot altaret.

20. Slutpsalm.

Efter slutpsalmen må kyrkligt värdig orgelmusik kunna utföras. Sedan uppläsas föreliggande tillkännagivanden och kungörelser.

C. HÖGMÄSSA med infogat skriftermål.

1. Ingångspsalm.

Under orgelförspelet träder prästen för altaret.

2 a. Skriftetal.

Efter psalmsångens slut säger prästen, vänd mot församlingen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Prästen håller nu skriftetalet, som alltid bör vara kort. Talet bör på lämpligt sätt leda över till syndabekännelsen.

I stället för skriftetal må prästen, då särskilda förhållanden därtill föranleda, kunna läsa ett eller flera skriftord, vilka böra väljas så, att de bringa i åtanke såväl vår skuld som Guds förlåtande nåd, exempelvis: Psalt. 32: 1—7, Psalt. 51: 3—14, Psalt. 130, Psalt. 139: 1—3, 7—12 jämte Joh. 3: 16—18, Rom. 8: 1—6, 2 Kor. 5: 19—21.

2 b. Syndabekännelse.

Prästen faller på knä vid altaret och beder: Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Jag fattig syndig människa — — — ditt heliga namn till pris och ära.

Prästen må kunna säga:

Herre, hör varje hjärtas tysta bekännelse och bön.

Härefter iakttages en kort stunds tystnad för stilla bön.

2 c. Avlösning.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Begären I nu av uppriktigt hjärta edra synders förlåtelse för Jesu Kristi skull, så är ock, i kraft av Guds ord och löfte, fast och visst, att Gud av nåd förlåter eder alla edra synder.

Och denna edra synders förlåtelse tillsäger jag eder, på vår Herres, Jesu Kristi, befallning, i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

I stället för *Begären I* må prästen kunna säga: *Begär du*, i vilket fall orden *eder*, *edra* ändras till *dig*, *dina*.

3. Introitus.

På högtidsdagar må till dem hörande inledande växelsånger kunna brukas. Eljest samt på övriga sön- och helgdagar sjunger eller säger prästen:

Helig, helig, helig är Herren Gud allsmäktig.
Hela jorden är full av hans härlighet.

Församlingen sjunger:

Herren är i sitt heliga tempel. Hans tron är i himmelen.

Prästen sjunger eller säger:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande,

Församlingen sjunger:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara, från evighet till evighet. Amen.

Prästen säger:

Herren förbarmar sig över sitt folk. Han hjälper alla dem som i nöden åkalla honom.

eller

Prästen sjunger eller säger:

Helig, helig, helig är Herren Gud allsmäktig. Hela jorden är full av hans härlighet.

Därefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel, hans tron är i himmelen. Han hjälper alla dem som i nöden åkalla honom.

4. Herre, förbarma dig.

Gudstjänsten fortsätter därefter såsom vid högmässa med nattvard.

2. OTTESÅNG.

1. Psalmsång.

Under orgelförspelet träder prästen för altaret.

Ottesång må även kunna hållas utan altartjänst. I sådant fall går prästen på predikstolen under första psalmen. Salutation och psalm före predikan bortfalla.

2. Psaltarställe.

Efter psalmsångens slut säger prästen, vänd mot församlingen:

Nåd vare med eder och frid av Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus. Kommen, låtom oss tillbedja vår Gud och nedfalla för Herren.

Vänd mot altaret läser prästen något ställe ur Psaltaren, hämtat t. ex. bland de under Psaltarställen att brukas vid högtidlig morgon- och aftonbön anförda.

Efter inledningsorden och före psaltartexten må *Te Deum*, Ps. 603, kunna läsas av prästen eller sjungas av församlingen och kyrkokören.

Psaltarstället avslutas med att prästen, vänd mot församlingen, sjunger eller säger:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande,

Församlingen sjunger:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara, från evighet till evighet. Amen.

3. Morgonbön.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Herren vare med eder.

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren.

Prästen sjunger eller säger:

Låtom oss bedja.

Som morgonbön må under följande kyrkoårstider: Advent, Jul, Nyår, Trettondagstiden, Fastan, Påsk, Kristi Himmelsfärds dag och Pingst, kunna brukas den särskilda morgonbön, som är avsedd för ifrågavarande tid och som är intagen i kap. 2. Eljest läses endera av nedanstående böner.

Prästen beder, vänd mot altaret:

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Jag tackar dig, Gud, min käre himmelske Fader, genom Jesus Kristus, din älskade Son, att du i denna natt har skyddat mig för skada och farlighet, och beder dig att du ville förlåta mig alla mina synder och i denna dag nådeligen bevara mig för synd, olycka och allt ont, så att mitt leverne och alla mina gärningar varda dig behagliga.

Jag överlämnar mig med kropp och själ i dina händer. Din faderliga vård vare mitt beskydd. Amen.

eller

Herre Gud, himmelske Fader. Vi tacka dig av allt hjärta för denna nya dag, på vilken vi få höra ditt heliga evangelium. Vi bedja dig, att du ville med ditt rena och klara ord upplysa våra hjärtan och genom din Helige Ande leda och regera oss, så att vi icke vika ifrån dina vägar. Giv oss nåd att ståndaktigt tro vad du har utlovat och så omsider varda saliga. Genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre. Amen.

4. Psalmsång.

Under psalmsången går prästen på predikstolen.

5. Predikan.

Predikan hålles lämpligen över en ordnad serie bibeltexter eller över något stycke i katekesen, i fortlöpande följd; på högtidsdagar över en efter dagens betydelse vald text, där ej särskild text finnes förordnad.

6. Allmän kyrkobön.

Efter predikan beder prästen:

Församlingen böjer sig ned.

Allsmäktige, evige Gud. Vi tacka dig att du givit oss ditt heliga ord till undervisning, förmaning och tröst.

Vi bedja dig: Se till oss i nåd, för Jesu Kristi skull, och förläna oss vad som är gagneligt till kropp och själ. Välsigna din församling och uppfyll henne med sanningens och kärlekens Ande. Låt ditt ord och dina sakrament rikligen bo ibland oss och bära mycken frukt. Förhindra falsk lära och all förförelse. Hjälp och ledsaga alla dina barn och stärk dem att i tron, med tålmod, göra din vilja. Utbred ditt rike alltmer, på det att ljuset av ditt evangelium må komma till alla jordens folk.

Välsigna och bevara vår konung och hans hus och låt oss bo i frid, under hägnet av god lag och ordning. Hjälp dem som hava barn och unga i sin vård att fostra dem i din fruktan, så att bland oss uppväxer ett släkte, som tjänar dig med lydaktigt hjärta. Förläna din välsignelse åt allt redbart arbete och låt oss aldrig sakna vårt dagliga bröd.

Kom med din tröst och hjälp till alla sjuka och nödställda och hör deras böner. Förläna oss slutligen en salig hädanfärd och evig glädje hos dig. Amen.

7. Fader vår.

Prästen fortfar:

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

8. Välsignelsen.

Slutligen säger prästen:

Herren välsigne eder — — — Amen.

9. Slutpsalm.

Ottesång må även kunna hållas som sjungen eller läst matutin enligt ordning, som kan komma att bliva medgiven för hela kyrkan eller stiftsvis.

OTTESÅNG PÅ JULDAGEN.

Ottesången på juldagen må, i de fall då högmässa följer å vanlig gudstjänsttid, kunna anordnas på följande sätt:

1. Psalmsång.

Som inledningspsalm brukas *Var hälsad, sköna morgonstund*, Ps. 55. Under orgelförspellet träder prästen för altaret.

2. Inledning.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Se, jag bårdar eder stor glädje. Halleluja.

Församlingen sjunger:

Den skall vederfaras allt folk. Halleluja.

Prästen sjunger eller säger:

Ty eder är född en Frälsare. Halleluja.

Församlingen sjunger:

Han är Kristus, Herren. Halleluja.

3. Ära vare Gud.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot altaret:

Ära vare Gud — — — gott behag.

Församlingen reser sig och sjunger:

Vi prisa dig — — — fridens Ande.

Amen, amen, amen.

Församlingen sätter sig ned.

4. Kollektbön.

Prästen beder, vänd mot altaret:

Församlingen böjer sig ned.

Himmelske Fader, du som för vår frälsnings skull låtit din Son födas hit till jorden. Vi bedja dig: Giv oss din Helige Andes nåd, så att vi i honom se din gudoms fullhet uppenbarad, i all vår nöd trösta oss av hans heliga födelse och sist genom honom få, med hela den himmelska härskaran, i evighet prisa och lova ditt namn.

Församlingen sjunger:

Amen.

5. Epistel.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Hören på den heliga Juldagen Herrens ord genom profeten Jesaja.

Församlingen reser sig.

Prästen läser Juldagens epistel.

Prästen vänder sig därefter mot altaret.

Församlingen sätter sig ned.

6. Hymn.

Där kyrkokör icke finnes, må i stället församlingen sjunga en psalm.

7. Evangelium.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Upplyften edra hjärtan till Gud och hören dagens evangelium.

Prästen fortfar:

Församlingen reser sig.

Så skriver evangelisten Lukas.

Prästen läser Juldagens evangelium.

Församlingen sätter sig ned.

8. Psalmsång.

Under psalmsången går prästen på predikstolen.

9. Predikan.

Predikan hålles över någon av Juldagens texter, som icke det innevarande året är predikotext i högmässa eller aftonsång, eller över annan lämplig text.

10. Psalmsång.

Under psalmsången träder prästen för altaret.

11. Högtidsbön.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Herren vare med eder.

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren.

Prästen sjunger eller säger:

Låtom oss bedja.

Församlingen böjer sig ned.

Vänd mot altaret beder prästen den för Juldagen fastställda högtidsbönen, som är intagen i kap. 2.

I stället för salutation och högtidsbön må ock *Te Deum*, Ps. 603, kunna läsas av prästen eller sjungas av församlingen och kyrkokören.

12. Fader vår.

Prästen faller på knä och fortfar:

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Fader vår, som är i himmelen — — — i evighet.

Församlingen sjunger:

Amen.

13. Tackom och lovom.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Tackom och lovom Herren.

Prästen sjunger med församlingen:

Församlingen reser sig och sjunger:

Herren vare tack och lov.

Halleluja, halleluja, halleluja.

14. Välsignelsen.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Församlingen sätter sig ned eller förblir stående under välsignelsen, såsom hittills varit sed.

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Prästen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Prästen vänder sig mot altaret.

15. Slutpsalm.

3. AFTONSÅNG.

1. Psalmsång.

Under psalmsången går prästen på predikstolen.

2. Predikan.

Predikan hålles, då ej särskild text är förordnad, över i evangelieboken angiven bibeltext.

Under Fastan må predikan kunna hållas över något stycke ur *Vår Herres Jesu Kristi*

lidande, valt enligt sådan, förut uppgjord plan, att lidandeshistorien kommer att i sammanhängande ordningsföljd genomgås vid församlingens söndags- och veckogudstjänster. På *Långfredagen* predikas över *Sjätte akten av Vår Herres Jesu Kristi lidande*.

Efter predikan beder prästen antingen den bön, som i evangelieboken är införd efter dagens texter, eller följande bön:

Lovad vare Gud — — — och varda saliga, genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Härefter sker pålysning om gudstjänster och församlingsarbete och om kollekt.

Slutligen uttalar prästen en ur Skriften hämtad välönskan över församlingen, såsom följande:

Vår Herres, Jesu Kristi, nåd, Guds kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med eder alla. Amen.

3. Psalmsång.

Under psalmsången träder prästen för altaret.

4. Allmän kyrkobön.

Under *Fastan* bedes före den allmänna kyrkobönen den särskilda bönen för passionsgudstjänst (kap. 1: 8), på *Långfredagen* begravningsbönen *O Herre Gud, himmelske Fader* (kap. 9). På *högtidsdagar* må prästen före kyrkobönen kunna bedja den till högtidsdagen hörande bönen (kap. 2).

I stället för den för aftonsången avsedda kyrkobönen må kunna brukas kyrkobönen vid förkortad högmässa eller kyrkobönen vid veckopredikan eller ock den kortare kyrkobön, som må brukas å högtidsdagar.

Efter psalmsångens slut sjunger eller säger prästen, vänd mot församlingen:

Herren vare med eder.

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren.

Prästen sjunger eller säger:

Låtom oss bedja.

Prästen beder, vänd mot altaret:

Församlingen böjer sig ned.

Vi tacka dig, Herre, himmelske Fader, för allt gott som vi denna dag av dig hava undfått, och i synnerhet för ditt heliga och saliggörande ord.

Välsigna, o Gud, genom din Ande vad som blivit utsatt i våra hjärtan, och låt det bära frukt till evigt liv. Tag hela din församling i din nådefulla vård. Låt henne enigt och kraftigt uppbyggas på Jesus Kristus, hennes levande grund, och bevara henne för falsk lära och allt ont.

Skydda och välsigna med din mäktiga hand vår konung och hans hus. Giv framgång åt varje gott verk, och låt din hjälp och din välsignelse förspörjas i alla stånd. Välsigna jorden, att hon bär sin frukt,

och förläna oss, efter din stora godhet, vad som i timligt avseende är oss av nöden. Tänk, o Gud, på alla sjuka och nödställda, och var deras tröst och hjälp.

Var med oss alla dagar, och lär oss att rätt använda vår korta och dyrbara nådetid.

Bevara oss under den stundande natten till kropp och själ.

I dina händer överlämna vi oss, med allt vad vi hava. Högtlovat vare ditt heliga namn. Amen.

Här må psalmen *O Kriste, du som ljuset är*, Ps. 445, kunna sjungas, antingen som växel-sång mellan prästen och församlingen eller av församlingen och kyrkokören.

5. Fader vår.

Prästen faller på knä och fortsätter: Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Fader vår, som är i himmelen — — — i evighet.

Församlingen sjunger:

Amen.

6. Tackom och lovom.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Tackom och lovom Herren.

Prästen sjunger med församlingen:

Församlingen reser sig och sjunger:

Herren vare tack och lov.

Halleluja, halleluja, halleluja.

Tackom och lovom må ock kunna utelämnas.

7. Välsignelsen.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Församlingen sätter sig ned eller förblir stående under välsignelsen, såsom hittills varit sed.

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Prästen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Prästen vänder sig mot altaret.

8. Slutpsalm.

Aftonsången må även kunna hållas som sjungen eller läst vesper enligt ordning, som kan komma att bliva medgiven för hela kyrkan eller stiftsvis.

4. ALLMÄNT SKRIFTERMÅL.

Församlingens nattvardsfirande förberedes genom allmänt skriftermål. Allmänt skriftermål såsom särskild gudstjänst förrättas samma dag som nattvarden firas eller någon föregående dag.

Om skriftermål infogat i högmässa och i särskild nattvardsgudstjänst se kap. 1, 1 c och 5.

Nattvardsförhör må kunna anordnas före eller i sammanhang med anmälan till nattvardsgång.

1. Psalmsång.

Under orgelförspelet träder prästen för altaret.

2. Skriftetal.

Efter psalmsångens slut säger prästen, vänd mot församlingen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Prästen håller skriftetalet, vilket på lämpligt sätt bör leda över till avläggande av syndabekännelsen.

I stället för skriftetalet, som alltid bör vara kort, må prästen, då särskilda förhållanden därtill föranleda, kunna läsa ett eller flera skriftord, vilka böra väljas så, att de bringa i åtanke såväl vår skuld som Guds förlåtande nåd, exempelvis: Psalt. 32: 1—7, Psalt. 51: 3—14, Psalt. 130, Psalt. 139: 1—3, 7—12 jämte Joh. 3: 16—18, Rom. 8: 1—6, 2 Kor. 5: 19—21.

3. Syndabekännelse.

Prästen faller på knä vid altaret och beder: Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Jag fattig syndig människa — — — ditt heliga namn till pris och ära.

Prästen må kunna säga:

Herre, hör varje hjärtas tysta bekännelse och bön.

I sådant fall iakttages härefter en kort stunds tystnad för stilla bön.

4. Avlösning.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Begären I nu av uppriktigt hjärta edra synders förlåtelse för Jesu Kristi skull, så är ock, i kraft av Guds ord och löfte, fast och visst, att Gud av nåd förlåter eder alla synder.

Och denna edra synders förlåtelse tillsäger jag eder, på vår Herres, Jesu Kristi, befallning, i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

I stället för *Begären I* må prästen ock kunna säga *Begär du*, i vilket fall orden *eder, edra* ändras till *dig, dina*.

Härefter må prästen kunna läsa något lämpligt bibelord eller någon psalm eller psalmvers, exempelvis enligt nedan givna anvisningar.

5. Tacksägelse och bön.

Prästen säger ytterligare:

Låtom oss bedja.

Prästen beder, vänd mot altaret:

Allsmäktige, himmelske Fader. Vi tacka dig av allt hjärta, att du i den trösterika avlösningen har tillsagt oss våra synders förlåtelse.

Styrk oss att fast förtrösta på detta ditt ord och löfte. Giv oss din Helige Ande, att vi i botfärdighet och tro undfå din Sons, Jesu Kristi, lekamens och blods sakrament. Och låt oss därigenom varda stärkta i kristlig kärlek och i det eviga livets hopp, till dess du omsider förlänar oss en salig hädanfärd. Genom Jesus Kristus, vår Frälsare.

Församlingen sjunger:

Amen.

6. Apostoliska välsignelsen.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Vår Herres, Jesu Kristi, nåd, Guds kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med eder alla. Amen.

7. Psalmsång.

Bibelord att brukas vid skriftermål.

Bibelorden avse att uttrycka följande grundtankar: Kristus har åt oss förvärvat frälsning och syndaförlåtelse (nr 1—4); Gud är oss nådig och förlåter våra synder (nr 5—8); syndaförlåtelse förutsätter syndabekännelse (nr 9—10); bönen om syndernas förlåtelse blir hörd (nr 11—12); syndernas förlåtelse skänker frid (nr 13—15).

S 1. Så älskade Gud världen, att han utgav sin enfödde Son, på det att var och en som tror på honom skall icke förgås, utan hava evigt liv. Ty icke sände Gud sin Son i världen för att döma världen, utan för att världen skulle bliva frälst genom honom. (Joh. 3: 16—17.)

S 2. Det är ett fast ord och i allo värt att mottagas, att Kristus Jesus har kommit i världen för att frälsa syndare. (1 Tim. 1: 15.)

S 3. Vem vill anklaga Guds utvalda? Gud är den som rättfärdiggör. Vem är den som vill fördöma? Kristus Jesus är den som har dött, ja, än mer, den som har uppstått; och han sitter på Guds högsta sida, han manar ock gott för oss. (Rom. 8: 33—34.)

S 4. Vi hava icke en sådan överstepräst som ej kan hava medlidande med våra svagheter, utan en som har varit frestad i allting, likasom vi, dock utan synd. Låtom oss därför med frimodighet gå fram till nådens tron, för att vi må undfå barmhärtighet och finna nåd, till hjälp i rätt tid. (Hebr. 4: 15—16.)

S 5. Barmhärtig och nådig är Herren, långmodig och stor i mildhet. Han går icke ständigt till rätta och behåller ej vrede evinnerligen. Han handlar icke med oss efter våra synder och vedergäller oss icke efter våra missgärningar. Ty så hög som himmelen är över jorden, så väldig är hans nåd över dem som frukta honom. Så långt som öster är från väster låter han våra överträdelse vara från oss. Såsom en fader förbarmar sig över barnen, så förbarmar sig Herren över dem som frukta honom. (Psalt. 103: 8—13.)

S 6. Så säger Herren: Om edra synder än äro blodröda, så kunna de bliva snövita, och om de äro röda såsom scharlakan, så kunna de bliva såsom vit ull. (Jes. 1: 18.)

S 7. Jag vet väl vilka tankar jag har för eder, säger Herren, nämligen fridens tankar och icke ofärdens, till att giva eder en framtid och ett hopp. Och I skolen åkalla mig och gå åstad och bedja till mig, och jag vill höra på eder. I skolen söka mig, och I skolen ock finna mig, om I frågen efter mig av allt edert hjärta. Ty jag vill låta mig finnas av eder, säger Herren. (Jer. 29: 11—14.)

S 8. Så sant jag lever, säger Herren, Herren, jag har ingen lust till den ogudaktiges död, utan fastmer därtill att den ogudaktige vänder om från sin väg och får leva. (Hes. 33: 11.)

S 9. Så säger den höge och upphöjde, han som tronar till evig tid och heter den Helige: Jag bor i helighet uppe i höjden, men ock hos den som är förkrossad och har en ödmjuk ande; ty jag vill giva liv åt de ödmjukas ande och liv åt de förkrossades hjärtan. (Jes. 57: 15.)

S 10. Om vi säga att vi icke hava någon synd, så bedraga vi oss själva, och sanningen är icke i oss. Om vi bekänna våra synder, så är han trofast och rättfärdig, så att han förlåter oss våra synder och renar oss från all orättfärdighet. (1 Joh. 1: 8—9.)

S 11. Var och en som beder, han får; och den som söker, han finner; och för den som klappar skall varda upplåtet. (Luk. 11: 10.)

S 12. Gud säger: Jag bönhör dig i behaglig tid, och jag hjälper dig på frälsningens dag. Se, nu är den välbehagliga tiden; se, nu är frälsningens dag. (2 Kor. 6: 2.)

S 13. Om än bergen vika bort och höjderna vackla, så skall min nåd icke vika ifrån dig och mitt fridsförbund icke vackla, säger Herren, din förbarmare. (Jes. 54: 10.)

S 14. Jesus sade: Kommen till mig, I alla som arbeten och ären betungade, så skall jag giva eder ro. Tagen på eder mitt ok och lären av mig, ty jag är saktmodig och ödmjuk i hjärtat; så skolen I finna ro för edra själar. Ty mitt ok är mildt, och min börda är lätt. (Matt. 11: 28—30.)

S 15. Jesus sade: Frid lämnar jag efter mig åt eder, min frid giver jag eder; icke giver jag eder den såsom världen giver. Edra hjärtan vare icke oroliga eller försagda. (Joh. 14: 27.)

Andra lämpliga skriftställen äro: Psalt. 32: 1 f.; Psalt. 50: 15; Psalt. 139: 23 f.; Jes. 40: 29 f.; Jes. 41: 10; Jes. 43: 1 b—2; Jes. 43: 24 b; Jes. 55: 6 f.; Jer. 17: 14; Hes. 34: 16 a; Hos. 2: 19 f.; Mik. 7: 18 f.; Joh. 6: 37 b; Joh. 15: 9; Rom. 8: 15 f.; 2 Kor. 7: 10 a; Fil. 1: 6; 1 Joh. 2: 1 b—2; 1 Joh. 3: 18—20; Upp. 3: 20; Upp. 21: 6—7.

Psalmverser att brukas vid skriftermål.

Si, Jesus är ett tröstrikt namn	66.
Jag på dig min tröstan ställer	77: 5—6.
När mitt hjärta måste bäva	111: 7—10.
Jag är svag och syndafull	114: 3—7.
Jesus är min vän den bäste	120.
Jag är, o Gud, din nåd ej värd	191: 5—8.
Miskundlig, Gud, låt nådens sol upprinna	254: 6—9.
Skingra, Gud, all tvivlans dimma	259: 3—4.
Vart flyr jag för Gud och hans eviga lag	260.
Till dig allena, Jesu Krist	269.
O Gud, giv oss din Andes nåd	272.
O Jesu Krist, du nådens brunn	273: 1—3.
Av djupets nöd, o Gud, till dig	278.
Det finns ett ord, för mig så kärt	280: 5—6.
Det finnes En som sig förbarmar	299: 2, 4, 6—8.
Om tron dig synes matt och svag	361: 6—10.
Ingen herde kan så leta	362: 5—9.
Bepröva mig, min Gud	393: 1, 9.

Andra lämpliga psalmverser äro:

O du som för vår frälsnings skull	88: 2.
Jesus allt mitt goda är	122.
Kom, Guds dyra gåva	137: 4—7.
Till den himmel, som blir allas	255.
Gud sin kärlek dig förklarar	256: 2—5.
Sök i tron med ångerns smärta	261: 6—8.
Giv mig min syn, att jag må se mitt bästa	274: 4—8.
Varthän skall jag dock fly	275.
Till dig av hjärtans grunde	279.
Min synd, o Gud	283.
Mitt skuldregister, Gud, när jag det vill beskåda	285.
Nämn mig Jesus, han är livet	286.
Nu sannerlig Jag lämnar mig	288: 4—5, 7.
Till dig jag ropar, Herre Krist	343.
Jag vet på vem jag tror, när mina synders minne	363.

5. NATTVARDSGUDSTJÄNST.

A. SKRIFTERMÅL JÄMTE NATTVARD.

Nattvardsgudstjänsten begynnes med allmänt skriftermål, vilket förrättas efter vanlig ordning t. o. m. tacksägelsebönen *Allsmäktige, himmelske Fader* (mom. 5). Omedelbart efter denna bön sjunges tillredelsepsalmen, varefter nattvardsmässan följer, förrättad enligt samma ordning som vid högmässa, mom. 18—27.

B. NATTVARDSGUDSTJÄNST

högtidligare form.

1. Psalmsång.

Under orgelförspelet träder prästen för altaret.
Skriftermålet må ock kunna hållas från predikstolen.

2. Skriftermål.

Prästen håller över fritt vald bibeltext en skriftermåls- och nattwardspredikan.
Predikan bör på lämpligt sätt leda över till syndabekännelsen.

Prästen faller på knä vid altaret och beder: Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Jag fattig syndig människa — — — ditt heliga namn till pris och ära.

Prästen reser sig och säger, vänd mot församlingen:

Begären I nu (Begär du nu) — — — den Helige Andes, namn.
Amen.

3. Psalmsång.

Därest skriftermålet hållits från predikstolen, träder prästen under psalmsången för altaret, eller ock inskjutes före avlösningen en psalmvers under vilken prästen går för altaret.

4. Ingångsord ur Psaltaren.

Efter psalmsångens slut läser prästen, vänd mot altaret, ettdera av följande psaltarställen eller ock annat lämpligt ord ur Psaltaren. Psaltarstället må även kunna utföras antingen som växelsång mellan prästen och församlingen jämte kyrkokören eller av kyrkokören ensam, uppdelad på två grupper.

Herren är min starkhet och min lovsång, och han blev mig till frälsning. Jag skall icke dö, utan leva och förtälja Herrens gärningar.

Detta är den dag som Herren har gjort; låtom oss på den fröjdas och vara glada. Ack Herre, fräls. Ack Herre, låt väl gå. Välsignad vare han som kommer, i Herrens namn.

eller

Sänd ditt ljus och din sanning; må de leda mig, må de föra mig till ditt heliga berg och till dina boningar, så att jag får gå in till Guds altare, till Gud, som är min glädje och fröjd.

Såsom hjorten trängtar till vattenbäckar, så trängtar min själ efter dig, o Gud. Min själ törstar efter Gud, efter den levande Guden.

5. Herre, förbarma dig.

Vänd mot altaret sjunger prästen med församlingen sjunger:
samlungen:

Herre, förbarma dig — — — över oss.

Herre, förbarma dig må ock kunna utföras av kyrkokören.

6. Ära vare Gud.

Prästen sjunger eller säger, fortfarande vänd mot altaret:

Ära vare Gud — — — gott behag.

7. Vi prisa dig (Laudamus).

Prästen sjunger med församlingen: Församlingen reser sig och sjunger:

Vi prisa dig — — — fridens Ande.

Amen, amen, amen.

Församlingen sätter sig ned.

Även det äldre *Laudamus* må kunna brukas enligt den ordning, som meddelas under *Högmässa med nattvard*.

8. Kollektbön.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Herren vare med eder.

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren.

Prästen sjunger eller säger:

Låt om oss bedja.

Vänd mot altaret beder prästen antingen kollektbönen för närmast föregående sön- eller helgdag eller ock följande bön: Församlingen böjer sig ned under bönen.

Barmhärtige, nåderike Gud, du som genom ditt levande ord och dina heliga sakrament bygger din kyrka på jorden. Upplåt våra öron att rätt akta på vad du, genom din Ande, vill säga oss, och bered våra hjärtan att i botfärdighet och tro mottaga din kärleks gåva, som räcker oss i vår Frälsares nattvard.

Församlingen sjunger:

Amen.

9. Textläsning.

Prästen säger, vänd mot församlingen: Församlingen reser sig.

Hören Herrens ord genom evangelisten (aposteln) N.

Prästen föreläser evangelie- eller episteltexten för närmast föregående sön- eller helgdag eller annan lämplig bibeltext, exempelvis någon av följande:

Jesus sade: Jag prisar dig — — — börda är lätt. (Matt. 11: 25—30.)
eller

Jesus sade: Saliga äro de som äro fattiga i anden — — — som är i himmelen. (Matt. 5: 3—16.)

Efter läsningens slut säger prästen:

Herren inskrive dessa ord i våra hjärtan.

Dubbel textläsning må kunna förekomma såsom vid högmässan. I sådant fall inskjutes mellan de båda texterna en psalm eller en av kyrkokören sjungen hymn.

10. Trosbekännelse.

Prästen säger:

Låt om oss nu med den allmänneliga kyrkan bekänna vår kristna tro.

Vänd mot församlingen läser prästen den *apostoliska* eller den *nicenska* trosbekännelsen.

Den senare må ock kunna sjungas av församlingen jämte kyrkokören.

11. Tillredelsepsalm.

Härefter följer nattvardsmässan, förrättad enligt samma ordning som vid högmässa, mom. 18—27.

6. MORGON- OCH AFTONBÖN.

Vid morgon- och aftonbön i kyrka på veckodag må här nedan angiven ordning kunna följas.

A. MORGONBÖN

enklare form.

1. Morgonpsalm.

2. Morgonbön.

Prästen beder:

Jag tackar dig, Gud, min käre himmelske Fader — — — vare mitt beskydd. Amen.

3. Bibelläsning.

4. Allmän kyrkobön.

Efter textläsningen beder prästen följande bön:

Allsmäktige och barmhärtige Gud. Förläna oss nåd att genom ditt ord dagligen tillväxa i din gemenskap, så att vi allt bättre lära känna och tillbedja dig, i sann tro och lydnad.

Helga, o Gud, din församling, att hon må endräktigt uppbyggas i trons kraft och allt gott verk. Led och bevara vår överhet, och låt din välsignelse vila över alla stånd. Välsigna i dag vår gärning och vårt kall. Giv oss fast mod, tåligt sinne och ny håg att göra vad gott är.

Hjälp och hugsvala alla lidande, uppräta de fallna, och återför de förvillade.

Tänk icke på våra synder, utan låt för Jesu Kristi skull barmhärtighet vederfaras oss. Giv oss din nåd att vi väl fullborda vårt lopp och så omsider komma till din härlighet. Amen.

5. Fader vår.

Prästen fortsätter:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

6. Välsignelsen.

Slutligen säger prästen:

Herren välsigne oss — — — Amen.

7. Slutpsalm.

B. MORGONBÖN

högtidligare form.

1. Morgonpsalm.

Under orgelförspelet träder prästen för altaret.

2. Psaltarställe.

Efter psalmsångens slut säger prästen, vänd mot altaret:

Upphöjd vare du, Gud, över himmelen. Över hela jorden sträcke sig din ära. Amen.

Prästen läser, fortfarande vänd mot altaret, något ställe ur Psaltaren, hämtat exempelvis bland de nedan anförda.

Efter läsningen sjunger eller säger prästen, vänd mot församlingen:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande,

Församlingen sjunger:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara, från evighet till evighet. Amen.

I stället för lovprisningen *Ära vare Fadern* må *Te Deum*, Ps. 603, kunna läsas av prästen eller sjungas av församlingen och kyrkokören.

3. Bibelläsning.

Prästen läser, med angivande av bibelbokens namn och kapitel, något stycke ur Skriften.

Församlingen står upp under bibelläsningen.

4. Psalmsång.

Då *Te Deum* sjunges, bortfaller psalmen.

5. Bön.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Låsom oss bedja.

Vänd mot altaret beder prästen:

Församlingen böjer sig ned.

Barmhärtige Gud, käre himmelske Fader. Vi tacka dig, genom Jesus Kristus, din älskade Son, att du i denna natt har skyddat oss för skada och farlighet, och bedja dig, att du ville förlåta oss alla våra

synder och i denna dag nådeligen bevara oss för synd, olycka och allt ont, så att vårt leverne och alla våra gärningar varda dig behagliga.

Hjälp och välsigna din kyrka. Håll din skyddande hand över land och folk. Se i förbarmande till alla lidande och nödställda. Låt, o Gud, din sannings ljus lysa för oss och omsider leda oss till ditt himmelska rike. Amen.

Efter bönen må en kort stunds tystnad kunna göras för stilla bön.

6. Benedictus (Sakarias' lovsång).

Prästen fortfar:

Lovad vare Herren, Israels Gud — — — i alla våra dagar.

Benedictus må ock kunna sjungas såsom växelsång, av prästen och församlingen jämte kyrkokören eller ock av kyrkokören ensam, uppdelad på två grupper.

7. Fader vår.

Prästen faller på knä och beder:

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

8. Tackom och lovom.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Tackom och lovom Herren.

Prästen sjunger med församlingen:

Församlingen reser sig och sjunger:

Herren vare tack och lov.

Halleluja, halleluja, halleluja.

9. Välsignelsen.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Församlingen sätter sig ned eller förblir stående under välsignelsen, såsom hittills varit sed.

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Prästen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Prästen vänder sig mot altaret.

10. Slutpsalm.

C. AFTONBÖN

enklare form.

1. Psalmsång.

2. Bibelläsning.

3. Allmän kyrkobön.

Efter textläsningen beder prästen följande bön:

Allsmäktige och barmhärtige Gud. Förläna oss nåd att genom ditt ord dagligen tillväxa i din gemenskap, så att vi allt bättre lära känna och tillbedja dig i sann tro och lydnad och taga oss till vara för allt som kan skilja oss från dig.

Helga, o Gud, din församling, att hon må endräktigt uppbyggas i trons kraft och i allt gott verk. Led och bevara vår överhet, och låt din välsignelse vila över alla stånd.

Hjälp och hugsvala alla lidande, uppräta de fallna, och återför de förvillade.

Tänk icke på våra synder, utan låt för Jesu Kristi skull barmhärtighet vederfaras oss. Giv oss din nåd att vi väl fullborda vårt lopp och omsider vinna det eviga livet. Amen.

4. Aftonbön.

Prästen fortfar:

Vaka över oss, Herre, himmelske Fader, och bevara oss för allt ont både till kropp och själ. Giv oss nåd att i denna natt tryggt få vila under ditt beskärm. Och när omsider vår sista afton kommer, låt oss då få insomna i din frid, att vi må uppvakna till din härlighet. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

5. Fader vår.

Prästen fortfar:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

6. Välsignelsen.

Slutligen säger prästen:

Herren välsigne oss — — — Amen.

7. Slutpsalm.

D. AFTONBÖN**högtidligare form.****1. Psalmsång.**

Under orgelförspelet träder prästen för altaret.

2. Psaltarställe.

Efter psalmsångens slut säger prästen, vänd mot altaret:

Gud, kom till min frälsning. Herre, skynda till min räddning.
Amen.

Prästen läser, fortfarande vänd mot altaret, något ställe ur Psaltaren, hämtat exempelvis bland de nedan anförda.

Efter läsningen sjunger eller säger prästen, vänd mot församlingen:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande,
Församlingen sjunger:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara, från evighet till evighet. Amen.

3. Bibelläsning.

Prästen läser, med angivande av bibelbokens namn och kapitel, något stycke ur Skriften.

Församlingen står upp under bibelläsningen.

4. Psalmsång.**5. Bön.**

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Låtom oss bedja.

Prästen beder, vänd mot altaret:

Församlingen böjer sig ned.

Vaka över oss, Herre, himmelske Fader, och bevara oss för allt ont både till kropp och själ. Giv oss nåd att i denna natt tryggt få vila under ditt beskärm.

Beskydda och välsigna din kyrka. Bevara vårt folk och vår överhet. Tänk i nåd på dem som äro stadda i sjukdom, nöd och fara. Förbarma dig över alla människor. Och när omsider vår sista afton kommer, låt oss då få insomna i din frid, att vi må uppvakna till din härlighet. Amen.

Efter bönen må en kort stunds tystnad kunna göras för stilla bön.

6. Magnificat (Marias lovsång).

Prästen fortfar:

Min själ prisar storligen Herren — — — efter sitt löfte till våra fäder.

Magnificat må ock kunna sjungas såsom växelsång, av prästen och församlingen jämte kyrkokören eller ock av kyrkokören ensam, uppdelad på två grupper.

7. Fader vår.

Prästen faller på knä och beder:

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

8. Tackom och lovom.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Tackom och lovom Herren.

Prästen sjunger med församlingen:

Församlingen reser sig och sjunger:

Herren vare tack och lov.

Halleluja, halleluja, halleluja.

9. Välsignelsen.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Församlingen sätter sig ned eller förblir stående under välsignelsen, såsom hittills varit sed.

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Prästen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Prästen vänder sig mot altaret.

10. Slutpsalm.

Psaltarställen att brukas vid högtidlig morgon- och aftonbön.

Psaltarställen äro ordnade i följande sex avdelningar: a. Morgon (n:r 1—9), b. Afton (n:r 10—18), c. Syndabekännelse och åkallan i nöd (n:r 19—23), d. Trygghet och förtröstan (n:r 24—29), e. Tillbedjan (n:r 30—35), f. Tacksägelse och lovprisning (n:r 36—41).

a. Morgon.

1. Lyssna till mina ord, Herre; förnim min suckan. Akta på mitt klagorop, du min konung och min Gud; ty till dig vill jag ställa min

bön. Herre, bittida hör du nu min röst, bittida frambär jag mitt offer till dig och skådar efter dig. Ty du är icke en Gud som har behag till ogudaktighet; den som är ond får icke bo hos dig. De övermodiga bestå icke inför dina ögon; du hatar alla ogärningsmän. Du förgör dem som tala lögn; de blodgiriga och falska äro en styggelse för Herren. Men jag får gå in i ditt hus, genom din stora nåd; jag får tillbedja i din fruktan, vänd mot ditt heliga tempel. (5: 2—8.)

2. Himlarna förtälja Guds ära, och fästet förkunnar hans händers verk; den ena dagen talar därom till den andra, och den ena natten kungör det för den andra; det är ej ett tal eller språk vars ljud icke höres. De sträcka sig ut över hela jorden, och deras ord gå till världens ändar. Åt solen har han gjort en hydda i dem; och den är såsom en brudgum som går ut ur sin kammare, den fröjdar sig, såsom en hjälte, att löpa sin bana. (19: 2—6.)

3. Herre, kungör mig dina vägar, lär mig dina stigar. Led mig i din sanning, och lär mig, ty du är min frälsnings Gud; dig förbida jag alltid. Tänk, Herre, på din barmhärtighet och din nåd, ty de äro av evighet. Tänk icke på min ungdoms synder och på mina överträdelser, utan tänk på mig efter din nåd, för din godhets skull, Herre. Herren är god och rättfärdig, därför undervisar han syndare om vägen. Han leder de ödmjuka rätt, han lär de ödmjuka sin väg. Alla Herrens vägar äro nåd och trofasthet för dem som hålla hans förbund och vittnesbörd. För ditt namns skull, Herre, förlåt min missgärning, ty den är stor. (25: 4—11.)

4. Hör, o Herre! Jag höjer min röst och ropar, var mig nådig och svara mig. Mitt hjärta förehåller dig ditt ord: Söken mitt ansikte. Ja, ditt ansikte, Herre, söker jag; fördölj icke ditt ansikte för mig. Driv icke bort din tjänare i vrede, du som har varit min hjälp; förskjut mig icke, övergiv mig icke, du min frälsnings Gud. Nej, om än min fader och min moder övergiva mig, skall Herren upptaga mig. Visa mig, Herre, din väg, och led mig på en jämn stig, för mina förföljares skull. Överlämna mig icke åt mina ovänners vilja; ty mot mig uppstå falska vittnen och män som andas våld. Ja, jag tror förvisso att jag skall få se Herrens goda i de levandes land. Förbida Herren, var frimodig och oförfärad i ditt hjärta; ja, förbida Herren. (27: 7—14.)

5. Herre, min Gud, jag ropade till dig, och du helade mig. Herre, du förde min själ upp ur dödsriket, du tog mig levande ut från dem som foro ned i graven. Lovsjungen Herren, I hans fromme, och prisen hans heliga namn. Ty ett ögonblick varar hans vrede, men hela livet

hans nåd; om aftonen gästar gråt, men om morgonen kommer jubel. (30: 3—6.)

6. Gud, du är min Gud, bittida söker jag dig; min själ törstar efter dig, min kropp längtar efter dig, i ett torrt land, som försmäktar utan vatten. Så skådar jag nu efter dig i helgedomen, för att få se din makt och ära. Ty din nåd är bättre än liv; mina läppar skola prisa dig. Så skall jag då lova dig, så länge jag lever; i ditt namn skall jag upplyfta mina händer. (63: 2—5.)

7. Kommen, låtom oss höja glädjerop till Herren, jubel till vår frälsnings klippa. Låtom oss träda fram för hans ansikte med tack-sägelse och höja jubel till honom med lovsånger. Ty Herren är en stor Gud, en stor konung över alla gudar. Han har jordens djup i sin hand, och bergens höjder äro hans; hans är havet, ty han har gjort det, och hans händer hava danat det torra. Kommen, låtom oss tillbedja och nedfalla, låtom oss knäböja för Herren, vår skapare. Ty han är vår Gud, och vi äro det folk som han har till sin hjord, vi äro får som stå under hans vård. (95: 1—7.)

8. Mitt hjärta är frimodigt, o Gud, jag vill sjunga och lova; ja, så vill min ära. Vakna upp, psaltare och harpa; jag vill väcka morgonrodnaden. Jag vill tacka dig bland folken, Herre, och lovsjunga dig bland folkslagen. Ty din nåd är stor ända uppöver himmelen, och din trofasthet allt upp till skyarna. Upphöjd vare du, Gud, över himmelen, och över hela jorden sträcke sig din ära. (108: 2—6.)

9. Jag tänker på forna dagar, jag begrundar alla dina gärningar, dina händers verk eftersinnar jag. Jag uträcker mina händer till dig; såsom ett törstigt land längtar min själ efter dig. Sela. Herre, skynda att svara mig, ty min ande förgås; dölj icke ditt ansikte för mig, må jag ej varda lik dem som hava farit ned i graven. Låt mig bittida förnimma din nåd, ty jag förtröstar på dig. Kungör mig den väg som jag bör vandra, ty till dig upplyfter jag min själ. (143: 5—8.)

b. Afton.

10. När jag ropar, så svara mig, du min rättfärdighets Gud, du som i trångmål skaffar mig rum; var mig nådig och hör min bön. I herrar, huru länge skall min ära vara vänd i smälek, huru länge skolen I älska fåfänglighet och fara efter lögn? Sela. Besinnen dock att Herren har utvalt åt sig den fromme; Herren hör, när jag ropar till honom. Vredgens, men synden icke; eftersinnen i edra hjärtan, på edra läger, och varen stilla. Sela. Offren rätta offer, och förtrösten på

Herren. Många säga: Vem skall låta oss se det gott är? Upplyft du över oss ditt ansiktes ljus, o Herre. Du giver mig glädje i hjärtat, större än andras, när de få säd och vin i myckenhet. I frid vill jag lägga mig ned, och i frid skall jag somna in, ty du, Herre, låter mig bo avskild och i trygghet. (4: 2—9.)

11. En lott har tillfallit mig i det ljuvliga, ja, ett arv som behagar mig väl. Jag vill lova Herren, ty han giver mig råd; ännu om natten manar mig mitt innersta. Jag har haft Herren för mina ögon alltid; ja, han är på min högra sida, jag skall icke vackla. Fördenskull gläder sig mitt hjärta, och min ära fröjdar sig; jämväl min kropp får bo i trygghet. Ty du skall icke lämna min själ åt dödsriket, du skall icke låta din fromme få se graven. Du skall kungöra mig livets väg; inför ditt ansikte är glädje till fyllest, ljuvlighet i din högra hand evinnerligen. (16: 6—11.)

12. Du låter min lampa brinna klart; Herren, min Gud, gör mitt mörker ljust. Ja, med dig kan jag nedslå härskaror, och med min Gud stormar jag murar. Guds väg är ostrafflig; Herrens tal är luttrat. En sköld är han för alla som taga sin tillflykt till honom. Ty vem är Gud förutom Herren, och vem är en klippa utom vår Gud? (18: 29—32.)

13. Till dig, Herre, tager jag min tillflykt; låt mig aldrig komma på skam, befria mig genom din rättfärdighet. Böj ditt öra till mig, rädda mig snarligen; var mig en fast klippa, en borg till min frälsning. Ty du är mitt bergfäste och min borg, och du skall, för ditt namns skull, leda och föra mig. Du skall draga mig ur det nät som de lade ut för mig; ty du är mitt värn. I din hand befaller jag min ande; du förlössar mig, Herre, du trofaste Gud. (31: 2—6.)

14. Herre, upp i himmelen räcker din nåd, och din trofasthet allt upp till skyarna. Din rättfärdighet är såsom väldiga berg, dina rätter såsom det stora havsdjupet; både människor och djur hjälper du, Herre. Huru dyrbar är icke din nåd, o Gud! Människors barn hava sin tillflykt under dina vingars skugga. De varda mättade av ditt hus' rika håvor, och av din ljuvlighets ström giver du dem att dricka. Ty hos dig är livets källa, i ditt ljus se vi ljus. (36: 6—10.)

15. Den som sitter under den Högstes beskärm och vilar under den Allsmäktiges skugga, han säger: I Herren har jag min tillflykt och min borg, min Gud, på vilken jag förtröstar. Ja, han skall rädda dig ifrån fågelfångarens snara och ifrån pesten, som fördärvar. Med sina fjädrar skall han betäcka dig, och under hans vingar skall du finna

tillflykt; hans trofasthet är sköld och skärm. Du skall icke behöva frukta nattens fador, icke pilen, som flyger om dagen, icke pesten, som går fram i mörkret, eller farsoten, som ödelägger vid middagens ljus. Ingen olycka skall vederfaras dig, och ingen plåga skall nalkas din hydda. Ty han skall giva sina änglar befallning om dig, att de skola bevara dig på alla dina vägar. De skola bära dig på händerna, så att du icke stöter din fot mot någon sten. Han åkallar mig, och jag skall svara honom; jag är med honom i nöden, jag skall rädda honom och låta honom komma till ära. Jag skall mätta honom med långt liv och låta honom se min frälsning. (91: 1—6, 10—12, 15—16.)

16. Upp, välsignen Herren, alla I Herrens tjänare, I som stå om natten i Herrens hus. Lyften edra händer upp mot helgedomen och välsignen Herren. Herren välsigne dig från Sion, han som har gjort himmel och jord. (134: 1—3.)

17. Herre, du uttrannasakar mig och känner mig. Evad jag sitter eller uppstår, vet du det; du förstår mina tankar fjärran ifrån. Evad jag går eller ligger, utforskar du det, och med alla mina vägar är du förtrogen. Ty förrän ett ord är på min tunga, se, så känner du, Herre, det till fullo. Du omsluter mig på alla sidor och håller mig i din hand. En sådan kunskap är mig alltför underbar; den är mig för hög, jag kan icke begripa den. Vart skall jag gå för din Ande, och vart skall jag fly för ditt ansikte? Fore jag upp till himmelen, så är du där, och bådade jag åt mig i dödsriket, se, så är du ock där. Toge jag morgonrodnadens vingar, gjorde jag mig en boning ytterst i havet, så skulle också där din hand leda mig och din högra hand fatta mig. Och om jag sade: Mörker må betäcka mig och ljuset bliva natt omkring mig, så skulle själva mörkret icke vara mörkt för dig, natten skulle lysa såsom dagen: ja, mörkret skulle vara såsom ljuset. (139: 1—12.)

18. Herre, jag ropar till dig, skynda till mig; lyssna till min röst, då jag nu ropar till dig. Min bön gälle inför dig såsom ett rökoffer, mina händers upplyftande såsom ett aftonoffer. Sätt, o Herre, en vakt för min mun, bevaka mina läppars dörr. Låt icke mitt hjärta vika av till något ont, till att öva ogudaktighetens gärningar. (141: 1—4.)

c. Syndabekännelse och åkallan i nöd.

19. Säll är den vilkens överträdelse är förlåten, vilkens synd är överskyld. Säll är den människa som Herren icke tillräknar missgärning, och i vilkens ande icke är något svek. Så länge jag teg, försmäktade mina ben vid min ständiga klagan. Ty dag och natt var

din hand tung över mig; min livssaft förtorkades såsom av sommarhetta. Sela. Då uppenbarade jag min synd för dig och överskyldes icke min missgärning. Jag sade: Jag vill bekänna för Herren mina överträdelser; då förlät du mig min synds missgärning. (32: 1—5.)

20. Såsom hjorten trängtar till vattenbäckar, så trängtar min själ efter dig, o Gud. Min själ törstar efter Gud, efter den levande Guden. När skall jag få träda fram inför Guds ansikte? Mina tårar äro min spis både dag och natt, ty ständigt säger man till mig: Var är nu din Gud? Men jag vill utgjuta inom mig min själ och hava i minne huru jag gick med hopen upp till Guds hus, under fröjderop och tacksägelse, i högtidsskaran. Varför är du så bedrövad, min själ, och så orolig i mig? Hoppas på Gud; ty jag skall åter få tacka honom för frälsning genom honom. (42: 2—6.)

21. Gud, var mig nådig efter din godhet, utplåna mina överträdelser efter din stora barmhärtighet. Två mig väl från min missgärning, och rena mig från min synd. Ty jag känner mina överträdelser, och min synd är alltid inför mig. Mot dig allena har jag syndat och gjort vad ont är i dina ögon; på det att du må finnas rättfärdig i dina ord och rättvis i dina domar. Se, i synd är jag född, och i synd har min moder avlat mig. Du har ju behag till sanning i hjärtegrunden; så lär mig då vishet i mitt innersta. Skära mig med isop, så att jag varder ren; två mig, så att jag bliver vitare än snö. (51: 3—9.)

22. Vänd bort ditt ansikte från mina synder, och utplåna alla mina missgärningar. Skapa i mig, Gud, ett rent hjärta, och giv mig på nytt en frimodig ande. Förkasta mig icke från ditt ansikte, och tag icke din helige Ande ifrån mig. Låt mig åter få fröjdas över din frälsning, och uppehåll mig med villighetens ande. (51: 11—14.)

23. Ur djupen ropar jag till dig, Herre. Herre, hör min röst, låt dina öron akta på mina böners ljud. Om du, Herre, vill tillräkna missgärningar, Herre, vem kan då bestå? Dock, hos dig är ju förlåtelse, på det att man må frukta dig. Jag väntar efter Herren, min själ väntar, och jag hoppas på hans ord. Min själ väntar efter Herren mer än väktarna efter morgonen, ja, mer än väktarna efter morgonen. Hoppas på Herren, Israel; ty hos Herren är nåd, och mycken förlossning är hos honom. Och han skall förlossa Israel från alla dess missgärningar. (130: 1—8.)

Andra lämpliga ställen äro: Psalt. 18: 2—7; 31: 2—6; 42: 9—12.

De sju s. k. botpsalmerna äro avtryckta i den till evangelieboken fogade Lilla bönboken, nr 111.

d. Trygghet och förtröstan.

24. Herren är min herde, mig skall intet fattas, han låter mig vila på gröna ängar; han för mig till vatten där jag finner ro, han vederkvicker min själ; han leder mig på rätta vägar, för sitt namns skull. Om jag ock vandrar i dödsskuggans dal, fruktar jag intet ont, ty du är med mig; din käpp och stav, de trösta mig. Du bereder för mig ett bord i mina ovänners åsyn; du smörjer mitt huvud med olja och låter min bågare flöda över. Godhet allenast och nåd skola följa mig i alla mina livsdagar, och jag skall åter få bo i Herrens hus, evinnerligen. (23: 1—6.)

25. Gud är vår tillflykt och vår starkhet, en hjälp i nöden, väl beprövad. Därför skulle vi icke frukta, om än jorden omvälvdes och bergen vacklade ned i havsdjupet; om än dess vågor brusade och svallade, så att bergen bävade vid dess uppror. Sela. En ström går fram, vars flöden giva glädje åt Guds stad, åt den Högstes heliga bönning. Gud bor därinne, den vacklar icke; Gud hjälper den, när morgonen gryr. Hedningarna larma, riken vackla; han låter höra sin röst, då försmälter jorden. Herren Sebaot är med oss, Jakobs Gud är vår borg. Sela. Kommen och skåden Herrens verk: gärningar som väcka häpnad gör han på jorden. Han stillar strider intill jordens ända, bågen bryter han sönder och bräcker spjutet, i eld bränner han upp stridsvagnarna. Bliven stilla och besinnen att jag är Gud; hög var der jag bland hedningarna, hög på jorden. Herren Sebaot är med oss, Jakobs Gud är vår borg. (46: 2—12.)

26. Med Guds hjälp skall jag få prisa hans ord; med Herrens hjälp skall jag få prisa hans ord. På Gud förtröstar jag och skall icke frukta; vad kunna människor göra mig? Jag har löften att infria till dig, o Gud; jag vill betala dig looffer. Ty du har räddat min själ från döden, ja, mina fötter ifrån fall, så att jag kan vandra inför Gud i de levandes ljus. (56: 11—14.)

27. Allenast i Gud må du hava din ro, min själ; ty från honom kommer mitt hopp. Allenast han är min klippa och min frälsning, min borg, jag skall icke vackla. Hos Gud är min frälsning och min ära; min starka klippa, min tillflykt har jag i Gud. Förtrösta på honom alltid, du folk; utgjuten för honom edra hjärtan. Gud är vår tillflykt. (62: 6—9.)

28. Den som sitter under den Högstes beskärm och vilar under den Allsmäktiges skugga, han säger: I Herren har jag min tillflykt och min borg, min Gud, på vilken jag förtröstar. Ja, han skall rädda

dig ifrån fågelfångarens snara och ifrån pesten, som fördärvar. Med sina fjädrar skall han betäcka dig, och under hans vingar skall du finna tillflykt; hans trofasthet är sköld och skärm. (91: 1—4.)

29. Jag lyfter mina ögon upp till bergen: varifrån skall min hjälp komma? Min hjälp kommer från Herren, som har gjort himmel och jord. Icke skall han låta din fot vackla, icke slumrar han som bevarar dig! Nej, han som bevarar Israel, han slumrar icke, han sover icke. Herren är den som bevarar dig, Herren är ditt skygd på din högra sida. Solen skall icke skada dig om dagen, ej heller månen om natten. Herren skall bevara dig för allt ont, han skall bevara din själ. Herren skall bevara din utgång och din ingång, från nu och till evig tid. (121: 1—8.)

e. Tillbedjan.

30. Herrens lag är utan brist och vederkvicker själen; Herrens vittnesbörd är fast och gör den enfaldige vis. Herrens befallningar äro rätta och giva glädje åt hjärtat; Herrens bud är klart och upplyser ögonen. Herrens fruktan är ren och består evinnerligen; Herrens rättar äro sanning, allasammans rättfärdiga. De äro dyrbarare än guld, ja, än fint guld i mängd; de äro sötare än honung, ja, än renaste honung. Av dem hämtar ock din tjänare varning; den som håller dem har stor lön. Vem märker själv huru ofta han felar? Förlåt mig mina hemliga brister. (19: 8—13.)

31. Stora äro de under du har gjort, Herre, min Gud, och de tankar du har tänkt för oss; dig är intet likt. Jag ville förkunna dem och tala om dem, men de stå icke till att räkna. Till slaktoffer och spisoffer har du icke behag — öppna öron har du givit mig — brännoffer och syndoffer begär du icke. Därför säger jag: Se, jag kommer; i bokrullen är skrivet vad jag skall göra. Att göra din vilja, min Gud, är min lust, och din lag är i mitt hjärta. Jag bådard glädje, jag förkunnar din rättfärdighet i den stora församlingen; se, jag tillsluter icke mina läppar; du, Herre, vet det. Din rättfärdighet fördöljer jag icke i mitt hjärta, om din trohet och din frälsning talar jag; jag förtiger icke din nåd och din trofasthet för den stora församlingen. (40: 6—11.)

32. Sänd ditt ljus och din sanning, o Gud; må de leda mig, må de föra mig till ditt heliga berg och till dina boningar, så att jag får gå in till Guds altare, till Gud, som är min glädje och fröjd, och tacka dig på harpa, Gud, min Gud. Varför är du så bedrövad, min själ, och varför så orolig i mig? Hoppas på Gud; ty jag skall åter få tacka honom, min frälsning och min Gud. (43: 3—5.)

33. Gud, dig lovar man i stillhet i Sion, och till dig får man infria löfte. Du som hör bön, till dig kommer allt kött. Mina missgärningar voro mig övermäktiga; men du förlåter våra överträdelser. Säll är den som du utväljer och låter komma till dig, så att han får bo i dina gårdar. Må vi få mätta oss med det goda i ditt hus, det heliga i ditt tempel. Med underbara gärningar bönhör du oss i rättfärdighet, du vår frälsnings Gud, du som är en tillflykt för alla jordens ändar och för havet i fjärran; du som gör bergen fasta genom din kraft, ty du är omgjordad med makt; du som stillar havens brus, deras böljors brus och folkens larm. De som bo vid jordens ändar häpna för dina tecken; österland och västerland uppfyller du med jubel. (65: 2—9.)

34. Gud, du har undervisat mig allt ifrån min ungdom; och intill nu förkunnar jag dina under. Så övergiv mig ej heller, o Gud, i min ålderdom, när jag varder grå, till dess jag får förtälja om din arm för ett annat släkte, om din makt för alla dem som skola komma. Din rättfärdighet når till himmelen, o Gud. Du som har gjort så stora ting, o Gud, vem är dig lik? (71: 17—19.)

35. Huru ljuvliga äro icke dina boningar, Herre Sebaot! Min själ längtar och trängtar efter Herrens gårdar, min själ och min kropp jubla mot levande Gud. Ty sparven har funnit ett hus och svalan ett bo åt sig, där hon kan lägga sina ungar: dina altaren, Herre Sebaot, min konung och min Gud. Saliga äro de som bo i ditt hus; de lova dig beständigt. Sela. Saliga äro de människor som i dig hava sin starkhet, de vilkas håg står till dina vägar. När de vandra genom Tåredalen, göra de den rik på källor, och höstregnet höljer den med välsignelser. De gå från kraft till kraft; så träda de fram inför Gud på Sion. (84: 2—8.)

Andra lämpliga ställen äro: Psalt. 24: 1—6; 24: 7—10; 84: 11—13; 90: 1—12; 93: 1—5.

f. Tacksägelse och lovprisning.

36. Det är gott att tacka Herren och att lovsjunga ditt namn, du den Högste, att om morgonen förkunna din nåd, och när natten har kommit din trofasthet, med tiosträngat instrument och psaltare, med spel på harpa. Ty du gläder mig, Herre, med dina gärningar; jag vill jubla över dina händers verk. Huru stora äro icke dina verk, o Herre! Ja, övermåttan djupa äro dina tankar. (92: 2—6.)

37. Sjungen till Herrens ära en ny sång, sjungen till Herrens ära, alla länder. Sjungen till Herrens ära, loven hans namn. Båden glädje

var dag, förkunen hans frälsning. Förtäljen bland hedningarna hans ära, bland alla folk hans under. Ty stor är Herren och högt lovad, fruktansvärd är han mer än alla gudar. Ty folkens alla gudar äro avgudar, men Herren är den som har gjort himmelen. Majestät och härlighet äro inför hans ansikte, makt och glans i hans helgedom. Given åt Herren, I folkens släkter, given åt Herren ära och makt; given åt Herren hans namns ära, bären fram skänker, och kommen i hans gårdar. Tillbedjen Herren i helig skrud, bäven för hans ansikte, alla länder. (96: 1—9.)

38. Lova Herren, min själ, och allt det i mig är hans heliga namn. Lova Herren, min själ, och förgät icke vad gott han har gjort, han som förlåter dig alla dina missgärningar och helar alla dina brister, han som förlossar ditt liv från graven och kröner dig med nåd och barmhärtighet, han som mättar ditt begär med sitt goda, så att du bliver ung på nytt såsom en örn. Herren gör rättfärdighetens verk och skaffar rätt åt alla förtryckta. Han lät Mose se sina vägar, Israels barn sina gärningar. Barmhärtig och nådig är Herren, långmodig och stor i mildhet. Han går icke ständigt till rätta och behåller ej vrede evinnerligen. Han handlar icke med oss efter våra synder och vedergäller oss icke efter våra missgärningar. (103: 1—10.)

39. Så hög som himmelen är över jorden, så väldig är Herrens nåd över dem som frukta honom. Så långt som öster är från väster låter han våra överträdelse vara från oss. Såsom en fader förbarmar sig över barnen, så förbarmar sig Herren över dem som frukta honom. Ty han vet vad för ett verk vi äro, han tänker därpå att vi äro stoft. En människas dagar äro såsom gräset, hon blomstrar såsom ett blomster på marken. När vinden går däröver, då är det icke mer, och dess plats vet icke mer därav. Men Herrens nåd varar från evighet till evighet över dem som frukta honom, och hans rättfärdighet intill barnbarn, när man håller hans förbund och tänker på hans befallningar och gör efter dem. (103: 11—18.)

40. Öppnen för mig rättfärdighetens portar; jag vill gå in genom dem och tacka Herren. Detta är Herrens port, de rättfärdiga skola gå in genom den. Jag tackar dig för att du svarade mig och blev mig till frälsning. Den sten som byggningsmännen förkastade har blivit en hörnsten. Av Herren har den blivit detta; underbart är det i våra ögon. Detta är den dag som Herren har gjort; låtom oss på den fröjdas och vara glada. Ack Herre, fräls! Ack Herre, låt väl gå! Välsignad vare han som kommer, i Herrens namn. Vi välsigna eder från Herrens hus. Herren är Gud, och han gav oss ljus. Ordnen eder i högtidsled, med

lövrika kvistar i händerna, fram till altarets horn. Du är min Gud, och jag vill tacka dig; min Gud, jag vill upphöja dig. Tackén Herren, ty han är god, ty hans nåd varar evinnerligen. (118: 19—29.)

41. Halleluja! Loven Gud i hans helgedom, loven honom i hans makts fäste. Loven honom för hans väldiga gärningar, loven honom efter hans stora härlighet. Loven honom med basunklang, loven honom med psaltare och harpa. Loven honom med puka och dans, loven honom med strängospel och pipa. Loven honom med ljudande cymbaler, loven honom med klingande cymbaler. Allt vad anda har love Herren. Halleluja! (150: 1—6.)

Andra lämpliga ställen äro: Psalt. 28: 6—9; 67: 2—6; 113: 1—6; 145: 5—10.

7. VECKOPREDIKAN.

1. Psalmsång.

Under psalmsången går prästen på predikstolen.

2. Predikan.

Predikan hålles, utom under Fastan, över en bibeltext, helst vald enligt sådan plan, att någon biblisk skrift genomgås i sammanhängande ordningsföljd.

Ordning för veckogudstjänst under Fastan (passionsgudstjänst) meddelas nedan.

3. Allmän kyrkobön.

Efter predikan beder prästen den allmänna kyrkobönen vid aftonbön i kyrka:

Allsmäktige och barmhjärtige Gud — — — vinna det eviga livet.
Amen.

4. Fader vår.

Prästen fortfar:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

5. Välsignelsen.

Slutligen säger prästen:

Herren välsigne oss — — — Amen.

6. Psalmsång.

8. PASSIONSGUDSTJÄNST.

A. ENKLARE FORM.

1. Psalmsång.

Under psalmsången går prästen på predikstolen.

2. Predikan.

Predikan hålles över något stycke ur *Vår Herres Jesu Kristi lidande*, valt enligt sådan, förut uppgjord plan, att lidandeshistorien kommer att i sammanhängande ordningsföljd genomgås vid församlingens söndags- och veckogudstjänster.

3. Bön.

Efter predikan beder prästen passionsbönen:

Outsägligen stor, Herre Jesus, var din kärlek till oss, fallna människor, att du för vår skull blev människa och för oss led smälek, ångest, pina och död.

Giv oss nåd att alltid föra oss till minnes, vad du har utstått för oss. Styrk oss att städse efterfölja dig, med tålamod bära det kors, som pålägges oss, och i all nöd och motgång trösta oss därmed, att du är vår Frälsare, som förlossat och vunnit oss, att vi skola vara din egendom. Hjälp oss att stadeligen tro, manligen strida och så i ditt namn vinna seger. Amen.

Efter denna bön må kunna bedjas den allmänna kyrkobönen vid aftonbön i kyrka:

Allsmäktige och barmhärtige Gud — — — vinna det eviga livet. Amen.

4. Fader vår.

Prästen fortfar:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

5. Välsignelsen.

Slutligen säger prästen:

Herren välsigne oss — — — Amen.

6. Psalmsång.

B. HÖGTIDLIGARE FORM. 8

1. Psalmsång.

Under orgelförspelet träder prästen för altaret.

2. Inledning.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot altaret:

Gud har icke skonat sin egen Son.

Församlingen sjunger:

Utan utgivit honom för oss alla.

Prästen sjunger eller säger:

Men du, Herre, var icke fjärran.

Församlingen sjunger:

Du min starkhet, skynda till min hjälp.

3. Kollektbön.

Såsom kollektbön må brukas kollektbönen på Palmsöndagen eller Långfredagen eller ock nedanstående bön.

Prästen beder, fortfarande vänd mot altaret: Församlingen böjer sig ned.

Fader i himmelen. Du som lät din enfödde Son för vår frälsnings skull så ödmjuka sig, att han iklädde sig tjänaregestalt och blev lydig intill korsets död. Giv oss nåd att i sann tro hålla oss till honom, efterfölja honom i ödmjukhet, lydnad och tjänande, och så omsider varda saliga. Genom samme din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

4. Textläsning.

Vänd mot församlingen läser prästen något stycke ur *Vår Herres Jesu Kristi lidande*. Församlingen står upp under läsningen.

Då en hel akt föreläses, må psalmsång, utan orgelpreludium, kunna förekomma mellan de olika styckena.

5. Psalmsång.

Under psalmsången går prästen på predikstolen. I stället för psalmsång må växelsången *Mitt folk (Popule meus)* kunna sjungas av prästen och församlingen jämte kyrkokören eller ock av kyrkokören ensam, uppdelad i grupper. Då prästen sjunger växelsången, efterföljes denna av psalmsång, under vilken prästen går på predikstolen.

Mitt folk, mitt folk, vad har jag gjort dig?

Och varmed har jag betungat dig?

Svara mig.

Jag förde dig upp ur Egyptens land:

Du har rest korset åt din Frälsare.

Helige Herre Gud. Helige starke Gud. Helige Odödlige.

Förbarma dig över oss.

Jag förde dig genom öknen i fyrtio år,

med manna mättade jag dig.

Jag förde dig in i det bördiga landet:

Du har rest korset åt din Frälsare.

Helige Herre Gud. Helige starke Gud. Helige barmhär-

tige Frälsare.

Förbarma dig över oss.

Vad mer har jag bort göra som jag icke gjort för dig?

Jag planterade dig som ett ädelt vinträd.

Och du har blivit mig alltför bitter.

Ty ättika gav du mig att dricka,

och med ett spjut stack du upp din Frälsares sida.

Helige Herre Gud. Helige starke Gud. Helige barmhär-

tige Frälsare.

Förbarma dig över oss.

Jag satte kungaspiran i din hand.

Du satte törnekronan på mitt huvud.

Jag upphöjde dig med stor kraft.

Du upphängde mig på korsets stam.

Helige Herre Gud. Helige starke Gud. Helige barmhär-

tige Frälsare.

Förbarma dig över oss.

Ja, med evig kärlek har jag älskat dig.

Du har rest korset åt din Frälsare.

Mitt folk, vad har jag gjort mot dig,

och varmed har jag betungat dig?

Svara mig.

Jag förde dig ut ur Egyptens land:

Du har rest korset åt din Frälsare.

Helige Herre Gud. Helige starke Gud. Helige barmhär-

tige Frälsare.

Förbarma dig över oss.

6. Predikan.

Predikan hålles över den förut upplästa texten.

7. Psalmsång.

Under psalmsången träder prästen för altaret.

8. Bön.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Herren vare med eder.

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren.

Prästen sjunger eller säger:

Låt om oss bedja.

Församlingen böjer sig ned under bönen.

Vänd mot altaret beder prästen passionsbönen *Outsägigen stor*. I stället för denna bön må ock *Litanian* kunna brukas.

9. Fader vår.

Prästen fortfar:

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

10. Välsignelsen.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Prästen vänder sig mot altaret.

11. Psalmsång.**9. RÄTTEGÅNGSGUDSTJÄNST.**

Då rättgångsgudstjänst hålles i kyrka, brukas nedanstående ordning. Bönerna må, där så befinnes lämpligt, kunna läsas från predikstolen. I sådant fall, liksom då gudstjänsten är förlagd till annan plats än kyrka, utelämnas psalmen efter predikan.

1. Psalmsång.

Under psalmsången går prästen på predikstolen.

2. Predikan.

Predikan, som bör vara kort, hålles över fritt vald, för tillfället lämpad bibeltext.

3. Psalmsång.

Under psalmsången träder prästen för altaret.

4. Bön.

Prästen beder, vänd mot altaret:

Helige, rättfärdige Gud, du som har rättvisan kär och hatar all ondska och osanning. Vi tacka dig, att du har skrivit din lag i våra hjärtan och i ditt heliga ord uppenbarat för oss vad rätt är och vad du av oss fordrar.

Giv din välsignelse till den lag och rättsordning, som under ditt hägn har blivit vårt folks egendom. Förläna åt dem som du betrott med en domares ansvarsfulla kall att själva ställa sig under ditt ords dom och med omutlig plikttröhet skipa lag och rätt.

Herre, låt rättvis sak segra. Väck samvetet hos dem som hava förbrutit sig, så att de icke förhärda sina hjärtan, utan uppriktigt bekänna den orätt de övat. Låt straffet lända den skyldige till förbättring och vårt samhälle till skydd, men därjämte tjäna oss alla i vår svaghet till allvarlig gemensam lärdom. Led dem som kallas fram för rätta, i egen sak eller såsom vittnen, att de efter hela sin insikt ärligt giva tillkänna vad de veta hänt och sant vara. Bistå ock dem som till lagens tjänst med redligt uppsåt föra sin nästas talan. Avvänd själviskt tvistande, och lär oss att envar i sin stad söka frid med alla människor.

Giv oss alla nåd att med allvar tänka på den stora räkningsdagen, då du skall låta det komma i ljuset, som var fördolt i mörkret, och uppenbara hjärtans uppsåt. På den dagen hjälp oss alla, milde Herre Gud. Amen.

5. Fader vår.

Prästen fortfar:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

6. Välsignelsen.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Herre välsigne eder — — — Amen.

Prästen vänder sig mot altaret.

7. Psalmsång.

10. FÖRKORTAD HÖGMÄSSA.

Vid söndagsgudstjänst på annan plats än i kyrka må ordningen för högmässa utan nattvard kunna brukas eller ock nedanstående ordning för förkortad högmässa.

1. Psalmsång.

2. Syndabekännelse.

Prästen säger:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Såsom hjorten trängtar till vattenbäckar, så trängtar min själ efter dig, o Gud. Min själ törstar efter Gud, efter den levande Guden. När skall jag få träda fram inför Guds ansikte? Hoppas på Gud; ty jag skall åter få tacka honom för hans frälsning.

Så låt oss nu trösteligen fly till Guds faderliga nåd och bekänna vår synd och skuld.

Prästen beder:

Gud, var mig nådig — — — med villighetens ande. Amen.

Prästen fortfar:

Den allsmäktige, evige Gud — — — med honom ett evigt liv. Amen.

Annan syndabekännelse må kunna brukas enligt de anvisningar, som lämnas vid högmässan, eller ock någon av de böner, som under n:r 13 och 84 äro införda i Lilla bönboken.

I stället för *Den allsmäktige, evige Gud* må ett Skriftens ord av tröstande innebörd kunna läsas, valt exempelvis bland dem, som finnas anförda vid högmässan eller vid allmänt skriftermål

3. Allena Gud.

Prästen sjunger med församlingen:

Församlingen reser sig och sjunger:

Allena Gud i himmelrik — — — goda vilja.

Församlingen sätter sig ned.

4. Kollektbön.

Prästen säger:

Låtom oss bedja.

Prästen beder dagens kollektbön.

5. Textläsning.

Prästen säger med angivande av söndagens eller helgdagens namn och textens natur:

Hören Herrens ord i evangeliet (episteln etc.) på Första söndagen i Advent etc. Så skriver evangelisten etc.

Församlingen står upp under textläsningen.

Prästen läser någon av dagens texter enligt evangelieboken.

6. Trosbekännelse.

Prästen säger:

Låtom oss nu med den allmänliga kyrkan bekänna vår kristna tro.

Prästen fortfar:

Församlingen förblir stående under trosbekännelsen.

Jag tror på Gud, Fader allsmäktig — — — och ett evigt liv.

I stället för trosbekännelsen må även kunna sjungas *Vi tro på en allsmäktig Gud*, Ps. 26. I sådant fall bortfaller psalmen före predikan.

7. Psalmsång.

8. Predikan.

Predikan hålles över den upplästa texten.

9. Allmän kyrkobön.

Prästen beder:

Lovad vare du, vår Herres, Jesu Kristi, Gud och Fader, barmhärtighetens Fader och all trösts Gud. Vi tacka dig för all din mångfaldiga godhet. Framför allt tacka vi dig för att du har givit oss din enfödde Son, vår Frälsare.

Vi bedja dig: Låt ditt rike komma och ditt herravälde utsträckas intill jordens ändar. Giv din kristenhet din Helige Ande och bevara henne från allt ont.

Välsigna vår konung och vårt land. Led dem som bära ansvar för allmänt väl, att rätt och rättfärdighet må råda.

Giv alla folk fred och endräkt. Förhindra våldets verk och onskans anslag.

Hägn i nåd våra hem och bevara och välsigna dem som stå våra hjärtan nära. Låt vårt arbete väl gå och giv oss alla vad vi behöva.

Förbarma dig över dem som äro i nöd och fara. Se i nåd till alla fattiga och sjuka, ensamma och betryckta. Uppsök de vilsekomna och för dem åter hem till dig.

Led oss, Herre, på dina vägar, styrk oss till allt gott verk, och hjälp oss fram till ditt himmelska rike, att där i evighet lova och prisa dig. Amen.

10. Fader vår.

Prästen fortfar:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

11. Välsignelsen.

Slutligen säger prästen:

Herren välsigne oss — — — Amen.

12. Psalmsång.

11. BARNGUDSTJÄNST.

Vid barn gudstjänst må nedanstående ordning kunna följas. Då barnen i samlad skara tåga in i kyrkan, kunna de därunder sjunga en lämplig psalm, t. ex. Ps. 306, 21, 204, 106.

1. Ingångspsalm.

Under orgelförspelet träder prästen för altaret.

2. Inledning och syndabekännelse.

Prästen säger eller sjunger, vänd mot barnen:

Helig, helig, helig är Herren Gud allsmäktig.
Hela jorden är full av hans härlighet.

Därefter säger prästen:

Så hög som himmelen är över jorden, så stor är Guds godhet mot oss människor. Låt oss därför med förtröstan komma inför honom och bedja, att han ville förlåta oss allt vad vi brutit mot honom.

Prästen faller på knä vid altaret och ber: Barnen böja sig ned under syndabekännelsen.

Fader i himmelen. Jag har icke alltid varit lydig din vilja, och ofta har jag gjort det som bedrövat dig. Jag har icke älskat dig över allting, icke min nästa såsom mig själv. Förlåt mig, gode Fader, min synd. Hjälp mig att hädanefter lyda dig med glädje och att alltid vara sådan som du vill. Amen.

3. Herre, förbarma dig.

Vänd mot altaret sjunger prästen med barnen: Barnen sjunga:

Herre, förbarma dig över oss etc.

Herre, förbarma dig må ock kunna utelämnas, i vilket fall även *Ära vare Gud* utgår.

4. Ära vare Gud.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot barnen:

Ära vare Gud — — — gott behag.

Prästen vänder sig mot altaret. Barnen resa sig och sjunga:

Allena Gud i himmelrik — — — goda vilja.

5. Textläsning.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot barnen:

Herren vare med eder.

Barnen sjunga:

Med dig vare ock Herren.

Prästen säger, med angivande av söndagens eller helgdagens namn och av textens natur:

Hören Herrens ord i evangeliet (episteln etc.) på Första söndagen i Advent etc.

Prästen läser någon av dagens texter enligt evangelieboken.

Efter läsningens slut säger prästen:

Herren inskrive dessa ord i våra hjärtan.

Härefter må prästen kunna läsa trosbekännelsen. Då trosbekännelsen icke läses, fortfares på följande sätt:

Prästen sjunger eller säger:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande,

Barnen sjunga:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara, från evighet till evighet. Amen.

Barnen sätta sig ned.

6. Psalmsång.

Prästen lämnar altaret.

7. Predikan eller samtal med barnen.

8. Psalmsång.

Under psalmsången träder prästen för altaret.

9. Kyrkobön.

Efter psalmsångens slut säger prästen, vänd mot barnen:

Låtom oss bedja.

Prästen beder, vänd mot altaret:

Gode Gud och Fader. Vi tacka dig för att du har givit oss din Son, Jesus Kristus, som har älskat oss och vill göra oss goda och kärleksfulla, såsom han var. Vi tacka dig ock för allt gott, som du dagligen bevisar oss.

Håll din skyddande hand över oss. Hjälp oss att alltid vara ärliga och lydiga och att göra vad som är rätt.

Bevara alla våra kära och hjälp oss att vara dem till glädje.

Välsigna vårt fosterland. Skydda oss för krig och allt annat ont.

Giv alla sjuka, sorgsna och olyckliga din tröst och hjälp. Låt oss alltid vara vissa om att du vill vårt bästa, och samla oss till sist hos dig i himmelen. Amen.

10. Fader vår.

Prästen faller på knä och fortfar:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Prästen må ock kunna säga, vänd mot barnen:

Låt oss nu stå upp och tillsammans bedja så som vår Herre Jesus Kristus själv har lärt oss.

Vänd mot altaret beder prästen:

Barnen resa sig och bedja högt tillsammans med prästen:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

11. Tackom och lovom.

Prästen sjunger eller säger, vänd mot barnen:

Tackom och lovom Herren.

Prästen sjunger med barnen:

Barnen sjunga:

Herren vare tack och lov.
Halleluja, halleluja, halleluja.

12. Välsignelsen.

Prästen säger, vänd mot barnen:

Barnen förbli stående.

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Prästen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Barnen sjunga:

Amen, amen, amen.

13. Slutpsalm.

A N D R A K A P I T L E T

KYRKOBÖNER

1. MORGONBÖNER VID OTTESÅNGEN.

Adventstiden.

Allsmäktige, evige Gud. Vi tacka dig att du har låtit oss uppleva denna nya dag och begynnelsen av detta nya nådens år, som du skänker din kyrka på jorden. Vi prisar och upphöja ditt namn, att du har sänt oss din enfödde Son, Jesus Kristus, och genom honom grundat det rike, som allena består, då år och tider växla.

Förläna oss, himmelske Fader, nåd att alltid i sanning förtrösta på det fasta och dyrbara ordet, att han har kommit i världen för att frälsa syndare. Låt oss alltid få behålla ditt ord och dina heliga sakrament, och låt ditt rike alltmer befästas och tillväxa ibland oss, så att vi med frimodighet kunna förbida din Sons tillkommelse i härlighet. Amen.

Jultiden.

Himmelske Fader. Högtlovat och prisat vare ditt heliga namn, att du, oss arma syndare till frälsning, låtit din enfödde Son bliva människa och födas hit till jorden. Giv oss att vi i denna nådens och salighetens tid, som du av din godhet låtit oss uppleva, må av hjärtat tacka dig för din utesägliga gåva.

Barmhärtige Fader, behåll oss genom din Ande i vår Frälsares levande kännedom, så att vi alltid kunna av hjärtat trösta oss av hans människoblivande och såsom dina barn tjäna dig, till dess vi en gång, med alla änglar och utkorade, få evigt prisar dig. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Nyårsdagen och söndagen efter nyår.

Himmelske Fader. Vi prisar och tacka dig för att du har låtit oss skåda denna nya dag och detta nya år, som du i din långmodighet har skänkt oss. Lovat vare ditt heliga namn för all välsignelse som vi under den förflutna tiden av dig hava undfått.

Låt din barmhärtighet också framgent vara stor över oss, så att det nya året bliver oss nåderikt och fridsamt. Förläna oss genom din He-

lige Ande att leva vårt liv i din gemenskap, till dess vi komma in i den stad som du själv har grundat, där vi få skåda din härlighet och lova dig evinnerligen. Amen.

Trettondedagstiden.

Allsmäktige, evige Gud, ljusens Fader, från vilken all god och fullkomlig gåva kommer. Vi tacka och prisa dig att du sänt din enfödde Son i världen och genom honom kallat oss från mörkret till ditt underbara ljus.

Vi bedja dig: Låt Kristi ord alltid bo ibland oss, och låt det komma också till de folk som ännu sitta i mörker och dödens skugga. Giv att det klara skenet av ditt evangelium må stråla in i våra hjärtan, så att kunskapen om dig må hos oss varda befastad och förökad till våra själs frälsning, ditt härliga namn till pris. Amen.

Fastan.

Herre Jesus, vår store Överstepräst. Vi tacka och lova dig att du genom ditt lidande och din död har gjort denna nya dag för oss till en nådens och salighetens dag.

Du, som burit våra synder, giv oss nåd att rätt besinna, huru dyrt vi äro återlösta. Låt ordet om ditt kors bevisa sig såsom Guds kraft till frälsning, så att vi därigenom uppväckas till botfärdighet och tro. Förläna oss ett levande hopp, ett ståndaktigt mod och en sannskyldig kärlek till dig och till vår nästa. Hjälp oss härtill, Herre Jesus, för din kärleks skull. Amen.

Påsktiden.

Allsmäktige Gud och Fader. Vi tacka och prisa dig att du har fött oss på nytt till ett levande hopp genom Jesu Kristi uppståndelse från de döda. Vi lova dig för livets ord om honom, som du har uppväckt och därigenom med kraft bevisat vara din Son och dödens övervinnare.

Vi bedja dig: Uppväck oss genom din Helige Ande ur syndens död, att vi må vandra i ett nytt leverne. Och låt oss omsider en gång få uppstå i härlighet och undfå dina trognas arvedel, i evig och utesäglig glädje. Amen.

Kristi Himmelfärds dag.

Herre Jesus Kristus, du som, sedan du fullgjort försoningens verk, har ingått i din härlighet och sitter på Faderns högra sida.

Vi fröjda oss över din heliga himmelsfärd och bedja dig: Förläna oss nåd att vända oss bort ifrån denna världens väsen och att av hjärtat längta efter dig och ditt rikes uppenbarelse. Förbliv, såsom du har lovat, nu och alltid mitt ibland oss, och utgjut över oss din Helige Ande, så att vi städse vandra i ett himmelskt sinne och en gång få komma till dig i ditt eviga rike. Amen.

Pingsttiden.

Allsmäktige, trofaste Gud och Fader, som låtit oss denna natt tryggt vila under ditt hägn och nu träda upp i ditt hus, att där höra om de stora ting som du har gjort med oss. Dig lova och prisa vi att du genom din Son, vår Herre Jesus Kristus, har grundat din kyrka på jorden.

Vi bedja dig, att såsom du sände apostlarna din Helige Ande, du ville utgjuta honom också över oss. Led oss, genom denne din Ande, till hela sanningen. Förnya våra hjärtan till helig lydnad och till det eviga livets hopp, så att vi på förlossningens dag vinna vår tros mål, våra själars frälsning. Amen.

2. LITANIAN.

- Prästen: Evige, allsmäktige Gud.
 Församlingen: Förbarma dig över oss.
 Prästen: Herre, hör vår bön.
 Församlingen: Herre, hör vår bön.
 Prästen: Herre Gud Fader i himmelen.
 Herre Guds Son, världens Frälsare.
 Herre Gud, du Helige Ande.
 Församlingen: Förbarma dig över oss.
 Prästen: Var oss nådig.
 Församlingen: Hjälp oss, milde Herre Gud.
 Prästen: För alla synder,
 för all villfarelse,
 för allt ont,
 för djävulens försåt och list,
 för pest och hungersnöd,
 för krig och örlig,
 för uppror och tvedräkt,
 för eld och våda,
 för ond bråddöd,
 för den eviga döden

Församlingen: Bevara oss, milde Herre Gud.

Prästen: Genom din heliga födelse,
genom ditt kors och din död,
genom din heliga uppståndelse och himmelfärd;
i anfäktning och nöd,
i välgång och lycka,
i dödens stund,
på yttersta domen

Församlingen: Hjälp oss, milde Herre Gud.

Prästen: Vi arme syndare bedja dig:
Att du värdes styra och beskärma din heliga kristna kyrka,
att du värdes bevara alla biskopar, lärare och åhörare
i sann lära och heligt leverne,
att du värdes sända trogna arbetare i din skörd,
att du värdes med ordet giva din Ande och kraft,
att du värdes återkalla alla vilsefarande och förförda,
att du värdes hjälpa och trösta alla bedrövade och svår-
modiga,

Församlingen: Hör oss, milde Herre Gud.

Prästen: att du värdes giva alla konungar och folk frid och endräkt,
att du värdes leda och beskärma vår konung och hans hus,
att du värdes förläna din hjälp till rikets styrelse och
försvar,

Församlingen: Hör oss, milde Herre Gud.

Prästen: att du värdes hjälpa och undsätta alla dem som äro i nöd
och fara,
att du värdes bevara och hjälpa alla havande kvinnor och
barnaföderskor,
att du värdes vederkvicka och trösta alla sjuka,
att du värdes försvara och försörja alla änkor och fader-
lösa, fattiga och förtryckta,
att du värdes förbarma dig över alla människor,
att du värdes nådigt höra oss.

Församlingen: Hör oss, milde Herre Gud.

Prästen: O Jesu Kriste, Guds Son,

Församlingen: Förbarma dig över oss.

Prästen och O Guds Lamm, som borttager världens synder.

församlingen: Fräls oss, milde Herre Gud.

O Guds Lamm, som borttager världens synder.

Hör oss, milde Herre Gud.

O Guds Lamm, som borttager världens synder.

Giv oss din frid och välsignelse.

Prästen: Kriste, hör vår bön.

Församlingen: Kriste, hör vår bön.

Stycket *O Jesu Kriste, Guds Son* t. o. m. *Kriste, hör vår bön* uteslutes, då högmässa med nattvard hålles.

Under *O Guds Lamm i Litanian* förblir församlingen sittande.

Då *Litanian* brukas vid annan gudstjänst än högmässa, sjunga prästen och församlingen omedelbart efter *Kriste, hör vår bön*:

Herre, förbarma dig över oss.

Kriste, förbarma dig över oss.

Herre, förbarma dig över oss.

Litanian avslutas med växelsång och bön enligt någon av följande fyra former:

Prästen: Herre, handla icke med oss efter våra synder,

Församlingen: Och vedergäll oss icke efter våra missgärningar.

Prästen:

Herre, allsmäktige Gud, som hör de botfärdigas suckar och tröstar bedrövade hjärtan. Hör den bön som vi i vår nöd frambära, och hjälp oss, att allt det onda som djävulen, världen och vårt eget kött tillfoga oss, må genom din Andes kraft varda förstört och till intet; på det att vi, frälsta från allt ont, må i din församling alltid tacka och lova dig. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen: Amen.

eller

Prästen: Se, Herre, i nåd till ditt folk.

Församlingen: Vi förtrösta på din godhet.

Prästen:

Allsmäktige, evige Gud, du som genom din Helige Ande helgar och regerar hela kristenheten. Hör den bön som vi till dig frambära, och giv nådeligen din församling att i rätt tro kunna tjäna dig. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen: Amen.

eller

Prästen: Förkasta oss icke från ditt ansikte,

Församlingen: Och tag icke din Helige Ande ifrån oss.

Prästen:

O Herre Gud, från vilken alla rättsinniga råd och rättfärdiga gärningar utgå. Giv dina tjänare den frid, som världen icke kan giva, att våra hjärtan må vara undergivna dina heliga bud, och att vi, under

ditt beskärmt, må föra ett fridsamt och stilla leverne. Genom Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen: Amen.

eller

Prästen: Herre, hjälp ditt folk och välsigna din arvedel,

Församlingen: Och föd dem och upphöj dem till evig tid.

Prästen:

Allsmäktige Fader, evige Gud, du himmelens och jordens Herre, som genom din försyn skickar och regerar allting väl. Vi bedja dig att du förlåter oss alla våra synder och nådeligen förlänar oss endräkt och beständig frid, att vi må leva i din fruktan och alltid prisa och ära ditt heliga namn. Genom Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen: Amen.

3. HÖGTIDSBÖNER VID HÖGMÄSSAN.

Första söndagen i Advent.

Herre Jesus Kristus. Vi tacka dig att du som kom till Israel en rättfärdig och en hjälpare, under detta nya kyrkoår alltjämt kommer till din församling, att predika glädjens budskap för de fattiga, att läka de i hjärtat förkrossade, att förkunna de fångna frihet och de blinda syn.

Giv oss, genom din Helige Ande, att med villiga hjärtan mottaga dig och med fröjd hylla dig såsom vår konung. Styrk oss att frimodigt vänta din tillkommelse, att vi med alla dem som i tron förbodat din ankomst, få ingå i din glädje. Amen.

Juldagen.

Barmhärtige Gud, kärleksrike Fader. Vi tacka och prisa dig att du, oss till frälsning och salighet, har låtit din enfödde Son bliva människa.

Dig, Herre Jesus Kristus, vare evigt lov, att du, som var rik, blev fattig för vår skull, på det att vi skulle varda rika. Vi tacka dig att du, som är alla herrars herre, har blivit vår broder, på det att vi med dig skulle bliva Guds barn.

Låt dig nu också födas i våra hjärtan; och giv oss det rätta barnasinnets. Du återsken av Faderns härlighet, förnya oss efter din heliga bild. Du store fridsfurste, förläna oss din frid, och behåll oss i ditt rike, att vi i din härlighet evigt må prisa och lova dig. Amen.

Nyårsdagen.

Evige, allsmäktige Gud, stor i nåd, oföränderlig i trohet. Du förbliver såsom du är, och dina år hava ingen ände.

Dig hembära vi på denna årets första dag vårt tack och lov för all barmhärtighet, som du under den förflutna tiden bevisat oss. Vi hava varit otacksamma, men tag icke din nåd ifrån oss. Skapa i oss, med detta nya år, ett nytt hjärta. Lär oss att först söka ditt rike och din rättfärdighet, och hjälp oss att i Jesu Kristi, din Sons, namn begynna och fullborda allt vårt verk. I din bok äro våra dagar skrivna. När den sista av dem ingår, mottag oss då i ditt oförgängliga rike. Amen.

Trettondedag Jul.

O Gud, du som för stjärnorna fram på himmelens fäste och låter ditt ljus uppgå för dem som av hjärtat söka dig. Dig vare lov och pris att du låtit din enfödde Sons härlighet bliva uppenbar för folken.

Vi bedja dig att du med evangeliü klara stjärna ville leda oss ända fram till vår Frälsare, att också vi må giva honom vår lovsångs och vår tacksägelses gåvor. Låt budskapet om din frälsning varda förkunnat och mottaget kring hela jordens rund. Tag också oss i din tjänst för detta ditt stora verk. Ditt är riket, o Gud. Låt det komma även till oss, till dess det omsider fullkomnas i härlighet. Amen.

Långfredagen.

Herre Jesus, du Guds Lamm, som borttager världens synder. Vi tacka dig för din stora kärlek till oss, arme syndare, att du för vår skull ödmjukade dig själv och blev lydig intill döden, ja, intill korsets död. Du bar våra krankheter och lade på dig våra smärtor. Du tog näpsten på dig, för att vi skulle få frid, och genom dina sår bliva vi helade.

Vi bedja dig: Visa oss, Herre, vår stora synd, och gör oss av hjärtat botfärdiga. Hjälp oss, genom din död, att dö från synden och att taga vårt kors på oss och följa dig efter. Bevara oss i din gemenskap, så att vi, med alla dem som hava övervunnit i kraft av ditt blod, omsider få evigt tacka och lova dig. Amen.

Påskdagen.

Allsmäktige Gud, himmelske Fader. Vi lova och prisa dig att du har uppväckt din enfödde Son och gjort honom till en segervinnare över synd och död.

Herre Jesus, du livets furste. Giv oss att i din uppståndelses kraft

uppstå och vandra i ett nytt leverne. Förläna oss det levande hoppets tröst. Kom till oss, såsom du kom till dina första lärjungar, och giv oss din frid. Behåll oss i denna frid intill änden, och låt oss i dödens stund förnimma, att du är uppståndelsen och livet. Förläna oss om-sider en fröjdefull uppståndelse, och låt oss med den segerfirande församlingen få sjunga ditt lov evinnerligen. Amen.

Kristi Himmelsfärds dag.

Helige Frälsare. Såsom evig konung har du blivit upphöjd till Faderns högra sida, och himmelens härskaror tillbedja dig. Också vi komma inför dig med tack och lov, att du har återlöst oss åt Gud och banat oss vägen till himmelen.

På jorden äro vi gäster och främlingar: förvissa oss i tron därom, att vi hava vårt medborgarskap i himmelen, så att vi städse söka det som är därovan och icke det som är på jorden. Hjälp oss väl igenom denna tidens nöd, att vi en gång med alla dina trogna få komma dit, där du är, och i evighet skåda din härlighet. Amen.

Pingstdagen.

O Gud, vi tacka dig att du på kristenhetens första pingstdag har begåvat dina trognas hjärtan med din Helige Ande och därigenom grundat din kyrka på jorden.

Vi tacka dig att du har upptagit också oss i din kyrka och givit oss ditt ord och dina sakrament. Vi bedja dig: Utgjut din Helige Ande över oss, över våra församlingar och våra hem.

Kom, Helige Ande, uppliva våra kalla hjärtan, rena oss från synden, föröka vår tro och uppväck hos oss en levande kärlek. Sanningens Ande, led oss i din sanning. Livets Ande, förläna oss allt som tjänar till liv och gudaktighet, dig till ära och oss till salighet. Amen.

Heliga Trefaldighets dag.

Helige, treenige Gud. Vi tacka dig att du i din nådefulla uppenbarelse har gjort dig känd för oss såsom vår Gud och genom dopet upptagit oss till dina barn.

O du vår Herres, Jesu Kristi, Fader, du eviga kärlek. Nåderike Frälsare, Herre Jesus Kristus, du vår visdom, vår rättfärdighet, vår helgelse, vår förlossning. Helige Ande, sanningens, barnskapets och bönen's Ande. Dig, treenige Gud, lova, ära och tillbedja vi.

Kom till oss och gör dig en boning i våra hjärtan. Verka i oss en sann tro och ett levande hopp, och låt oss en gång, med dina heliga

änglar och alla utvalda, få tillbedja och tjäna dig i din himmelska helgedom. Amen.

Reformationsdagen (Andra Böndagen).

Himmelske Fader. Vi frambära inför dig vårt tack och lov för att du för våra fäder åter upptände ljuset av ditt evangelium och gav dina tjänare nåd att frimodigt bekänna din sanning. Vi tacka dig ock för att du allt hittills har låtit oss behålla ditt rena och klara ord, fastän vi för vår otacksamhets skull hade förtjänt att mista det.

Vi bedja dig: Låt det bevaras oförvanskat åt våra efterkommande, och avvärj all villfarelse. Giv ditt ords tjänare nu och framgent samma mod och vishet som du gav åt de första bekännarna, och låt din kyrka alltmer enas i sanningen och kärleken, ditt heliga namn till pris och ära. Amen.

Missionsdagen (Tredje Böndagen).

Allsmäktige, evige Gud, du som har skapat alla jordens folk och givit dem mångfaldiga vittnesbörd om din faderliga godhet. Vi tacka och lova dig att du ock i tidens fullbordan sände din enfödde Son, till uppfyllelse av folkens längtan och ett ljus för alla dem som av hjärtat söka dig, både fjärran och nära.

Vi bedja dig: Uppfyll våra hjärtan med din kärlek, så att vi i sanning nitälska för ditt rikets utbredande. Sänd arbetare i din myckna skörd, styrk deras tro och välsigna deras verk. Låt ditt namn varda förhärligat över jordens hela krets. Och låt oss en gång, tillsammans med den oräkneliga skaran av alla stammar och folk och tungomål, få evigt tjäna och lova dig. Amen.

Tacksägelsedagen (Fjärde Böndagen).

Käre himmelske Fader. Vi tacka dig av hjärtat för alla goda gåvor som vi av din milda hand hava undfått. Du har låtit ditt ord rikligen bo ibland oss. Du har ock beskärt oss mycken timlig välsignelse.

Herre, vi äro alltför ringa till all den nåd och trofasthet som du bevisat oss. Upplåt, o Herre, i dag våra hjärtan att lova och prisa dig för allt vad du har gjort. Gör oss villiga att bruka vad du givit, till din ära och till vår nästas stöd. Och hjälp oss att framgent förbliva ett folk som under alla skiften förtröstar på din mäktiga hjälp. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

4. BÖNER OCH FÖRBÖNER FÖR SÄRSKILDA FÖRHÅLLANDEN.

1. Förbön för konfirmanderna.

Store Gud, kärleksrike Fader. Genom det heliga dopet har du själv till dina barn upptagit de unga som nu beredas (skola beredas) till sin första nattvardsgång.

Vi bedja dig: Låt den beredelsestid, du velat giva, bliva dem till rik välsignelse. Hjälp dem att stilla lyssna och villigt lära. Öppna deras hjärtan för den nåd och sanning du uppenbarat i Jesus Kristus, vår Herre. Och när de skola träda fram inför dig och din församling, giv dem din Helige Andes nåd, att de med frimodiga hjärtan kunna bekänna sin kristna tro och undfå kallelsen till vår Frälsares nattvard. Stärk dem att till livets slut bliva fasta i tron och bevisa den i gärning. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

2. Bön för missionen.

Herre Gud, käre himmelske Fader. Du som genom din Son, Jesus Kristus, har anförtrott din kyrka att bära budskapet om din frälsning ut till alla folk. Vi bedja dig: Välsigna missionens verk och förläna framgång åt evangeliets predikan.

Bevara och hjälp dem som du från vårt folk har sänt ut till fjärran land. Giv dem nåd att i Andens och kraftens bevisning vittna om dig, både med ord och gärning. Kalla själv nya arbetare, som med villiga hjärtan giva sig åt missionens tjänst. Och utgjut din Ande över församlingarna på våra missionsfält.

Väck oss alla att besinna vårt ansvar, så att vi icke draga oss undan ditt uppdrag. Gör oss ivriga och uthålliga i bönen för ditt rikets utbredande. Bryt vår själviskhet, övervinn vår klenro, och hjälp oss att i tacksam glädje träda in för ditt rikets sak med de gåvor du oss förlänat. Amen.

3. Bön för Israel.

Evige, barmhärtige Gud, du tidernas och folkslagens Herre.

Vi tacka dig för att du, efter din nåds vishet, bland jordens stammar utkorade dig ett egendomsfolk, som du, genom dina profeters vittnesbörd, ledde fram till att känna dig, den ende sanne Guden, och att förvänta honom som du utlovat till en Frälsare för alla jordens folk, Jesus Kristus.

Fader i himmelen. Förbarma dig över dina löftens folk, och borttag täckelset, som ännu hänger kvar över deras hjärtan, så att de

omvända sig och bliva varse din härlighet, uppenbarad i Jesus Kristus. Förlåt din kristenhet vad hon i hårdhet och obarmhärtighet brutit mot detta folk och giv oss den rätta kristna nitälskan för att Israel måtte lära känna sin Frälsare.

Herre, du kan icke ångra dina nådegåvor och din kallelse. Tag då ditt Israel åter till dig, och låt dess frälsning för hela kristenheten varda liv ifrån de döda. Amen.

4. Bön om väckelse och förnyelse.

Vi bedja dig, du vår Herres, Jesu Kristi, Gud och Fader, att du ville i förbarmande se till din kristenhet i vårt land och av nåd åter upprätta henne till levande tro och kärlekens bevisning. Sänd hunger efter ditt ord och väck åstundan efter din frälsning. Giv nåd till uppriktig ånger och sann omvändelse. Uppsök det förlorade, förbind det sargade och stärk det svaga.

Hjälp oss alla att besinna ansvaret för våra bröder och att känna deras nöd såsom vår egen. Bevara oss nådeligen från att i likgiltighet eller högmod gå dem förbi, som hava glömt dig och så tagit skada till sin själ.

Styrk och ledsaga med din Helige Ande alla dem som arbeta för ditt rike ibland oss. Giv dem som gå ut med ditt ord visdom och kraft, så att ordet kan bära riklig frukt till omvändelse och nytt liv. Därom bedja vi dig genom Jesus Kristus, din älskade Son, vår Herre. Amen.

5. Förbön för dem som lida förföljelse för evangelii skull.

Herre Jesus Kristus, vår Frälsare, du som för vår skull på korsets dag har avlagt den goda bekännelsen och förblivit trofast intill döden. Vi bedja dig för våra bröder som i denna tid, för ditt namns skull, få utstå trångmål och förföljelse. Uppehåll dem med din kraft att förbliva ståndaktiga intill änden i tro och bekännelse. Låt deras lidande icke bliva dem för svårt, utan förbarma dig över deras svaghet. Giv att deras bittra kors måtte lända till ditt namns förhärlogande (och deras blod ånyo för din kyrka bevisa sig som ett livets utsäde).

Herre, du har själv lovat och sagt att dödsrikets portar icke skola bliva din församling övermäktiga. Till ditt ord hålla vi oss, ty du heter med rätta Trofast och Sannfärdig. Du skall aldrig någonsin övergiva dem som åkalla ditt namn. Dig vare ära i evighet. Amen.

6. Bön vid kyrkomötets öppnande.

Stor är din godhet mot oss, Gud, vår Gud, att du alltjämt låter evangeliet om din frälsning i Jesus Kristus, vår Herre, varda fritt och

obehindrat förkunnat ibland oss. Vi tacka dig av hjärtat, att du icke har tagit ditt ords ljusstake bort ifrån dess rum, fastän vi för våra synders skull hade förtjänat sådan din dom. Vi hembära dig ock vårt tack för all god och hälsosam ordning, som du grundat i din kyrka, att ditt evangelium må nå vida ut bland vårt folk och hos oss varda befästade.

Vi bedja dig: Välsigna dem som nu hava samlats för att överlägga om vår kyrkas angelägenheter. Förläna dem frimodighet och vishet att tala vad rätt är inför dig. Låt fridens och kärlekens ande råda i överläggningar och umgänge. Och giv att det som beslutes må lända till din kyrkas väl och ditt namns ära. För Jesu Kristi skull. Amen.

7. Bön vid kyrkomötets avslutande.

Barmhärtige, trofaste Gud, du som med din Ande och ditt ord församlar din heliga kyrka på jorden. Vi bedja dig: Bevara nådeligen din församling också i vårt land. Låt ditt ord alltid varda rent och klart förkunnat ibland oss och dina heliga sakrament på oss bevisa sin kraft, så att vi dagligen tillväxa i tro och helgelse.

Herre, utan din välsignelse tjäna människors rådslag till intet. Om du icke bygger huset, så arbeta de fåfängt, som därpå bygga. Därför bedja vi dig av allt hjärta att du ville låta det som beslutats vid detta kyrkomöte lända till kyrkans sannskyldiga bästa. Förlåt dem som tagit del i förhandlingar och beslut vad de för mänsklig skröplighets skull ha felat.

Giv din församling i vårt land ett endräktigt sinne, och förhindra söndring och strid bland dem som bekänna ditt namn.

Dig vare ära i evighet, genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre. Amen.

8. Bön vid biskopsval.

Dig, vår Herres, Jesu Kristi, Gud och Fader, hembära vi tack och lov för att du, genom din Son, på jorden har inrättat prästämbetet och av oförskylld nåd kallat också oss till sådan tjänst i din kyrka. Vi tacka dig ock att du förordnat dem som skola hava trogen tillsyn över församlingarna och draga omsorg om ditt husfolk, så att ordet och sakramenten rätt förvaltas, kristlig ordning och helig vandel främjas och kärlekens verk till nästans bistånd upprätthålles och stärkes.

Vi bedja dig att du värdes giva detta vårt stift en herde och ledare efter ditt hjärta. Herre, gör oss uppriktiga och brinnande i bönen att du själv ville åt oss utvälja den rätte, den som du kan bruka för detta ansvarsfulla uppdrag.

Var med oss i denna stund, och hjälp oss att med dig för ögonen fullgöra vad oss åligger såsom ditt ords tjänare inom detta stift. Rena våra hjärtan. Lyft våra själar till dig, så att vi, vid vårt val, allenast söka din ära och din kyrkas bästa. Hör oss, käre Fader, genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

9. Bön före biskopsvigning.

Denna förbön för den som skall vigas till biskop läses från predikstolen närmast efter den omedelbart på predikan följande bönen, vid den högmässogudstjänst, som föregår biskopsvigningen. Förbönen inledes med följande kungörelse:

Efter slutad gudstjänst kommer N. N., som av Konungen har blivit utnämnd till biskop i N. stift, att mottaga sin vigning till biskopsämbetet. Denna församling uppmanas fördenskull att med samfällda förböner anropa Herren Gud om nåd och välsignelse för honom.

Låtom oss bedja.

Barmhärtige Gud, kärleksrike Fader. Vi tacka dig av allt hjärta, att du genom din Son har inrättat prästämbetet i din kyrka och allt hitintills nådeligen bibehållit det ibland oss. Vi tacka dig ock, att du har förordnat dem som skola hava trogen tillsyn över församlingarna och draga omsorg om ditt husfolk, så att ordet och sakramenten rätt förvaltas, kristlig ordning och helig vandel främjas och kärlekens verk till nästans bistånd uppehålls och stärkes.

Vi bedja dig att du genom din Helige Ande värdes leda och bevara alla trogna lärare i din kyrka, att ditt ord må varda förkunnat i ande och sanning. Förläna honom, din tjänare, som denna dag skall mottaga vigning till biskopsämbetet, nåd och visdom och kraft, på det att genom hans tjänst ditt stora namn må varda ärat och vår Frälsare, Jesus Kristus, i sin församling allt mer förhärligad. Amen.

Förbönen för den som skall vigas till biskop må ock ifrågavarande dag brukas såsom särskild kyrkobön närmast efter den allmänna kyrkobönen i de kyrkor, som höra till den nye biskopens stift.

10. Bön före prästvigning.

Denna förbön för dem som skola prästvigas läses från predikstolen närmast efter den på predikan följande bönen, vid den gudstjänst, som föregår prästvigningen. Förbönen inledes med följande kungörelse:

Efter slutad gudstjänst kommer vigning till det heliga prästämbetet att i detta Herrens hus förrättas. Denna församling uppmanas fördenskull att med samfällda förböner anropa Herren Gud om nåd och välsignelse för dem som i samma ämbete nu skola inträda.

Låtom oss bedja.

Barmhärtige Gud, kärleksrike Fader. Vi tacka dig av allt hjärta för

att du genom din Son, Jesus Kristus, på jorden har inrättat prästämbetet och allt hitintills nådeligen bibehållit det ibland oss.

Vi bedja dig: Se i nåd till de män, som nu komma att undfå detta ämbete. Förläna dem din Andes gåva och besegla du själv från himmelen den vigning som gives dem på jorden, på det att genom deras tjänst ditt stora namn må varda ärat och vår Frälsare, Jesus Kristus, i sin församling allt mer förhärligad. Amen.

11. Bön vid prästval.

Vi tacka dig, du som är din kyrkas Herre och Herde, för att du på jorden har inrättat prästämbetet och allt hitintills nådeligen bibehållit det ibland oss.

Vi bedja dig: Sänd denna församling en trogen själasörjare, som av uppriktigt hjärta bär omsorg om din hjord, en rättsinnig lärare, som efter ditt ord visar oss den väg, som leder till livet.

Hjälp oss, o Gud, att alla besinna vårt ansvar inför dig och din församling, då vi i dag skola giva vår önskan till känna om vem som hos oss skall vara ditt ords tjänare. Rena och styr allt vårt uppsåt, så att vi allenast se efter det som kan lända din kyrka till sannskyldigt gagn. Och förläna i nåd vårt företag en god utgång. För Jesu Kristi skull. Amen.

12. Bön vid grundstensläggning för ny kyrka.

O allsmäktige, nåderike Gud. I ditt namn lägga vi i dag grundstenen till en ny helgedom.

Vi bedja dig: Förläna din välsignelse till det verk, som vi nu till din ära hava begynt, och låt på denna grundval en helgedom resa sig, där din menighet kan samlas att tillbedja dig.

Tag alla dem som här skola arbeta, i ditt nådiga beskydd, och låt verket nå en god och lyckosam fullbordan.

Uppbygg, o Herre, själv din församling till ett heligt tempel, till din boning i Anden och giv henne nåd att åt dig frambära andliga offer, som äro dig välbehagliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

13. Bön under pågående kyrkobygge.

Himmelske Fader, du som själv lagt den enda fasta grunden, Jesus Kristus, vår Herre, och som alltjämt infogar dina trogna såsom levande stenar i din tempelbyggnad.

Vi bedja dig: Se i nåd till det arbete vi här förehava, då vi uppföra en helgedom att där samlas för att höra ditt ord och undfå dina heliga

sakrament samt tillbedja och lova ditt heliga namn. Främja du våra händers verk; ty om du icke bygger huset, så arbeta de fåfängt, som därpå bygga. Bevara alla dem som här äro sysselsatta, för skada och farlighet. Förläna din församling enig håg och villiga hjärtan. Och giv framför allt att din Helige Andes tempel må varda uppbyggt i våra hjärtan. Amen.

14. Bön vid kyrkoinviqning.

Lovad vare du, Herre Jesus Kristus, du kyrkans huvud och våra sjäalars Herde.

Vi tacka dig för att vi i dag med glädje hava fått fira högtid i denna helgedom, där du nu stiftat ditt namns åminnelse, och för att du i ditt heliga ord har kommit till oss.

Herre, låt ditt ord allt framgent rikligen bo ibland oss och bevisa sin kraft på våra hjärtan. Flytta icke för vår ovärdighets skull ditt ords ljusstake ifrån oss, utan giv oss nåd att i ditt nya tempel med nya hjärtan fröjdas i evangelii klara sken, så att vi alltid vandra såsom ljusets barn och omsider i den himmelska härligheten genom dig undfå en evig salighet. Amen.

15. Bön vid återöppnande av kyrka.

Allsmäktige, nåderike Gud. Vi tacka dig för att vi i dag med glädje hava fått fira högtid i denna vår församlings helgedom, sedan förnyelsens verk genom din nåd nu har blivit fört till en god fullbordan.

Såsom du på denna plats fordom styrkte våra fäder med ditt ord och dina sakrament, så kom här allt framgent till oss, o Herre, och välsigna oss. Flytta icke, för vår ovärdighets skull, ditt ords ljusstake ifrån oss, utan giv oss nåd att i ditt förnyade tempel med nya hjärtan fröjdas i evangelii klara sken, så att vi alltid vandra såsom ljusets barn och omsider i den himmelska härligheten genom dig undfå en evig salighet. Amen.

16. Bön för fäderneslandet.

Vi tacka och prisa dig, himmelske Fader, du nåderike Gud, för det goda land som du skänkt oss till arv och eget. Vi tacka dig för den mångfaldiga nåd som du från fordomtima allt intill denna dag har bevisat vårt folk: för ljuset och kraften av ditt heliga ord, för frihetens oskattbara förmån, för lagens och rättens hägn, för män och kvinnor som du uppväckt ibland oss till ädel kamp och offervillig tjänst, vårt land till fromma.

Vi bedja dig: Förläna oss att så förvalta det arv vi undfått från fäderna, att det, bevarat och förkovrat, må lämnas i kommande släktens

vård. Du har kallat oss till ett himmelskt medborgarskap. Hjälp oss att i tacksamhet för denna din nåd, efter din vilja, städse skicka oss såsom goda medborgare i det jordiska fädernesland du har skänkt oss.

Gör oss, o Gud, till ett folk, som fruktar dig och i din fruktan finner sin starkhet och sitt hopp. Dig allena vare äran. Amen.

17. Bön på Gustaf-Adolfsdagen.

Dig, vår Herre och Gud, vare lov för all den godhet och trofasthet, som du bevisat vårt folk. Vi prisade dig, att du i nödens stund åt din kyrka uppväckt hjältar och hjälpare, de där icke så älskade sitt liv, att de drogo sig undan döden, utan för evangeliets sanning och för samvetets rätt offrade allt, intill det yttersta. Vi upphöja ditt namn för att du åt vårt folk har låtit hövdingar och försvarare uppstå, till att skydda fäderneslandets urgamla frihet, främja lagfäst ordning och befordra fredens verk.

Vi bedja dig att du ville giva oss kraft att efterfölja dessa dina tjänares föresyn i uthålligt mannamod och i oskrymd gudsfruktan. Gör oss fasta och oförfärad i kampen för allt vad gott är. Bryt vår själviska vilja, och hjälp oss att frukta och älska dig över allting, du vår Gud och Fader. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

18. Bön på söndag då riksdagsmannaval förrättas.

Vi tacka dig, himmelske Fader, att du i din stora godhet har givit oss vårt land och vår frihets arvedel att hägna och bevara.

Förläna oss din nåd att, var och en i sitt kall, såsom trogna medborgare av hjärtat söka fäderneslandets välfärd. Ingiv oss en uppriktig nitälskan för, att rätt och rättfärdighet allt mer må komma till makten i alla våra förhållanden. Övervinn vår själviskhet, så att vi helhjärtat sätta allmänt bästa framför eget. Förtag bitterhet och inbördes misstro och hjälp oss att alla, huru än våra meningar och tankar skifta, alltid besinna det samfälliga ansvar som vi, inför dig, bära för vårt folks väl.

Hjälp oss ock att i detta sinne fullgöra den viktiga medborgarplikt, som i dag oss åligger, och led oss, nu och alla dagar, efter din vilja. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

19. Bön vid riksdagens öppnande.

Evige Gud, himmelske Fader. Du som allt hitintills i nåd bevarat och beskärmat våra fädernas land. Vi tacka dig för frihetens oskattbara gåva, för rättens hägn, för lagfäst ordning, till gemensamt bästa.

Vi bedja dig: Giv dem som samlats till denna riksdag redliga hjärtan,

att de med allvar besinna sitt ansvar inför dig, du folkens Konung, och inför fäderneslandet, vars väl de äro kallade att främja. Hjälp dem att övervinna själviskhet och tvedräkt och att oförskräckt träda in för sanning och för rätt. Och låt deras beslut lända hela folket till välfärd och ditt namn, o Gud, till pris.

Var med oss, Herre, såsom du har varit med våra fäder, och gör oss till ett folk som fruktar dig och lyder din vilja. I dig allena är vår hjälp och vår starkhet. Amen.

20. Bön om fred på jorden.

Herre, allsmäktige Gud, du konungarnas Konung och herrarnas Herre. Du är fredens och fridens Gud. Du ensam förmår att på denna jord förtaga hat och avund, split och strid.

Vi bedja dig: Gör deras anslag om intet, som stifta ofrid, och förhjälp sanningen och rätten till seger i världen. Borttag misstro och oförsonlighet, och främja alla företag, som kunna tjäna en rättfärdig och varaktig fred. Led folken efter din heliga vilja, genom mildhet och tuktan, till de mål som du i din faderliga godhet har föresatt.

Stärk oss i tron att du i din nåd låter allt samverka till det bästa för dem som älska dig. Giv oss att vi, fria från all fruktan, må leva i trygghet under ditt beskärm. Hjälp oss, milde Herre Gud. Amen.

21. Bön när världsfreden hotas (brutits).

O allsmäktige, evige Gud, käre himmelske Fader.

Vi nalkas dig i förtröstan på din stora barmhärtighet och bedja dig att du ville avvända krigets förbannelse, som nu hotar vår värld, och hålla freden vid makt på vår arma jord (ville sätta en gräns för våldet och blodsutgjutelsen, som nu råda, och varkunna dig över alla krigets offer samt snart åter upprätta freden på vår arma jord).

Bryt själviskhetens sinne hos de enskilda och hos folken. Ingiv folken och deras styresmän fredens och försonlighetens tankar. Du kan bereda en utväg, också där människor stå rådlösa. Till dig sätta vi allt vårt hopp. Amen.

22. Bön under krigstid.

Herre, allsmäktige Gud, evige Fader, du som icke övergiver dem som förtrösta på dig. Du är vår sköld och vår borg.

Förlåt oss att vi på mångahanda sätt i synd hava missbrukat den fredens välsignelse som du i din långmodighet låtit oss åtnjuta. Fräls

oss ur all nöd som kriget drager över oss, och straffa oss icke, såsom vi hava förtjänt. Låt din tuktan driva oss till bättring, så att vi åter bliva ett folk som fruktar dig.

Beskydda, uppehåll och hjälp alla fosterlandets söner som till dess försvar gå att möta farorna och döden. Gör oss alla redo att till landets bästa modigt och villigt bringa de offer som av oss krävas.

Fader, förbarma dig, i denna tid av hemsökelse, över alla dem som lida, både vänner och fiender.

Utan din hjälp, Herre, förmår mänsklig visdom och makt intet. Bered ett gott slut på den nöd vari vi nu stå. Låt oss snart i fredens lugn få hembära dig ett ostört lov för fredens frukter. Förvissa oss därom att vi, evad vi leva eller dö, höra dig till. Hör oss, milde Herre Gud. Amen.

I stället för denna bön må ock brukas bönen *Evige, barmhärtige Gud* (n:r 83) i Lilla bönboken.

23. Bön för frukten på jorden.

Fader i himmelen, du som av din nåd giver oss allt vad vi behöva och som ensam kan förläna välsignelse till våra händers verk.

Vi bedja dig att du ville giva framgång åt vårt arbete och av din faderliga godhet icke tillstādja, att frukten av vår möda går förlorad. Vi hava varit otacksamma mot dig och ofta brukat dina gåvor mot din heliga vilja. Förlåt oss vad vi brutit. Lär oss att hädanefters rätt besinna dina välgärningar och med tacksamma hjärtan av din hand mottaga vårt dagliga bröd.

Men framför allt bedja vi dig: Gör oss nöjda med ditt behag och tåligen också i motgången. I dina händer överlämna vi oss. Du allena är vår tröst och hjälp. Amen.

24. Bön under hunger och dyr tid.

Allsmäktige och nådige Gud. Du är den som i din godhet uppehåller allt levande.

Inför dig bekänna vi att vi genom överdåd och obarmhärtighet hava bortvänt ifrån oss din välsignelse och gjort oss värda den hemsökelse som nu drabbat oss.

Men vi bedja dig, Herre vår Gud, att du för din barmhärtighets skull ville se till vår nöd och bevara oss från att uppgivas eller förtvivla. Giv oss tålmod och gör oss undergivna. Välsigna vårt ringa förråd, och skänk oss vårt dagliga bröd. Förläna oss nåd att hädanefters alltid med tacksamhet efter din vilja bruka dina gåvor.

Mätta också våra själar med ditt heliga ord, på det att vi nu och i

all evighet må lova din nåd och godhet. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

25. Förbön för sjöfarande.

Himmelske Fader. Vi bedja dig för dem som färdas på det osäkra havet, att du ville omfatta dem med ditt mäktiga beskydd och förläna dem framgång i deras värv. Giv dem nåd att troget hålla sig till dig, och bevara dem från frestelse och fara. Låt dem i all farlighet förnimma att de hava en Gud och Fader, som tänker på dem, och förläna dem nåd att i nödens stund anbefalla sina själar i dina händer.

Herre Jesus Kristus, du som kan näpsa stormen, så att den tystnar, och de brusande vågorna, så att de lägga sig ned. Visa dem som ur djupen ropa till dig att du hör bön, och rädda dem. Kom, o Herre, till oss i all vår nöd. Var själv med oss på vår färd och för oss omsider i frid till den enda säkra hamnen. Amen.

26. Förbön för fiskare.

Barmhärtige Gud, himmelske Fader, du som mättar allt levande och av din blotta nåd giver oss vårt dagliga bröd. Välsigna deras arbete, som ute på havet söka bärgning åt sig och de sina. Du har låtit din käre Son här på jorden utvälja fattiga fiskare till sina apostlar. Giv du din nåd därtill, att också de som lägga ut från våra stränder må söka efter att bliva och vara hans lärjungar.

Bevara dem för faror och allt ont. Och när de ur djupets nöd ropa till dig, hör då, Herre, deras bön. Hjälp dem, såväl som oss, att alltid besinna huru snart livet kan vara förbi. Led dem efter ditt råd, på det att de, i tacksamhet för din faderliga vård, må lova och prisa ditt heliga namn. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

27. Förbön för sjuka.

Allsväldige, evige Gud, deras kraft, som äro svaga, och deras hälsa, som förtrösta på dig. Vi bedja dig att du ville i mildhet se till alla sjuka och lidande. Låt den prövning du sänder lända dem till välsignelse, och giv dem, om dig så behagar, deras hälsa åter.

Men framför allt bedja vi dig att du värdes förläna dem själens läkedom, genom ditt heliga ord. Hjälp dem att alltid minnas din Sons, vår Frälsares, kors och lidande och att, i hans kraft, tåligt bära den börda som du har pålagt dem. Och när stunden är inne, förlösa dem då från allt ont och fräls dem till ditt himmelska rike. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

28. Bön under farsot.

Evige, rättfärdige Gud. På vår nöds dag fly vi till dig, som råder över allt, och som ensam förmår hjälpa.

Vi bekänna inför dig, att vi väl hava förtjänt den hemsökelse, som du nu låter övergå oss. Men vi anropa dig om miskund. Herre, var oss nådig och skona oss. Handla icke med oss efter våra synder, och vedergäll oss icke efter våra missgärningar. Fräls oss från den plåga som nu ibland oss sprider död och förfäran. Lär oss att med tålmod bära din tuktan och att varje stund hålla oss redo att ställas inför ditt ansikte. Vi överlämna oss i dina händer, ty din barmhärtighet är stor. Gör oss, genom din Helige Andes nåd, vissa därom, att varken död eller liv skall kunna skilja oss från din kärlek, som är i Kristus Jesus, vår Herre. Amen.

A N D R A D E L E N

DOP, KONFIRMATION, ENSKILT SKRIFTERMÅL,
SJUKAS NATTVARDSGÅNG, VIGSEL, KYRKO-
TAGNING, JORDFÄSTNING

T R E D J E K A P I T L E T

DOP

1. BARNDOP.

Före dopet bör prästen hava gjort sig underrättad om vilka som äro barnets föräldrar och om vad namn det skall erhålla. Vidare bör han efterhöra, vilka barnets närstående må önska kalla till faddrar. Han bör ock, där anledning till tveksamhet kan föreligga, hava förvissat sig om att barnet veterligen icke förut blivit döpt.

Före aktens början bör rent (under den kalla årstiden uppvärmt) vatten vara gjutet i dopfunten (dopskålen). Lämpligt handkläde till avtorkande av barnets huvud bör vara framlagt.

Dopakten begynnes, där så ske kan, med psalmsång.

Prästen säger:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Tackem Herren, ty han är god. Hans barmhärtighet varar från släkte till släkte. Han giver åt alla liv och ande och allt, och ingen är förgäten inför honom.

Hans vilja är att alla människor skola varda frälsta och komma till kunskap om sanningen. I sin kärlek söker han människors barn. Därför har han sänt sin Son i världen att frälsa syndare. Därför har han ock grundat sin heliga kyrka, där han upptager oss till sina barn, renar oss från synden och giver oss arvsloft med de heliga i ljustet. Av denna nåd och kallelse låter han också detta (dessa) barn genom dopet bliva delaktigt (delaktiga).

Därefter säger prästen:

Upplyften edra hjärtan till Gud.

Prästen fortfar:

Så säger vår Herre Jesus Kristus:

Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull

ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt vad jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill tidens ände.

Prästen fortsätter:

Så vilja vi nu, i kristlig kärlek, bära fram detta (dessa) barn till vår Frälsare Jesus Kristus, så som han själv anbefallt oss i sitt heliga ord. Så skriver evangelisten Markus:

De buro fram barn till Jesus, för att han skulle röra vid dem; men lärjungarna visade bort dem. När Jesus såg detta, blev han misslynt och sade till dem: Låten barnen komma till mig och förmenen dem det icke; ty Guds rike hör sådana till. Sannerligen säger jag eder: Den som icke tager emot Guds rike såsom ett barn, han kommer aldrig ditin. Och han tog dem upp i famnen och lade händerna på dem och välsignade dem.

Prästen lägger sin hand på barnets (barnens) huvud och beder:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Prästen fortfar:

Herren Gud, den evige Förbarmaren, som allena förlössar från allt ont, och som av nåd har kallat dig (eder) till delaktighet i ljuset genom vår Herre Jesus Kristus, frälse dig (eder) från mörkrets välde och behålle dig (eder) i sin sanning och fruktan, nu och till evig tid. Amen.

eller

Herren bevare dig från allt ont, han bevare din själ. Herren bevare din utgång och din ingång, från nu och till evig tid. Amen.

Därefter säger prästen:

Låtom oss bekänna vår kristna tro, till vilken detta (dessa) barn nu skall (skola) döpas:

Då dopet sker i kyrka eller dopkapell, reser sig församlingen och förblir stående under trosbekännelsen och själva dophandling.

Vi tro på Gud, Fader allsmäktig — — — och ett evigt liv.

Prästen säger, i det han tre gånger gjuter dopvattnet över barnets huvud:

Jag döper dig, N. N., i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Därefter säger prästen:

Låtom oss tacka och bedja.

Prästen beder:

Käre himmelske Fader. Vi tacka dig av allt hjärta, att du alltid håller din heliga kyrka vid makt och nu har låtit detta (dessa) barn undfå nya födelsens bad till evigt liv. Behåll det (dem), Herre, i dopets nåd. Låt det (dem) växa upp i din fruktan och alltid vara dig behagligt (behagliga). Vi överlämna det (dem) i dina händer. Bevara själv din egendom, nu och till evig tid. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre, Amen.

Därefter säger prästen till barnet (barnen):

Herren välsigne dig (eder) — — — Amen.

Efter orden *Herren välsigne dig* må prästen kunna tillfoga det nydöpta barnets namn.

Prästen fortfar:

Gud, vår trofaste himmelske Fader, har genom det heliga dopet upptagit detta (dessa) barn i sin nåds förbund. Nu är det hans vilja, att hem (och faddrar) och församling skola besinna sin kristna plikt att härefter lära det (dem) hålla allt vad Herren har befallt.

Då närstående till barnet (barnen) äro tillstädes, säger prästen ytterligare till dem:

Gud välsigne eder, som fått detta (dessa) barn eder anförtrott (anförtrodda) att älska och att fostra. Han give eder nåd att alltid betänka denna eder stora och ansvarsfulla kallelse. Haven alltid i minne Herrens Jesu Kristi ord: Den som tager emot ett sådant barn i mitt namn, han tager emot mig.

Då inga närstående äro tillstädes, uttalar prästen allenast denna välönskan:

Härtill give Gud sin nåd och välsignelse.

Prästen säger till alla närvarande:

Gud, vår Fader, förläne oss alla, efter sin härlighets rikedom, att vi genom hans Ande växa till i kraft till vår invärtes människa, och att Kristus genom tron må bo i våra hjärtan.

Prästen säger (sjunger):

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande,
Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara, från evighet till evighet. Amen.

Den senare delen av lovprisningen må ock kunna sjungas av församlingen. Dopakten avslutas, där så ske kan, med psalmsång.

Sist må prästen kunna säga till dem som bära eller följa barnet (barnen):

Gån i Herrens frid.

2. NÖDDOP OCH DESS BEKRÄFTELSE.

Om barnet är så svagt, att man icke vågar vänta med dopet, till dess präst har hunnit tillkallas, må en annan, konfirmerad person, man eller kvinna, döpa barnet. Några dopvattnen må, om möjligt, vara närvarande vid den heliga handlingen, vilken bör utföras värdigt och med all andakt.

Anmälan om att nöddop blivit förrättat bör snarast möjligt göras hos församlingens pastor.

Nöddopet förrättas med rent vatten på följande sätt.

Den som förrättar nöddopet säger, i det han (hon) tre gånger gjuter dopvattnet över barnets huvud:

Jag döper dig, N. N., i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Härefter beder den som förrättar dopet *Fader vår* och *Välsignelsen*.

Om barnet som fått nöddop har förblivit vid liv, sker bekräftelse av detta, sedan prästen förvissat sig om att kristet nöddop verkligen skett, enligt följande ordning.

Akten begynnes, där så ske kan, med psalmsång eller med några av prästen lästa psalmverser.

Prästen säger:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Tacken Herren, ty han är god. Hans barmhärtighet varar från släkte till släkte. Han giver åt alla liv och ande och allt, och ingen är förgäten inför honom.

Hans vilja är, att alla människor skola varda frälsta och komma till kunskap om sanningen. I sin kärlek söker han människors barn. Därför har han grundat sin heliga kyrka, där han upptager oss till sina barn, renar oss från synden och giver oss arvslott med de heliga i ljuset. Av denna nåd och kallelse låter han oss genom dopet bliva delaktiga.

Därefter säger prästen:

Upplyften edra hjärtan till Gud.

Prästen fortfar:

Så säger vår Herre Jesus Kristus:

Mig är given — — — intill tidens ände.

Prästen fortsätter:

I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn har detta barn, N. N., efter Herrens ord, blivit döpt. Såsom Kristi tjänare bekräftar jag nu, att det därmed är upptaget i hans kyrka.

Därefter säger prästen:

Att Jesus Kristus, vår Frälsare, gärna tager emot barnen, som fram bäras till honom, därom förvissar oss det heliga och trösterika evangeliet, vilket läses hos evangelisten Markus.

De buro fram — — — välsignade dem.

Prästen lägger sin hand på barnets huvud och beder:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Därefter säger prästen:

Låtom oss nu bekänna vår kristna tro, till vilken detta barn är döpt.

Församlingen må kunna resa sig under trosbekännelsen.

Vi tro på Gud, Fader allsmäktig — — — och ett evigt liv.

Prästen säger:

Låtom oss tacka och bedja.

Prästen beder:

Allsmäktige, evige Gud, käre himmelske Fader. Vi tacka dig av allt hjärta för att du, genom dopet i ditt heliga namn, alltid håller din kyrka vid makt.

*Vi hembära dig ock vår tacksägelse för att du nådeligen har låtit detta barn, som blev döpt under svaghet och oro, förbliva vid liv och komma till krafter.

Bevara det, Herre, i dopets nåd. Låt det växa upp i din fruktan och alltid vara dig behagligt. Vi överlämna det i dina händer. Bevara själv din egendom, nu och till evig tid. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Härefter fortsättes såsom vid barndop.

3. DOP AV UNGA.

Den som skall döpas måste förut hava erhållit erforderlig undervisning i kristendomens huvudstycken.

Akten må förrättas antingen i församlingens närvaro eller enskilt, enligt dens önskan, som skall döpas. Dopvittnen böra i båda fallen vara tillstädes.

Dop, som mottages efter barnåren, giver den döpte rätt att deltaga i nattvarden, utan särskild konfirmation. Om den som skall döpas har mottagit undervisning tillsammans med konfirmanderna och önskar att få med dessa deltaga i konfirmationsakten, bör detta icke förvägras.

Dopakten begynnes, där så ske kan, med psalmsång eller med några av prästen lästa psalmer.

Prästen säger:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

* Denna mening må förbigås, där så befinnes lämpligast. I sådant fall fortsätter prästen: *Bevara, Herre, detta barn i dopets nåd etc.*

Därefter må prästen kunna hålla ett kort doptal.

Efter talets slut säger prästen:

Gud vill, att alla människor skola varda frälsta och komma till kunskap om sanningen. I sin kärlek söker han oss, som, hans hjälp förutan, äro hemfallna åt synd och död. Han vill icke lämna dem i det ondas våld, som han har skapat till sin avbild. Därför har han utgivit sin enfödde Son, till att frälsa syndare. Därför har han bland oss upprättat sin heliga kyrka, där han upptager oss till sina barn, renar oss från synden och giver oss arvslott med de heliga i ljuset. Av sådan sin nåd och kallelse låter han också denne unge man (denna unga kvinna), genom dopets bad, bliva delaktig.

Därefter säger prästen:

Upplyften edra hjärtan till Gud.

Prästen fortfar:

Så säger vår Herre Jesus Kristus:

Mig är given — — — intill tidens ände.

Prästen lägger sin hand på dens huvud, som döpes, och beder:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Prästen fortfar:

Herren Gud, den evige Förbarmaren, som allena förlossar ifrån allt ont, och som av nåd har kallat dig till delaktighet i ljuset genom vår Herre Jesus Kristus, frälse dig från mörkrets välde och behålle dig i sin sanning och fruktan, nu och till evig tid. Amen.

Prästen framställer nu till den som döpes följande frågor:

Inför Gud och denna församling (dessa vittnen) frågar jag dig:

Tror du på Gud . . . och på Jesus Kristus . . . och på den Helige Ande etc.?

Den som döpes svarar:

Ja.

Den som döpes må även själv kunna avlägga trosbekännelsen. I detta fall säger prästen: *Bekänn nu, inför Gud och denna församling, din kristna tro.*

Vill du bliva döpt till denna tro?

Den som döpes svarar:

Ja.

Prästen säger:

Så må du i Guds heliga namn nu undfå dopet och därmed bliva upptagen i Kristi kyrka.

Prästen säger, i det han tre gånger gju-
ter dopvattnet över dopkandidatens huvud:

Församlingen står upp under själva dop-
handlingen.

Jag döper dig, N. N., i Faderns och Sonens och den Helige Andes
namn. Amen.

Därefter säger prästen:

Låtom oss tacka och bedja.

Prästen beder:

Allsmäktige, evige Gud, käre himmelske Fader. Vi tacka dig av allt
hjärta, att du alltid håller din heliga kyrka vid makt och nu har låtit
denne unge man (denna unga kvinna) undfå nya födelsens bad till
evigt liv.

Vi bedja dig att du ville bevara honom (henne) i dopets nåd, att han
(hon) må växa till i din fruktan och i Kristi uppståndelses kraft vandra
i ett nytt leverne. Låt honom (henne) alltid vara dig behaglig och efter
detta livet undfå de saligas arvedel i himmelen. Genom samme din
Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Därefter säger prästen till den som blivit döpt:

Du har blivit döpt till Kristus Jesus, för att, såsom han uppväcktes
från de döda genom Faderns härlighet, också du må vandra i ett nytt
väsende, i liv.

Genom sitt ord och sin heliga nattvard vill Gud, din himmelske
Fader, fullkomna, stödja, styrka och stadfästa dig.

Håll dig därför, i gemenskap med hans församling, under vaksamhet
och bön fast till honom. Kämpa i hans kraft mot allt vad ont är. Så
skall fridens Gud vara med dig och hjälpa dig väl igenom alla frestelser
och faror och till sist låta dig nå fram till sitt himmelska rike.

Om den som har blivit döpt är konfirmand och önskar deltaga i konfirurationsakten,
må denna förmaning förbigås.

Prästen fortsätter:

Herren välsigne dig — — — Amen.

Då närstående till den som blivit döpt äro tillstädes, säger prästen till dem:

Gud, som åt eder vård har anförtrott honom (henne) som nu har
mottagit det heliga dopet, give eder nåd att alltid betänka eder ansvars-
fulla kallelse. Förgäten icke att med kärlek och förböner stödja ho-
nom (henne) och att föregå honom (henne) med ett kristligt föredöme.

Prästen säger (sjunger):

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande,

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara, från evighet till evighet. Amen.

Den senare delen av lovprisningen må ock kunna sjungas av församlingen.

Dopakten avslutas, där så ske kan, med psalmsång.

4. DOP AV VUXNA.

Den som skall döpas måste förut hava erhållit erforderlig undervisning i kristendomens huvudstycken enligt Svenska kyrkans bekännelse. Prästen måste ock hava övertygat sig om att den framställda anhållan om dop är frivillig och uppriktig.

Akten må förrättas antingen i församlingens närvaro eller enskilt, enligt dens önskan, som skall döpas. Dopvittnen böra i båda fallen vara tillstädes.

Den som döpes vid vuxen ålder konfirmeras icke, utan har omedelbart efter dopet rätt att deltaga i nattvarden.

Dopakten begynnes, där så ske kan, med psalmsång eller med några av prästen lästa psalmverser:

Prästen säger:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Därefter håller prästen ett kort doptal.

Efter talets slut säger prästen till den som döpes:

Genom sitt evangelium har Gud i nåd kallat dig att lära känna honom, den ende sanne Guden, och den han har sänt, Jesus Kristus. Han har låtit dig mottaga undervisning i den tro som inom Kristi kyrka förkunnas och bekännes. Och nu har du givit din åstundan till känna att varda delaktig av det heliga dopet och så bliva upptagen i den kristna kyrkan.

Av allt hjärta bedja vi för dig och med dig, att Gud ville göra dig beredd att med botfärdighet och tro mottaga dopets gåva.

Prästen beder:

Allsmäktige Gud, käre himmelske Fader.

Vi anropa dig för honom (henne) som nu skall döpas i ditt namn, att du ville i nåd mottaga honom (henne) och göra honom (henne) delaktig av syndernas förlåtelse, liv och salighet.

Du har genom din enfödde Son lovat och sagt: Bedjen, och eder skall varda givet, söken, och I skolen finna, klappen, och eder skall varda upplåtet. Så upplåt nu för honom (henne) dörren till ditt rika hus och giv honom (henne) del i dess skatter. Amen.

Prästen säger:

Upplyften edra hjärtan till Gud.

Prästen fortfar:

Så säger vår Herre Jesus Kristus:
Mig är given — — — intill tidens ände.

Prästen lägger sin hand på dens huvud som
döpes och beder:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Prästen fortfar:

Herren Gud, den evige Förbarmaren, som allena förlossar från allt ont, och som av nåd har kallat dig till delaktighet i ljuset, genom vår Herre Jesus Kristus, frälse dig från mörkrets välde och behålle dig i sin sanning och fruktan, nu och till evig tid. Amen.

Prästen framställer nu till den som döpes
följande frågor:

Inför Gud och denna församling (dessa vittnen) frågar jag dig:
Tror du på Gud . . . och på Jesus Kristus . . . och på den Helige Ande etc.?

Den som döpes svarar:

Ja.

Trosbekännelsen må ock kunna läsas av den som döpes. I detta fall säger prästen: *Bekänn nu, inför Gud och denna församling, din kristna tro.*

Vill du bliva döpt till denna tro?

Den som döpes svarar:

Ja.

Vill du ock, med Guds hjälp, i denna tro förbliva fast intill änden och vinnlägga dig om att bevisa den i uppriktig kärlek till Gud och till din nästa?

Den som döpes svarar:

Ja.

Prästen säger:

Så må du i Guds heliga namn nu undfå dopet och därmed bliva upptagen i Kristi kyrka.

Prästen säger, i det han tre gånger gjuter Församlingen står upp under själva dop-
dopvattnet över dopkandidatens huvud: handlingen.

Jag döper dig, N. N., i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Därefter säger prästen:

Herren bevara din utgång och din ingång, från nu och till evig tid.
Låtom oss tacka och bedja.

Prästen beder:

Allsmäktige, evige Gud, käre himmelske Fader. Vi tacka dig av allt hjärta, att du alltid håller din heliga kyrka vid makt och nu har låtit denne (denna) vår broder (syster) undfå nya födelsens bad till evigt liv.

Vi lova och prisa ditt heliga namn för att du genom din Ande församlar folk och stammar till en skara som ingen kan räkna, att inför din tron i evighet tillbedja dig. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Därefter säger prästen till den som blivit döpt:

Du har blivit döpt till Kristus Jesus, för att, såsom han uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet, också du må vandra i ett nytt väsende, i liv.

Dig har mycket blivit givet; mycket skall ock därför av dig varda utkrävt. Se därför till, att du icke försummar Guds nåd och gåva.

Vaka alltid, och bed att du må kunna undfly synden och föra en vandel som är värdig Kristi evangelium.

Låt Guds ord vara dig av hjärtat kärt och sök troget din Frälsare i hans nattvard. Så skall fridens Gud vara med dig och hjälpa dig väl igenom alla frestelser och faror och till sist låta dig nå fram till sitt himmelska rike.

Prästen fortfar:

Herren välsigne dig — — — Amen.

Prästen säger till alla närvarande:

Gud, vår Fader, förläne eder, efter sin härlighets rikedom, att I genom hans Ande växen till i kraft till eder invärtes människa, och att Kristus genom tron må bo i edra hjärtan.

Prästen säger (sjunger):

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande,
Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara, från evighet till evighet. Amen.

Den senare delen av lovprisningen må ock kunna sjungas av församlingen.

Dopakten avslutas, där så ske kan, med psalmsång.

F J Ä R D E K A P I T L E T

K O N F I R M A T I O N

1. UNGDOMENS KONFIRMATION.

Om tid och plats för anmälan till deltagande i årets konfirmandundervisning skall församlingen genom pålysning från predikstolen i god tid underrättas. Vid denna anmälan eller såsom en inledning till undervisningen må en särskilt för de unga och deras närmaste avsedd, kort gudstjänst lämpligen kunna anordnas. Härvid kan den bön brukas, som är införd i kap. 2.

Konfirmationen förrättas efter kungörelse genom pålysning från predikstolen närmast föregående söndag. Denna kungörelse kan lämpligen ske i följande form:

Nästa (veckodagens namn) kommer konfirmation av församlingens nattvardsungdom att här förrättas. Till denna gudstjänst inbjudas särskilt konfirmandernas föräldrar och andra närstående, för att de i kärlekens förböner må deltaga med de unga vid denna deras betydelsefulla högtidsstund.

Konfirmationsakten begynnes med psalmsång.

Under orgelförspålet träder prästen för altaret.

Efter psalmsångens slut håller prästen konfirmationstalet, varefter förhöret vidtager. Förhöret, som bör röra sig om huvudpunkter i vår kristna tro, må icke räkna mer än en timme. Under förhöret kan prästen gå ned bland konfirmanderna. Talet må ock kunna hållas efter förhöret. I sådant fall kan förhöret inledas med läsning av Ps. 131 v. 1. Efter förhörets slut samlas konfirmanderna kring altaret.

Prästen säger:

Älskade barn. I haven nu korteligen redogjort för eder insikt i den tro, vilken vår Herre Jesus Kristus i sitt heliga ord har oss uppenbarat och som i hans församling förkunnas och bekännes. Denna är ock den tro, till vilken I ären döpta. Jag uppmanar nu eder att inför Gud och denna kristna församling svara och bekänna:

Tron I på Gud, Fader allsmäktig etc.

Konfirmanderna svara:

Ja.

Tron I på Jesus Kristus etc.

Konfirmanderna svara:

Ja.

Tron I på den Helige Ande etc.

Konfirmanderna svara:

Ja.

Viljen I genom Guds nåd bevisa denna tro i edert leverne och alltså vandra värdigt Kristi evangelium i kärlek till Gud och till eder nästa?

Konfirmanderna svara:

Ja.

Viljen I därför, med Guds hjälp, under vaksamhet och bön bruka Guds ord och söka eder Frälsare i hans heliga nattvard?

Konfirmanderna svara:

Ja.

Därefter säger prästen:

Älskade barn. Inför Gud, den allvetande och allestädes närvarande, haven I nu med egen mun avlagt eder bekännelse. Jag tillsäger eder därför, att I från denna stund med församlingen ägen tillträde till Herrens heliga nattvard.

Herren förläne genom sin nåd, att hela edert liv och alla edra krafter må vara helgade till hans vilja och tjänst i Kristus Jesus.

Prästen fortfar:

Konfirmanderna falla på knä vid altarringen och förbli knäböjande, till dess *Välsignelsen* blivit läst.

Vår Herres, Jesu Kristi, Fader förläne eder efter sin härlighets rikedom, att I genom hans Ande växen till i kraft till eder invärtets människa och bliven uppfyllda av all Guds fullhet. Amen.

Prästen faller på knä vid altaret och beder:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Låt oss nu förena oss i trogna förböner för dessa barn.

Prästen faller på knä vid altaret och beder:

Församlingen böjer sig ned.

Allsmäktige, barmhärtige Gud, himmelske Fader, du som i oss begynner och fulländar allt gott. Vi bedja dig för dessa barn i vilka du genom nya födelsens bad har begynt ditt goda verk och som du nu har låtit komma till den kunskap, att de själva inför din församling hava kunnat bekänna din nåd och sanning i Kristus Jesus, vår Herre: Fullborda det goda verk, som du i dem begynt. Lär deras hjärtan alltmera känna värdet av den salighet, som din enfödde Son har berett dem. De äro svaga: styrk du dem med din kraft. De skola vandra genom en farlig värld: skydda dem med din makt. Frestelser skola möta dem:

stärk dem till att kämpa och att segra. Giv dem din Helige Andes nåd till välsignat åtnjutande av den heliga nattvarden. Hjälp dem att med ord och vandel frimodigt bekänna ditt namn inför världen, alltid vaka och bedja samt med alla dina trogna trösteligen förbida din käre Sons tillkommelse och äntligen med honom undfå evigt liv. Amen.

Därefter säger prästen, vänd mot församlingen:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Prästen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Konfirmanderna resa sig.

Akten avslutas med psalmsång.

EN ANNAN FORM.

Efter förhörets slut samlas konfirmanderna kring altaret.

Prästen säger:

Låt oss nu med varandra, unga och gamla, bekänna vår kristna tro.

Vänd mot församlingen läser prästen trosbekännelsen:

Församlingen reser sig.

Konfirmanderna deltaga i trosbekännelsen.

Vi tro på Gud, Fader allsmäktig — — — och ett evigt liv.

Prästen säger till konfirmanderna:

Församlingen sätter sig ned.

Detta är den tro, som Gud i sitt ord har uppenbarat, och som Kristi kyrka från begynnelsen har bekänt och alltjämt bekänner över hela jorden. I denna tro haven I blivit döpta. Genom kristlig undervisning haven I själva lärt känna vad den lovar och vad den fordrar.

Prästen säger:

Gud give eder nåd att förbli i denna tro. Han hjälpe eder att i den finna ljus på eder väg, kraft att leva rätt och värdigt och så förvärva det hopp som består, i livet och i döden. Amen.

eller

Kära konfirmander. Viljen I med Guds nåd förbli i denna tro samt bevisa den i edert leverne?

Konfirmanderna svara:

Ja.

Härefter sjunges, utan orgelförspel, *Gud trefaldig, statt oss bi*, Ps. 22.

Efter psalmsångens slut säger prästen till konfirmanderna:

Jesus Kristus, vår Frälsare, kallar och inbjuder eder att med församlingen bruka hans heliga nattvard. Han bjuder eder livets bröd och sanningens ord.

Gud hjälpe eder att tro hans löften och att med uppriktigt hjärta taga emot de gåvor han i sin nåd tillbjuder eder.

Prästen går ned till altarringen och säger till var och en av konfirmanderna, i det han lägger handen på hans huvud: Konfirmanderna falla på knä kring altarringen och förbli knäböjande, till dess *Välsignelsen* blivit läst.

Gud styrke och stadfäste dig i tron, nu och alltid. Amen.

eller

Prästen säger till konfirmanderna: I detta fall förbli konfirmanderna stående kring altarringen och falla på knä vid *Fader vår*.

Gud styrke och stadfäste eder i tron, nu och alltid. Amen.

Prästen uttalar nu endera av följande välsignelseönskningar:

Jesus säger: Om I förbliven i mitt ord, så ären I i sanning mina lärjungar. Och I skolen förstå sanningen, och sanningen skall göra eder fria.

eller

Gud, vår Fader, förläne eder, efter sin härlighets rikedom, att I genom hans Ande växen till i kraft till eder invärtes människa, och att Kristus genom tron må bo i edra hjärtan. Amen.

Prästen faller på knä vid altaret och beder:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Låtom oss nu förena oss i trogna förböner för dessa barn.

Prästen faller på knä vid altaret och beder: Församlingen böjer sig ned.

Käre himmelske Fader, du som i oss begynner och fullbordar allt vad gott är. Vi bedja dig för dessa unga, som du genom dopet upptagit i din kyrka, och som du nu har låtit undfå kunskap om din nåd och sanning i Jesus Kristus, vår Herre.

Var deras bistånd och stöd på den vandring som förestår dem, och skydda dem på alla deras vägar. Bevara deras hjärtan i tron och i din frid. Hjälp dem, o Herre, att leva till din ära. Giv dem villig håg att tjäna och hjälpa, lust att lyda sanningen och ett fast och tåligt mod i

alla faror och frestelser. Behåll dem i din trofasta vård nu och framgent, att de omsider med alla dina trogna få komma till den eviga glädjen i ditt rike. Amen.

Därefter säger prästen, vänd mot församlingen:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Prästen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Konfirmanderna resa sig.

Akten avslutas med psalmsång.

Den dag då de unga första gången begå nattvarden håller prästen från predikstolen närmast efter de kyrkliga tillkännagivandena ett kort tal till de nykonfirmerade.

Då särskilda skäl därtill äro, må, efter tillstånd av biskopen, konfirmationen omedelbart kunna efterföljas av nattvardsgudstjänst.

2. VUXNAS KONFIRMATION.

Den som skall konfirmeras måste förut hava erhållit erforderlig undervisning i kristendomens huvudstycken enligt Svenska kyrkans bekännelse. Prästen måste ock hava övertygat sig om, att den framställda anhållan om konfirmation är frivillig och uppriktig.

Akten må förrättas antingen i församlingens närvaro eller enskilt, inför några vittnen, enligt dens önskan, som skall konfirmeras.

Den ordning som här nedan meddelas må, med nödiga jämkningar, användas jämväl då vuxen person, som ej allenast har blivit döpt inom annat kristet samfund än Svenska kyrkan, utan ock inom sådant samfund erhållit tillträde till nattvarden, begär högtidligt upptagande i Svenska kyrkans gemenskap. Förutsättningarna för dylikt upptagande äro desamma som vid vuxnas konfirmation.

Konfirmationsakten begynnes, där så ske kan, med psalmsång eller med några av prästen lästa psalmverser.

Prästen säger:

Lovad vare vår Herres, Jesu Kristi, Gud och Fader, som efter sin stora barmhärtighet har genom Jesu Kristi uppståndelse från de döda fött oss på nytt till ett levande hopp. Amen.

Därefter håller prästen ett kort konfirmationstal.

Efter talets slut säger prästen till den som konfirmeras:

I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn har du genom det heliga dopet blivit upptagen i Kristi kyrka på jorden. Du har ock fått mottaga undervisning i den kristna tron, sådan den bland oss förkunnas och bekännes. Och nu har du givit din åstundan till känna

att bliva inom vår Svenska kyrka konfirmerad och i hennes gemenskap insatt.

Inför Gud och denna församling (dessa vittnen) frågar jag dig:

Tror du på Gud . . . och på Jesus Kristus . . . och på den Helige Ande etc.?

Den som konfirmeras svarar:

Ja.

Trosbekännelsen må ock kunna läsas av den som konfirmeras. I sådant fall säger prästen: *Bekänn nu, inför Gud och denna församling (dessa vittnen), din kristna tro.*

Vill du, med Guds hjälp, förbliva fast i denna tro och vinnlägga dig om att bevisa den i uppriktig kärlek till Gud och till din nästa?

Den som konfirmeras svarar:

Ja.

Prästen säger:

Gud styrke och hjälpe dig att bevara tron intill änden och att alltid föra en vandel, som är värdig Kristi evangelium.

Prästen fortfar:

I kraft av det ämbete, som inom församlingen är mig betrott, förklarar jag dig härmed vara upptagen i Svenska kyrkans gemenskap, att du må vara ett med oss, på det att vi med varandra, i trohet mot vår kyrkas bekännelse, må uppbyggas på den enda fasta grunden, Jesus Kristus.

Vår Herre och Frälsare inbjuder dig att härefter med församlingen få del av hans heliga nattvard. Han bjuder dig livets bröd och sanningens ord.

Se till, att du icke försummar den nåd, som varder dig tillbjuden. Bruka flitigt Guds ord, under vaksamhet och bön. Och träd med uppriktigt hjärta fram till Herrens bord, att där mottaga frälsningens gåvor.

Prästen lägger sin hand på konfirmandens huvud och säger till honom (henne):

Den som konfirmeras faller på knä och förblir knäböjande, till dess *Välsignelsen* blivit läst.

Gud, vår Fader, förläne dig, efter sin härlighets rikedom, att du genom hans Ande må växa till i kraft till din invärtes människa, och att Kristus genom tron må bo i ditt hjärta. Amen.

eller

Fridens Gud fullkomne dig i allt vad gott är, så att du gör hans vilja; och han verke i dig vad som är välbehagligt inför honom, genom Jesus Kristus. Amen.

Därefter säger prästen:

Låtom oss bedja.

Prästen faller på knä vid altaret och beder: Församlingen böjer sig ned.

Allsmäktige, barmhärtige Gud, käre himmelske Fader. Vi bedja dig för honom (henne), som här inför dig bekänt sin tro och upptagits i vår kyrkas samfund: fullborda själv det goda verk, som du i honom (henne) har begynt.

Låt gemenskapen med din församling, i gudstjänst och umgängelse, bli honom (henne) till tröst och förkovran. Tala, Herre, till honom (henne) i ditt ord, och möt honom (henne) med nåd och frid i din heliga nattvard.

Hjälp honom (henne) att med ord och vandel frimodigt bekänna ditt namn inför världen, alltid vaka och bedja samt med alla dina trogna, i förtröstan på din nåd, förbida din käre Sons tillkommelse och slutligen med honom undfå evigt liv. Amen.

Prästen fortfar:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Prästen säger till den nykonfirmerade:

Böj ditt hjärta till Gud och mottag välsignelsen.

Prästen fortfar:

Herren välsigne dig — — — Amen.

Akten avslutas, där så ske kan, med psalmsång.

FEMTE KAPITLET

ENSKILT SKRIFTERMÅL

Prästen bör låta sig angeläget vara att, när tillfälle gives, för församlingen framhålla det stora värdet av att få avlägga en hel och öppen bekännelse inför någon kristen broder och att genom denne mottaga försäkran om Guds förlåtelse. Prästen må härvid erinra om att han, såsom församlingens själasörjare, alltid är redo att mottaga sådan enskild bekännelse och av kyrkans lag och ordning förbunden att iakttaga ovillkorlig tystnadsplikt med allt vad honom därunder meddelas, såsom ock att han, enligt Herrens ord och löfte, har rätt att i Guds namn tillsäga den uppriktigt botfärdige hans synders förlåtelse. Där så befinnes lämpligt, kan prästen tillkännagiva att han i dylikt ärende är att träffa på viss plats och vid viss tid.

När någon som är betungad av sin synd begär enskilt skriftermål, skall prästen först i ingående och kärleksfullt samtal låta denne få utgjuta sitt hjärta för honom. Prästen bör härvid förvissa sig om, att den skriftande är redo till försonlighet och ärligt vill bryta med sin synd. Prästen bör ock lämna den som vill göra sitt skriftermål särskilda råd och anvisningar, som kunna vara denne till hjälp i hans kamp mot frestelsen, samt för honom framhålla välsignelsen och angelägenheten av ett flitigt bruk av Guds ord, av bönen och nattvarden.

Då det själavårdande samtalet är till ända, och om prästen därunder har blivit övertygad om den skriftandes uppriktighet, må det enskilda skriftermålet, samma eller en följande dag, kunna förrättas enligt nedanstående ordning. Det bör, om tillfälle därtill är, förläggas till sakristian eller kyrkan eller annat andaktsfrämjande rum, under iakttagande av att nödig avskildhet är betryggad.

Prästen säger:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Herren säger i sitt ord genom aposteln Johannes:

Om vi bekänna våra synder, så är Gud trofast och rättfärdig, så att han förlåter oss våra synder och renar oss från all orättfärdighet.

Frukta därför icke utan anförtro dig åt Gud, din himmelske Fader. Han, den Helige, utransskar dig och känner dig. Det finnes ingen plats, dit du kan fly för honom. Han ser ditt hjärta och vet hurudan du är. För honom kan du icke fördölja något. Men Gud är större än ditt hjärta. Han vill icke syndarens död, utan att han må omvända sig och leva. Så bekänn nu inför honom din synd.

Den skriftande, eller prästen å hans vägnar, läser syndabekännelsen vid allmänt skriftermål eller ock följande bekännelse:

Helige, rättfärdige Gud, käre himmelske Fader. Inför dig vill jag bekänna min synd och skuld. Jag har icke aktat på din stora

godhet. I otacksamhet har jag gått bort ifrån dig, och jag är icke värd att kallas ditt barn. Jag har brutit mot din vilja och överträtt dina bud. Gud, miskunda dig över mig syndare. Straffa mig, Herre, om så måste ske, ty jag är icke värd annat än straff. Men tag icke din Helige Ande ifrån mig. Jag flyr till dig. Förskjut mig icke. Jag har ingen annan till vilken jag kan gå. Du är min Fader. Jag överlämnar mig i dina händer. Förlåt mig alla mina synder för Jesu Kristi skull. Amen.

Härefter må kunna iakttagas en kort stunds tystnad för stilla bön.

Prästen meddelar avlösningen med följande ord:

I Jesu Kristi, vår Frälsares, namn och på hans befallning tillsäger jag dig: dina synder äro dig förlättna.

eller

Begär du nu — — — den Helige Andes, namn. Amen.

Prästen fortfar:

Du har nu mottagit tillsägelsen om dina synders förlåtelse. Bekymra dig icke mer över din synd, hur stor den än må vara, utan sätt all din lit till Herren och hans nåd. Ty Guds barmhärtighet är större än alla dina synder. Han förlät David hans synd och Petrus hans förnekelse, och för rövaren på korset öppnade han paradiset. Så gör han ock med dig. Var därför vid gott mod. Sitt ord kan Gud icke rygga. Så har han sagt:

Jag, jag är den som utplånar dina överträdelser, för min egen skull, och dina synder kommer jag icke mer ihåg.

Prästen må i stället kunna läsa något annat bibelord bland dem som upptagas under allmänt skriftermål.

Prästen säger:

Låtom oss bedja.

Prästen beder:

Allsmäktige, evige Gud, vår Herres, Jesu Kristi, Fader, du som ensam kan giva kraft till tro och heligt liv, förläna denne din tjänare (denna din tjänarinna) din Ande. Föröka hans (hennes) tro, upptänd hans (hennes) håg att vandra efter din vilja, styrk hans (hennes) mod i all nöd och frestelse. Rädda honom (henne) från allt ont och fräls honom (henne) slutligen till ditt himmelska rike. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Slutligen säger prästen:

Jesus Kristus, vår Frälsare, tillsäger dig sin frid. Så har han sagt till sina lärjungar: Frid lämnar jag efter mig åt eder, min frid giver jag eder; icke giver jag eder den såsom världen giver. Edra hjärtan vare icke oroliga eller försagda.

Prästen fortfar:

Herren välsigne dig — — — Amen.

Gå i Herrens frid.

S J Ä T T E K A P I T L E T

SJUKAS NATTVARDSGÅNG

När prästen får kännedom om att någon sjuk önskar bliva delaktig av nattvarden, bör han utan uppskov avlägga besök hos denne. Prästen bör giva den sjuke tillfälle att, i enrum, omtala vad som särskilt kan betunga hans hjärta. Han bör med Skriftens och med egna ord giva honom den förmaning och ledning, den tröst och uppmuntran, som kan vara honom till gagn och hjälp.

Om den sjukets andliga tillstånd och kristna kunskap synas vara sådana, att han kan väntas till välsignelse undfå nattvarden, meddelas denna åt honom och, där hans närmaste önska deltaga, jämväl åt dessa, efter den ordning som här angives.

Skulle den sjukets krafter vara så nedsatta, att denna ordning icke utan olägenhet för honom kan följas, må prästen kunna göra behöfliga förkortningar, dock må *syndabekännelsen, avlösningen, instiftelseorden* och *Fader vår* icke förbigås.

Om den sjuke skulle vara så svag, att han icke förmår lekamligen mottaga nattvarens bröd och vin, må prästen trösta och uppmuntra honom, att den uppriktigt botfärdige i sitt hjärta förvisso kan mottaga Kristus och all hans nåd.

Prästen framtager och ordnar, på så värdigt sätt som omständigheterna det medgiva, nattvarens bröd och vin.

Först håller prästen, om så ske kan, ett kort skriftetal. I annat fall läser han några lämpliga bibelord eller psalmverser, hämtade t. ex. bland dem som anföras vid allmänt skrifttermål.

Därefter säger prästen till den sjuke:

Bekänn nu inför Gud din synd och skuld, och säg till honom:
Jag fattig syndig människa — — — ditt heliga namn till pris och ära.

Syndabekännelsen kan antingen föreläsas av prästen eller uttalas av den sjuke själv.

Prästen meddelar avlösningen med följande ord:

Begär du nu — — — den Helige Andes, namn. Amen.

Då omständigheterna därtill föranleda, må prästen ock kunna bruka den ovillkorliga avlösningen:

I Jesu Kristi, vår Frälsares, namn och på hans befallning tillsäger jag dig: dina synder äro dig förlåtna.

Prästen fortsätter:

Herren styrke ditt hjärta med sin nåd och låte den heliga nattvarden, som du begär till Jesu Kristi åminnelse, bliva dig till välsignelse, att

föröka din tro, uppliva din kärlek och stadfästa ditt hopp, till evigt liv. Amen.

Här må psalmen *Guds rena Lamm, oskyldig*, Ps. 94, kunna sjungas eller läsas av prästen.

Därefter säger prästen:

Gud upplyfte ditt hjärta till att tacka honom, vår Herre, som allena är värdig tack och lov.

Prästen säger:

Helig, helig, helig, Herre Gud allsmäktig — — — höjden.

Prästen säger:

O, Guds Helige Ande. Bered våra hjärtan att mottaga vår Frälsare, då han nalkas oss i sin heliga nattvard.

I den natt, då vår Herre Jesus Kristus blev förrådd — — till min äminnelse.

Prästen fortsätter:

Låtom oss nu med varandra bedja så, som vår Herre Jesus Kristus själv har lärt oss.

Prästen beder:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Prästen säger:

O Guds Lamm, som borttager — — — din frid och välsignelse.

Prästen räcker nu den sjuke brödet och säger:

Herren Jesus Kristus, vilkens lekamen du mottager, bevare dig till evigt liv.

Därefter räcker prästen den sjuke kalken och säger:

Herren Jesus Kristus, vilkens blod du mottager, bevare dig till evigt liv.

Sedan den sjuke mottagit nattvarden, beder prästen:

Vi tacka dig, allsmäktige Fader — — — nattvarden i himmelen. Amen.

Slutligen säger prästen, varvid han må kunna lägga sin hand på den sjukas huvud:

Mottag Herrens välsignelse.

Prästen fortfar:

Herren välsigne dig — — — Amen.

S J U N D E K A P I T L E T

VIGSEL

Medan brud och brudgum träda fram till altarringen, må ett kyrkligt värdigt musikstycke kunna spelas.

Bruden står vid brudgummens vänstra sida.

Om vigsel hålles å annan plats än i kyrka, vidtagas nödiga jämkningar beträffande de yttre anvisningarna.

Minst två vittnen måste vara närvarande vid vigselakten.

Om vigseltal hålles, kan detta få sin plats närmast före den inledande förmaningen.

Vigselakten begynnes, där så ske kan, med psalmsång.

Efter psalmsångens slut säger prästen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Käre kristne.

Äktenskapet är av Gud själv stiftat till samhällets bestånd och till förenade makars inbördes hjälp, att lätta livets mödor, mildra mötande bekymmer och genom en sorgfällig uppfostran bereda efterkommandes välfärd. Denna stiftelse är helig. Heliga äro dess förbindelser, heliga dess ändamål.

Det är äkta makars plikt att älska och ära varandra och genom sanning och uppriktighet i allt sitt väsen söka att vinna varandras förtroende. Tillsammans skola de bära hemmets omsorg, gemensamt dela dess ansvar och, i prövning som i medgång, trofast stå vid varandras sida.

Man och hustru skola väl besinna att hemmets lycka grundas och bevaras allenast genom en obrottslig trohet. De må aldrig förgäta att kraften till rätt pliktuppfyllelse blott kan givas genom en sann gudsfruktan.

Därför ligger det makt uppå, att de av hjärtat bedja Gud om nåd att kunna begynna och fortsätta sitt äktenskap efter hans vilja. Då främjas genom denna förening den högsta lycka på jorden.

Därtill vi ock över detta brudpar bedja den Allsmäktige om nåd och välsignelse.

Därefter säger prästen:

Låtom oss nu höra den Heliga Skrifts vittnesbörd om kärlekens gåva och dess förpliktelser.

Jesus Kristus, vår Herre, betygat: Redan i begynnelsen gjorde Skaparen människorna till man och kvinna, och han sade: 'Fördenskull

skall en man övergiva sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de tu skola vardas *ett*.' Så äro de icke mer två, utan *ett*. Vad nu Gud har sammanfogat, det må människan icke åtskilja.

Aposteln säger: Bären varandras bördor, så uppfyllen I Kristi lag.

Glädjens, låten fullkomna eder, varen ens till sinnes; då skall kärlekens och fridens Gud vara med eder.

Prästen frågar dem som skola viga, först Församlingen reser sig.
brudgummen:

Inför Gud, den allvetande, och i denna församlings (dessa vittnens) närvaro, frågar jag dig, N. N.: Vill du hava denna N. N. till din äkta hustru och älska henne i nöd och lust?

Brudgummen svarar:

Ja.

Därefter frågar prästen bruden:

Inför Gud, den allvetande, och i denna församlings (dessa vittnens) närvaro frågar jag dig, N. N.: Vill du hava denne N. N. till din äkta man och älska honom i nöd och lust?

Bruden svarar:

Ja.

Brudgummen lämnar prästen vigselringen.

Prästen beder, under det han håller vigselringen:

Herre, allsmåttige Gud. Se nådeligen till det förbund, som med detta vårdtecken inför dig beseglas, och värdes på detta brudpar uppfylla dina löften till dem som troget hålla de förbindelser du har stiftat till människors bästa. Amen.

Prästen återlämnar vigselringen. Han förestavar löftet, först för brudgummen:

Brudgummen mottager ringen och säger, under det han, tillika med bruden, håller densamma:

Jag, N. N. / tager dig, N. N., / nu till min äkta hustru, / att älska dig i nöd och lust; / och till ett vårdtecken / giver jag dig denna ring.

Prästen förestavar löftet för bruden:

Bruden säger:

Jag, N. N. / tager dig, N. N., / nu till min äkta man, / att älska dig i nöd och lust; / och till ett vårdtecken / mottager jag denna ring.

Brudgummen sätter ringen på brudens vänstra ringfinger:

Sedan bruden har mottagit ringen, säger prästen:

I haven nu inför Gud och denna församling (dessa vittnen) tagit varandra till äkta. Från denna stund ären I äkta makar. Gud give eder nåd att troget hålla detta edert äktenskapsförbund.

Prästen fortsätter:

Herren vare med eder och ledsage eder i sin sanning och fruktan, nu och till evig tid.

Församlingen sätter sig ned.

Därefter säger prästen:

Låtom oss bedja.

Brudparet faller på knä och förblir knäböjande, till dess *Välsignelsen* blivit läst.

Prästen beder:

Allsmäktige Gud, käre himmelske Fader. Se i nåd till dessa makar. Hör deras bön och var deras hjälp, när de åkalla dig. Välsigna det förbund, som de i dag hava stadfäst inför dig. Tag deras hem i ditt beskydd. Låt det bliva en boning, där frid och glädje råda, och där sanning och rättfärdighet aktas (att därifrån välsignelse må sträcka sig till barn och efterkommande). Hjälp dem att alltid i trofast och enig kärlek med varandra dela lycka och nöd, och att med tålmod och tacksägelse taga emot vadhelst du vill låta dem vederfaras. Led dem efter ditt råd och låt dem sist, efter fulländad vandring, få mötas i din glädje. Amen.

Orden inom parentes kunna, där så är lämpligt, utelämnas.

Prästen fortsätter:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Prästen säger:

Gud allsmäktig sände sitt ljus och sin sanning, som bevare eder i alla edra livsdagar. Guds hand beskärme eder. Han låte sin nåd vara mäktig över eder.

Prästen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Vigselakten avslutas där så ske kan med psalmsång, under vilken brudparet står vänt mot altaret.

Därefter uttågar brudparet, bruden vid brudgummens högra sida, under orgelspel.

När vigsel äger rum i kyrka, må (päll och) brudmässan förekomma i de fall, då både brudgum och brud vigas första gången. Därvid tillgår på följande sätt. Före högmässan utföres vigselakten t. o. m. orden: *Herren vare med eder och ledsage eder* o. s. v. Efter komunionen (vid högmässa utan nattvard efter allmänna kyrkobönen) träder brudparet fram till altarringen och knäböjer, varefter prästen sjunger (läser) brudmässan. Brudmässan kan även utföras i stället för bönen *Allsmäktige Gud, käre himmelske Fader*.

Prästen sjunger eller säger:

Herren vare med eder.

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren.

Prästen sjunger eller säger:

Låtom oss bedja.

Vänd mot altaret sjunger eller säger
prästen:

Helige Herre, allsmäktige Fader, evige Gud, himmelens och jordens skapare, du som när allting var skapat, förenade man och kvinna och gav dem din välsignelse. Se nu mildeligen till dessa makar och slut dem in under ditt beskärm. Låt din gode Ande följa dem, att de må leva i kärlek och frid, i ärbarhet och trohet och städse vandra i din sanning. Omfatta dem med all andlig och lekamlig välsignelse och låt efterkommandes dygder glädja deras ålderdom. Led dem efter ditt råd och giv dem efter detta livet evig salighet; (här slutar sången och pällen borttages, varefter prästen säger:) genom vår Herre Jesus Kristus, din Son, som med dig och den Helige Ande lever och regerar till evig tid. Amen.

Kyrklig välsignelse över äktenskap som har ingåtts inför borgerlig myndighet.

Vid denna välsignelseakt följes samma ordning som vid vigsel, dock att avdelningarna med löftena, ringfästningen och äkta-makarsförklaringen förbigås, så att prästen från läsningen av skriftorden omedelbart övergår till förbönen för brudparet *Allsmäktige Gud, käre himmelske Fader*.

Å T T O N D E K A P I T L E T

KYRKOTAGNING

1. I KYRKA.

Akten förrättas omedelbart före gudstjänstens början eller i samband med barnets dop, vid altarringen eller i sakristian.

Prästen beder:

Kvinnan faller på knä.

Allsmäktige, evige Gud, du som är allt levandes ursprung och källa. Vi tacka dig för den godhet du bevisat denna moder genom barnet (barnen), som du anförtrott åt henne att älska och att vårda.

Tag, o Herre, i nåd emot den tacksägelse, som hon frambär inför dig, när hon i dag med hälsa och stärkta krafter ånyo kan träda upp i din helgedom. Omslut henne med din barmhärtighet, och låt din välsignelse vila över henne och hennes hem. Helga hennes hjärta att bära dig rika frukter i tro och kärlek. Giv henne nåd att med glädje fylla sitt höga moderskall. Bevara henne och hennes kära till evigt liv. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Prästen tager kvinnan i hand och säger: Kvinnan reser sig.

Herren ledsage dig i sin sanning och fruktan, nu och till evig tid. Amen.

2. I HEMMET.

När akten försiggår i hemmet, utföres den lämpligen i samband med dopet.

Prästen beder:

Kvinnan faller på knä eller böjer sig ned.

Allsmäktige, evige Gud, du som är allt levandes ursprung och källa. Vi tacka dig för den godhet du bevisat denna moder, i det att du har skyddat henne för skada och farlighet och låtit hennes förhoppning gå i lycklig fullbordan.

Tag, o Herre, i nåd emot den tacksägelse, som hon frambär inför dig, när hennes barn i dag genom det heliga dopet upptages (upptagas) i din församling. Omslut henne med din barmhärtighet, och giv henne nåd att med glädje fylla sitt höga moderskall.

Låt din välsignelse vila över detta hem, i ljusa dagar och i mörka. Hägna alla som här bo och ledsaga dem i din sanning och fruktan, nu och till evig tid. Amen.

N I O N D E K A P I T L E T

JORDFÄSTNING

Anvisning för andakt i sorgehuset före avfärden till jordfästningen meddelas i Lilla bön-boken n:r 137.

Klockringning bör, om möjligt, inleda och avsluta akten.

Särskild begravningsmusik, vilken alltid bör vara av kyrkligt värdig art, må kunna utföras före begynnelsepsalmen eller efter slutpsalmen. Där så ske kan, är det lämpligt, att dämpad orgelmusik utföres medan samling äger rum.

Om jordfästningen förrättas å annan plats än i kyrka eller gravkapell, vidtagas nödiga jämknin-
ningar i de yttre anordningarna.

1. JORDFÄSTNING utan altartjänst.

Jordfästningsakten begynnes, där så ske kan, med psalmsång.

Prästen säger:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Om griftetal hålles, får detta sin plats här. När griftetal icke hålles, må prästen kunna läsa antingen följande maningsord eller ock ett stycke ur Skriften, valt exempelvis bland de nedan anförda.

Prästen säger:

Vårt släkte är fånget under dödens välde. Hans makt kan ingen stå emot. Starkare än döden är blott *en*, Herren och Skaparen, evigheternas konung, den osynlige, ende Guden, han som allena har odödlighet. Även döden är hans tjänare, sänd att uträtta hans befallningar. Det är därför Guds makt, som vi förspörja, när vi drabbas av förgängel-sens stränga och obevekliga lag. Det är hans kallelse, som når oss, då döden klappar på vår port.

Men för vår jordiska syn är Guds heliga vilja förborgad, och vi fatta icke hans mening. Vi äro genom synden skilda från honom som är livets källa. Därför känna vi döden som en dom, därför vållar oss hans närhet ångest och ve. Men Gud förbarmar sig över sitt verk. Han vill icke tillstädja, att vi skulle förbliva i trældom under dödens välde. Därför har han utgivit sin enfödde Son: Jesus Kristus, som på korset vunnit seger över synd och död, och som förlossar oss från deras våld, när vi i tro hålla oss till honom.

Så är dödens udd bruten för dem som tro på Kristus. När döden kommer, skiljer den oss icke från Gud, utan för oss till honom. Vål har döden även för oss med sig sorg och smärta. Men de som höra Herren till behöva icke sörja såsom de där icke hava något hopp. Han som uppväckte Herren Jesus, han skall ock uppväcka oss med honom och ställa oss fram inför sig. Kött och blod kunna icke få Guds rike till arvedel. Men detta förgängliga skall ikläda sig oförgänglighet. Vi skola bliva den förhärligade Herren lika; ty vi skola se honom sådan han är. Så skall Skaparens tanke med oss fullbordas, och en gång skall döden icke mer vara till, och ingen sorg eller klagan eller plåga skall vara mer.

Må livets och dödens allvar mana oss att söka Gud, medan tid är, i förtröstan på Frälsaren Jesus Kristus, så att vi, när vår stund kommer, kunna såsom han tryggt befalla oss i vår Faders händer.

Herren förläne oss den eviga friden och låte sitt ansiktes ljus lysa över oss.

eller

Herren är min herde, mig skall intet fattas, han låter mig vila på gröna ängar; han för mig till vatten, där jag finner ro, han vederkvicker min själ; han leder mig på rätta vägar, för sitt namns skull. Om jag ock vandrar i dödsskuggans dal, fruktar jag intet ont, ty du är med mig; din käpp och stav, de trösta mig. Godhet allenast och nåd skola följa mig, och jag skall åter få bo i Herrens hus, evinnerligen.

eller

Herre, du har varit vår tillflykt från släkte till släkte. Förrän bergen blevo till och du frambragte jorden och världen, ja, från evighet till evighet är du, o Gud. Du låter människorna vända åter till stoft, du säger: Vänden åter, I människors barn. Ty tusen år äro i dina ögon såsom den dag som förgick i går; ja, de äro såsom en nattväkt. Du sköljer dem bort; de äro såsom en sömn. Om morgonen likna de gräset som frodas; det blomstrar upp och frodas om morgonen, men om aftonen torkar det bort och förvissnar. Vårt liv varar sjuttio år eller åttio år, om det bliver långt; och när det är som bäst, är det möda och fåfänglighet, ty det går snart förbi, likasom flöge vi bort. Herre, vänd åter. Huru länge dröjer du? Förbarma dig över dina tjänare. Låt dina gärningar uppenbaras för dina tjänare och din härlighet över deras barn.

eller

Jag har Herren kär, ty han hör min röst och mina böner. Dödens band omvärvde mig, och dödsrikets ångest grep mig; jag kom i nöd och

bedrövelse. Men jag åkallade Herrens namn: Ack Herre, rädda min själ. Herren är nådig och rättfärdig, vår Gud är barmhärtig. Herren bevarar de enfaldiga; jag var i elände, och han frälste mig. Vänd nu åter till din ro, min själ, ty Herren har gjort väl mot dig. Ja, du har räddat min själ från döden, mitt öga från tårar, min fot ifrån fall: jag skall få vandra inför Herren i de levandes land.

eller

Ur djupen ropar jag till dig, Herre. Herre, hör min röst, låt dina öron akta på mina böners ljud. Om du, Herre, vill tillräkna missgärningar, Herre, vem kan då bestå? Dock, hos dig är ju förlåtelse, på det att man må frukta dig. Jag väntar efter Herren, min själ väntar, och jag hoppas på hans ord. Min själ väntar efter Herren mer än väktarna efter morgonen, ja, mer än väktarna efter morgonen. Hoppas på Herren; ty hos Herren är nåd, och mycken förlossning är hos honom.

Prästen säger:

Låtom oss bedja.

Prästen beder någon av efterföljande böner:

Allsmäktige, barmhärtige och evige Gud. Du som för syndens skull har förelagt människan, att hon måste dö. Du som ock, på det att vi icke till evig tid skulle förbliva i dödens våld, har lagt döden på din enfödde Son, Jesus Kristus, vilken ingen synd hade, och så genom hans död förvandlat vår död, att den icke skall vara oss skadlig.

Vi bedja dig: Vänd nu ditt faderliga ansikte till oss, och giv oss nåd, att vi, var för sig, så begå denna begravning, att vi med allvar besinna, huru ock våra kroppar, när du behagar hädankalla oss, skola åter varda jord, och märka det granneligen i vårt hjärta, att vi i denna värld den icke hava någon varaktig stad. Giv oss, barmhärtige Fader, nåd att söka det som evigt är och att alltid så vandra efter din heliga vilja, att vi på den yttersta dagen få uppstå till evigt liv. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

eller

O allsväldige, evige Gud, du livets Herre och dödens. Outgrundliga äro dina domar, outrannsaktliga dina vägar.

Giv oss att i tro och tillbedjan kunna böja oss inför ditt majestät och ditt allvisa råd. Hos dig söka vi vår tillflykt. Var vår tröst och vår starkhet, i livets och i dödens nöd.

Du skonade icke din enfödde Son, utan gav honom för vår skull ut i döden. Giv oss nåd att alltid förtrösta därpå, att hans kors är vårt hopp, vår seger och vår salighet och låt det stå för trons öga, ännu när vår sista stund är inne.

*Styrk och uppehåll dem som vid denna bår sörja honom (henne) som tagits ifrån dem. Var dem en fader och en hjälpare. Drag dem genom sorgen närmare dig. Hugsvala deras hjärtan med din frid, som övergår allt förstånd.

Lär oss alla att besinna vad du vill säga oss, då du ställer oss inför döden och förgängelsen. Uppväck oss ur vår säkerhet. Övervinn vårt klenmod. Hjälp oss att i alla våra livsdagar med villig håg tjäna dig. Och fullända, när vår stund kommer, av nåd det eviga livet, som vi äga i tron på din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Dig vare pris och ära i evighet. Amen.

eller

Himmelske Fader. Vi tacka och lova dig av allt hjärta för att du åt oss, dina barn, har förlänat det eviga livets hopp. Giv oss nåd att också inför döden och förgängelsen frimodigt hålla fast vid trons visshet att intet, vare sig liv eller död, skall kunna skilja oss från din kärlek i Kristus Jesus, vår Herre.

Vi tacka dig, du all nåds Gud, för andens gemenskap med dem som du från detta livets obeständighet har hämtat hem till din himmelska glädje.

*När du kallar någon som vi älska bort ifrån oss, hjälp oss då att under sorgen troget hålla fast vid vårt kristna hopp, och bevara oss från att klandra ditt allvisa råd. Lär oss att tacka dig för all godhet och glädje du gav oss genom den som vår själ hade kär. Lyft vårt hjärta upp till himmelen, där vi hava vårt rätta medborgarskap, jämte alla dem som höra dig till.

Vi bedja dig, gode Gud och Fader, att du ville, när du ser rätta stunden vara inne, låta oss fara hädan i frid, efter ditt ord, och giva oss en fröjdefull uppståndelse, så att vi få skåda dig ansikte mot ansikte, du vår frälsnings Gud. Dig vare ära och pris i evigheternas evighet. Amen.

Härefter må prästen kunna säga:

I Guds, vår Faders och Frälsares namn, viga vi det förgängliga stoftet av den hänsovne (hänsovna, de hänsovna) (stoftet av N. N.) till gravens vila.

Prästen säger nu, i det han tre gånger saktas Församlingen reser sig.
låter mull falla på kistan, på ettdera av följande sätt:

Av jord är du kommen.

Jord skall du åter varda.

Jesus Kristus, vår Frälsare, skall uppväcka dig på den yttersta dagen.

* Detta stycke förbigås, då den döde icke har några närstående. Det må även kunna utelämnas, då griftetal hållits.

eller

Av jord är du kommen.
Jord skall du åter varda.
Jesus Kristus är uppståndelsen och livet.

Församlingen sätter sig ned.

Därefter beder prästen:

Herre Gud Fader i himmelen,
Herre Guds Son, världens Frälsare,
Herre Gud, du Helige Ande,
förbarma dig över oss.
I dödens stund,
på yttersta domen,
hjälp oss, milde Herre Gud.

Prästen säger:

Låt om oss nu höra Skriftens vittnesbörd om dödens allvar och evighetens hopp.

Prästen läser några hithörande bibelord, valda t. ex. bland de nedan anförda.

Vid valet av bibelord, vilka aldrig må vara färre än tre och ej gärna flera än fem, bör prästen taga skäligen hänsyn till föreliggande omständigheter.

De valda bibelställena böra vid varje tillfälle giva uttryck åt både tröst och förmaning. Efter bibelordens uppläsande fortsätter prästen med att läsa någon psalm eller några psalmverser, valda t. ex. bland de nedan anförda.

Härefter beder prästen:

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Slutligen säger prästen:

Herren välsigne oss — — — Amen.

Jordfästningsakten avslutas, där så ske kan, med psalmsång.

2. JORDFÄSTNING

med altartjänst.

Akten begynnes och fortsättes såsom vid jordfästning utan altartjänst t. o. m. *Fader vår*.

Härefter sjungas ett par psalmverser.

Under psalmsången träder prästen för altaret.

Efter psalmsångens slut sjunger eller säger

prästen, vänd mot församlingen:

Herren vare med eder.

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren.

Prästen sjunger eller säger:

Låtom oss bedja.

Vänd mot altaret sjunger eller läser prästen följande bön:

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

O Herre Gud, du som, för syndens skull, låter människor dö och varda jord igen. Lär oss alla rätt betänka, huru få våra dagar äro, på det att vi må undfå ett vist hjärta. Förläna oss en sann tro på din Son, Jesus Kristus, som blev dödad för våra synders skull och uppväckt för vår rättfärdiggörelses skull samt lever i evighet. Giv oss nåd att dagligen dö från synden och leva efter din heliga vilja, så att, när vår dödsstund kommer, vi befinnas kristligen beredda att saligt skiljas hädan. Och låt oss omsider med alla dina trogna på yttersta dagen uppstå till evigt liv.

Amen.

Församlingen sjunger:

Prästen sjunger eller läser, fortfarande vänd mot altaret, en eller två av följande fyra begravningsantifonier:

Församlingen svarar:

1. Lär oss betänka, huru få våra dagar äro.
2. Jag vet, att min Förlossare lever.
3. Saliga äro de döda, som i Herren dö.
4. För mig är livet Kristus.

På det att vi må undfå ett vist hjärta.

Och han skall på sistone uppväcka mig av jorden.

De skola vila sig ifrån sitt arbete, ty deras gärningar följa dem efter.

Och döden är en vinning.

Prästen säger, vänd mot församlingen:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Församlingen faller på knä eller böjer sig ned.

Prästen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Akten avslutas med psalmsång.

Då jämväl likpredikan förekommer, sjunges, sedan *Fader vår* lästs vid bären, en psalm. Under psalmsången går prästen på predikstolen. Predikan kan avslutas med något lämpligt Skriftens ord eller med följande bön:

O Herre Gud, himmelske Fader, du som icke har skonat din enfödde Son, utan utgivit honom för alla.

Vi tacka dig av allt hjärta att du genom hans begravning har helgat våra gravar till vilokamrar.

Vi bedja dig att du genom din Helige Ande värdes låta honom hava en vilostad också i våra hjärtan och förbliva i oss, så att vi, efter kors och bedrövelse, få komma till ro i våra grifter och med alla dina utvalda uppstå till evigt liv. Genom samme din Son, Jesus Kristus, vår Herre, Amen.

Därefter sjunges en psalm, varpå altartjänst följer enligt ovan angiven ordning.

3. GRAVSÄTTNING.

När gravsättning sker i omedelbart sammanhang med i kyrka eller gravkapell förrättad jordfästning, må prästen vid graven kunna bedja någon lämplig bön, t. ex. en bland de vid jordfästningen icke brukade begravningsbönerna eller nr 82 i Lilla bönboken, eller läsa några för tillfället passande psalmverser, hämtade t. ex. bland dem som äro anförda nedan.

Sker gravsättningen icke i samband med jordfästning och man vill giva en högtidligare form åt akten på kyrkogården, kunna följande anvisningar tjäna till ledning.

1. Psalmsång.
2. Skriftställen, ett eller flera.
3. Begravningsbön.
4. Fader vår.
5. Välsignelsen.
6. Psalmsång.

Vid bisättning må kunna tillgå på liknande sätt.

4. BÖN VID JORDFÄSTNING AV BARN.

Vid jordfästning av barn må följande bön kunna brukas som begravningsbön.

Herre, vår Gud och Fader, du från vilken allt vad fader heter i himmelen och på jorden har sitt namn. Det har behagat dig att efter ditt outgrundliga råd hämta detta barn, som var de sinas glädje och hopp, hem till dig. Från en värld, full av faror och frestelser, av oro och sorg, har du tagit det upp i din famn.

Herre, lär oss att tacka dig, också när sorgen kännes tung och saknaden trycker sinnet. Lär oss besinna, att såsom det var din kärlek som gav, det också är din kärlek som tog. Allt vad du sänder oss sker till vårt bästa. Du är oföränderligt densamme i trofasthet och godhet.

Drag våra hjärtan till dig, i ånger och tro. Styr våra steg mot fadershuset därovan, så att också vi en gång få vår plats bland dem som i evighet sjunga ditt lov inför din härlighets tron. Amen.

5. JORDFÄSTNING AV DÖDFÖTT BARN.

Prästen säger:

Käre vänner. Vi nedlägga här i Guds åker ett sädeskorn, stoftet av ett litet barn, vars liv så tidigt slocknat. Herren har därmed visat oss, att hans tankar icke äro våra tankar. Men vi veta, att hans vägar, om än för oss obegripliga, likväl äro godhet och sanning, och att han i faderlig huldhet låter sig vårda om alla sina verk. Därför må vi ock vara förvissade om, att ej heller detta späda barn är förgätet inför honom. Till hans outgrundliga kärlek sätta vi vårt hopp. Hans namn vare lovat i evighet.

Denna bön må även kunna brukas som begravningsbön vid jordfästning av ett barn, som dött vid mycket späd ålder.

Prästen säger nu, i det han tre gånger sakta låter mull falla på kistan, på ettdera av följande sätt:

Av jord är du kommen.

Jord skall du åter varda.

Jesus Kristus, vår Frälsare, skall uppväcka dig på den yttersta dagen.

eller

Herren gav,

och Herren tog.

Välsignat vare Herrens namn.

Därefter beder prästen:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Slutligen säger prästen:

Herren välsigne oss — — — Amen.

Bibelord att brukas vid jordfästning.

Bibelställena äro ordnade i följande tre avdelningar: a. Livets förgänglighet och ansvar (n:r 1—11); b. Tryggheten under Guds rådslut (n:r 12—19); c. Löftet och hoppet (n:r 20—35).

a. Livets förgänglighet och ansvar.

J 1. Människan, av kvinna född, lever en liten tid och mättas av oro; lik ett blomster växer hon upp och vissnar bort, hon flyr undan såsom skuggan och har intet bestånd. (Job 14: 1—2.)

J 2. Herre, du har varit vår tillflykt från släkte till släkte. Förrän bergen blevo till och du frambragte jorden och världen, ja, från evighet

till evighet är du, o Gud. Du låter människorna vända åter till stoft, du säger: Vändan åter, I människors barn. Ty tusen år äro i dina ögon såsom den dag som förgick i går; ja, de äro såsom en nattväkt. Du sköljer dem bort; de äro såsom en sömn. Om morgonen likna de gräset som frodas; det blomstrar upp och frodas om morgonen, men om aftonen torkar det bort och förvissnar. (Psalt. 90: 1—6.)

J 3. Vårt liv varar sjuttio år eller åttio år, om det bliver långt; och när det är som bäst, är det möda och fåfänglighet, ty det går snart förbi, likasom flöge vi bort. (Psalt. 90: 10.)

J 4. Herre, lär oss betänka huru få våra dagar äro, för att vi må undfå visa hjärtan. (Psalt. 90: 12.)

J 5. En människas dagar äro såsom gräset, hon blomstrar såsom ett blomster på marken. När vinden går däröver, då är det icke mer, och dess plats vet icke mer därav. Men Herrens nåd varar från evighet till evighet över dem som frukta honom. (Psalt. 103: 15—17.)

J 6. Utrannsaka mig, Gud, och känn mitt hjärta; pröva mig och känn mina tankar, och se till, om jag är stadd på en olycksväg, och led mig på den eviga vägen. (Psalt. 139: 23—24.)

J 7. Jesus sade: Vaken; ty I veten icke när husets herre kommer, om han kommer på aftonen eller vid midnattstiden eller i hanegället eller på morgonen; vaken, så att han icke finner eder sovande, när han oförtänt kommer. (Mark. 13: 35—36.)

J 8. Den stund kommer, då alla som äro i gravarna skola höra Människosönens röst och gå ut ur dem: de som hava gjort vad gott är skola uppstå till liv, och de som hava gjort vad ont är skola uppstå till dom. (Joh. 5: 28—29.)

J 9. Var och en av oss skall inför Gud göra räkenskap för sig själv. (Rom. 14: 12.)

J 10. Vad människan sår, det skall hon ock skörda. Den som sår i sitt kött's åker, han skall av köttet skörda förgängelse, men den som sår i Andens åker, han skall av Anden skörda evigt liv. (Gal. 6: 7—8.)

J 11. Det är människorna förelagt att en gång dö och sedan dömas. (Hebr. 9: 27.)

Andra lämpliga skriftställen äro: Psalt. 144: 3 f.; Jes. 40: 6 b—8; Joh. 5: 25—27; Rom. 6: 23; Hebr. 4: 9—11 a.

b. Tryggheten under Guds rådslut.

J 12. Herren gav, och Herren tog. Lovat vare Herrens namn. (Job. 1: 21.)

J 13. Jag förbliver städse hos dig, o Gud; du håller mig vid min högra hand. Du skall leda mig efter ditt råd och sedan upptaga mig med ära. Vem har jag i himmelen utom dig! Och när jag har dig, då frågar jag efter intet på jorden. Om än min kropp och min själ försmäkta, så är dock Gud mitt hjärtas klippa och min del evinnerligen. (Psalt. 73: 23—26.)

J 14. Ur djupen ropar jag till dig, Herre. Herre, hör min röst, låt dina öron akta på mina böners ljud. Om du, Herre, vill tillräkna missgärningar, Herre, vem kan då bestå? Dock, hos dig är ju förlåtelse, på det att man må frukta dig. Jag väntar efter Herren, min själ väntar, och jag hoppas på hans ord. Min själ väntar efter Herren mer än vaktarna efter morgonen, ja, mer än vaktarna efter morgonen. (Psalt. 130: 1—6.)

J 15. Se, mina tankar äro icke edra tankar, och edra vägar äro icke mina vägar, säger Herren. Nej, så mycket som himmelen är högre än jorden, så mycket äro ock mina vägar högre än edra vägar, och mina tankar högre än edra tankar. (Jes. 55: 8—9.)

J 16. De rättfärdigas själar äro i Guds hand, och ingen plåga kan nå dem. Väl synas de i de dåraktigas ögon vara döda, och såsom ofärd räknas deras hädanfärd, och deras bortgång från oss såsom undergång; men de äro i frid. (Vish. 3: 1—3.)

J 17. Gud är en Gud icke för döda utan för levande, ty för honom leva alla. (Luk. 20: 38.)

J 18. Jag är viss om att varken död eller liv, varken änglar eller andefurstar, varken något som nu är eller något som skall komma, varken någon makt i höjden eller någon makt i djupet, ej heller något annat skapat skall kunna skilja oss från Guds kärlek i Kristus Jesus, vår Herre. (Rom. 8: 38—39.)

J 19. Ingen av oss lever för sig själv, och ingen dör för sig själv. Leva vi, så leva vi för Herren; dö vi, så dö vi för Herren. Evad vi leva eller dö, höra vi alltså Herren till. Ty därför har Kristus dött och åter blivit levande, att han skall vara herre över både döda och levande. (Rom. 14: 7—9.)

Andra lämpliga skriftställen äro: Psalt. 23: 1—4; Joh. 13: 7; Rom. 8: 28; Rom. 11: 33—36.

c. Löftet och hoppet.

J 20. Jesus sade: Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig, han skall leva, om han än dör; och var och en som lever och tror på mig, han skall aldrig någonsin dö. (Joh. 11: 25—26.)

J 21. Jesus sade: Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Den som hör mina ord och tror honom som har sänt mig, han har evigt liv och kommer icke under någon dom, utan har övergått från döden till livet. (Joh. 5: 24.)

J 22. Jesus sade: Mina får lyssna till min röst, och jag känner dem, och de följa mig. Och jag giver dem evigt liv, och de skola aldrig någonsin förgås, och ingen skall rycka dem ur min hand. (Joh. 10: 27—28.)

J 23. Jesus sade: I min Faders hus äro många boningar; om så icke vore, skulle jag nu säga eder att jag går bort för att bereda eder rum. Och om jag än går bort för att bereda eder rum, så skall jag dock komma igen och taga eder till mig; ty jag vill att där jag är, där skolen I ock vara. (Joh. 14: 2—3.)

J 24. Fader, jag vill att där jag är, där skola ock de som du har givit mig vara med mig, så att de få se min härlighet, som du har givit mig; ty du har älskat mig före världens begynnelse. (Joh. 17: 24.)

J 25. Om dens Ande, som uppväckte Jesus från de döda, bor i eder, så skall han som uppväckte Kristus Jesus från de döda göra också edra dödliga kroppar levande, genom sin Ande, som bor i eder. (Rom. 8: 11.)

J 26. *Nu* se vi på ett dunkelt sätt, såsom i en spegel, men *då* skola vi se ansikte mot ansikte. *Nu* är min kunskap ett styckverk, men *då* skall jag känna till fulllo, såsom jag själv har blivit till fulllo känd. (1 Kor. 13: 12.)

J 27. Vad som bliver sått förgängligt, det uppstår oförgängligt; vad som bliver sått i ringhet, det uppstår i härlighet; vad som bliver sått i svaghet, det uppstår i kraft. (1 Kor. 15: 42—43.)

J 28. Detta förgängliga måste ikläda sig oförgänglighet, och detta dödliga ikläda sig odödlighet. Men när detta förgängliga har iklätt sig oförgänglighet, och detta dödliga har iklätt sig odödlighet, då skall det ord fullbordas, som står skrivet: Döden är uppslukad och seger vunnen. Du död, var är din seger? Du död, var är din udd? Dödens udd är synden, och syndens makt kommer av lagen. Men Gud vare tack, som giver oss segern genom vår Herre Jesus Kristus. (1 Kor. 15: 53—57.)

J 29. Så äro vi då alltid vid gott mod. Vi veta väl att vi äro borta ifrån Herren, så länge vi äro hemma i kroppen; ty vi vandra här i tro och icke i åskådning. Men vi äro vid gott mod och skulle helst vilja flytta bort ifrån kroppen och komma hem till Herren. (2 Kor. 5: 6—8.)

J 30. Vi hava vårt medborgarskap i himmelen, och därifrån vänta vi ock Herren Jesus Kristus såsom Frälsare, vilken skall så förvandla vår förnedringskropp, att den bliver lik hans härlighetskropp — genom den kraft varmed han ock kan underlägga sig allt. (Fil. 3: 20—21.)

J 31. Vi vilja icke lämna eder, käre bröder, i okunnighet om huru det förhåller sig med dem som avsomna, för att I icke skolen sörja såsom de andra, de som icke hava något hopp. Ty lika visst som Jesus, såsom vi tro, har dött och har uppstått, lika visst skall ock Gud genom Jesus föra dem som äro avsomnade fram jämte honom. (1 Tess. 4: 13—14.)

J 32. Vi hava här ingen varaktig stad, utan söka efter den tillkommande staden. (Hebr. 13: 14.)

J 33. Mina älskade, vi äro nu Guds barn, och vad vi skola bliva, det är ännu icke uppenbart. Men det veta vi, att när han en gång uppenbaras, skola vi bliva honom lika; ty då skola vi få se honom sådan han är. (1 Joh. 3: 2.)

J 34. Frukta icke. Jag är den förste och den siste och den levande; jag var död, men se, jag lever i evigheternas evigheter och har nycklarna till döden och dödsriket. (Uppenb. 1: 17—18.)

J 35. Och jag hörde en stark röst från tronen säga: Se, nu står Guds tabernakel bland människorna, och han skall bo ibland dem, och de skola vara hans folk; ja, Gud själv skall vara hos dem och skall avtorka alla tårar från deras ögon. Och döden skall icke mer vara till, och ingen sorg eller klagan eller plåga skall vara mer; ty det som förr var är nu förgånget. (Uppenb. 21: 3—4.)

Psalmverser att brukas vid jordfästning.

Psalmera äro ordnade i följande fyra avdelningar: a. Barn och ungdom; b. Livets förgänglighet och evighetens allvar; c. Det kristna hoppet inför döden; d. Det eviga livet.

a. Barn och ungdom.

Som fåglar små	283: 7—10.
Säll du som menlös fann din grav	582.
Stanna, ungdom, och hör till	583.
Snart bröt du upp, snart drog du bort	584.

Andra lämpliga psalmverser äro:

Så snart for då min fröjd sin kos 581.

Nu är du förd, du lilla (Psalmer att läsas vid enskild andakt, N:r X).

b. Livets förgänglighet och evighetens allvar.

Vi på jorden leva här	153.
Nåd vi begäre	154: 4—6.
Tiden flyr: när vill du börja	261: 1—2, 4, 8.
Se det goda land	345: 9—11.
Ack, låtom oss lova och bedja vår Gud	424: 6—9.
Min vilotimma ljuder	452.
Allt vad vi här älska månde	545: 6—8.
Jag går mot döden, var jag går	549.

Andra lämpliga psalmverser äro:

Dig, Helge Ande, bedja vi	135: 1, 4.
Vak upp! Hör väkten ljuder	257: 1, 3.
Jag usle mask och vandringsman	273: 4—6.
All jordens fröjd så snart försvinner	296: 5—6.
Min Fader käre, jag beder	359: 6—8.
Sorgen och glädjen de vandra tillsammans	365.
Förlåt mina brister och giv att alltmer	453: 2, 4—6.
Jag vet, var glädjen har sitt hem	478: 4—6.

c. Det kristna hoppet inför döden.

Konung i det höga	2: 2—4.
Dig tackar allt mitt hjärta	95: 4—6.
Oss graven synes mörk och kall	99: 4—8.
Du segern oss förkunnar	105.
Här nere är en smärtans dal	140: 2—3.
Välsignade varen, I kära	148.
Av hjärtat haver jag dig kär	297: 1, 3.
O liv, som blev tänt	332.
Jag vet på vem jag tror, när livets glädje rymmer	363: 4—6.
Säll är den som sina händer	400: 10—11.
Bliv kvar hos mig, se, dagens slut är när	447: 1—2, 6—7.
Somnar jag in med blicken fäst	450.
O Jesu Krist, sann Gud och man	553: 1—5.
O Jesu, när jag hädan skall	555: 1—4, 8.
Så får jag nu med frid och fröjd	561.
I Kristi sår jag somnar in	563.
Nu tystne de klagande ljuden	571.
Lär mig, du skog, att vissna glad	572.

O Jesu Krist, vår hjälp i nöd	573: 3—9.
Jag vet mig en sömn i Jesu namn	574.
En dalande dag, en flyktig stund	575.
Saliga de som ifrån världens öden	577.
Hemlandstoner mäktigt ljuda	578.
Skiljas vi må från vänner och fränder	580.
Styr, o Jesu, till det bästa	590: 5—7.

Andra lämpliga psalmverser äro:

Härlig är jorden	21.
Pris vare Gud, min hjälp och fröjd	32: 4—8.
Vad skadar mig den bittra död	79: 8—9.
Den store Gud	98: 3, 8—12.
Liv och oförgänglighet	114: 6—8.
Långt från min Faders hus jag går	125: 2—6.
Skingra, Gud, all tvivlans dimma	259: 3—4.
Herren är min Herde god	307.
Så tag nu mina händer	331.
Närmare, Gud, till dig	377.
Giv att jag gör med flit	398: 2, 6—8.
Stilla må jag Herren bida	403: 7—9.

d. Det eviga livet.

I himmelen, i himmelen, där Herren Gud själv bor	144.
Så skön går morgonstjärnan fram	586.
I hoppet sig min frälsta själ	599.

Andra lämpliga psalmverser återfinnas i psalmbokens avdelning *Uppståndelsen, domen och det eviga livet* 586—599.

T R E D J E D E L E N

INVIGNINGS- OCH VIGNINGSAKTER

T I O N D E K A P I T L E T

INVIGNINGSAKTER

1. KYRKOINVIGNING.

Kyrkoinvigning förrättas, efter förut skedd pålysning, av biskopen eller den präst han sitt ställe förordnar.

I sakristian eller i annat rum nära kyrkan, där deltagarna i processionen ordna sig, beder biskopen en kort bön med de närvarande.

Ringning med kyrkklockorna begynner.

Akten må kunna inledas med körsång.

Därefter sjunges, utan orgelbeledsagning, en psalm eller några psalmsverser.

Under körsången, där dylik förekommer, eller i annat fall under psalmsången går invigningsprocessionen, ordnad på led om två, fram mot altaret: först församlingens kyrkovärddar, där så befinnes lämpligt, sedan de assisterande prästerna, efter ämbete och ålder, de yngre främst, iklädda skrudar, sist biskopen i sin skrud.

Där så önskas, må kyrkans nattvardskärl och altarböcker kunna bäras i processionen för att vid framkomsten placeras på altaret.

De assisterande prästerna ställa sig runt omkring altarringen. Biskopen träder upp till altaret. Samtliga falla på knä till kort bön.

Efter psalmsångens slut säger biskopen, fortfarande vänd mot altaret:

Helig, helig, helig, Herre Gud allsmäktig. Fulla äro himlarna och jorden av din härlighet.

Uppfyll ock nu med din ära och härlighet detta ditt hus och alla kristtrognas hjärtan, för ditt heliga namns skull.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Vänd mot församlingen håller biskopen invigningstalet.

Efter talets slut säger biskopen:

Låtom oss nu höra Guds ords löfte och förmaning.

De assisterande prästerna uppläsa i ordning var sitt bibelord. De nedan anförda skriftställena böra härvid företrädesvis komma till användning.

När assistenterna slutat läsningen, säger biskopen:

Herren förläne oss nåd att troget bevara dessa ord i våra hjärtan.

Biskopen fortsätter:

Låt om oss nu alla i förenade böner nedkalla Guds välsignelse över denna helgedom.

Biskopen faller på knä vid altaret och Assistenterna falla på knä. beder:

Lovad vare du, evige, allsmåttige Herre, fädernas Gud och barnens, som i din Son, Jesus Kristus, utkorat oss till ditt folk och din arvedel och nu förunnat oss att till ditt namns ära uppföra denna helgedom, där vi få samlas till din tjänst och dyrkan.

Se himmelen och alla himlars himlar kunna icke omsluta dig; huru mycket mindre då detta hus, som vi hava byggt. Och dock vill du vara mitt ibland oss, då vi här församlas i din Sons, vår Frälsares, namn.

Så låt nu din nåds närvaro varda förnummen av alla dem som komma hit att tillbedja dig. Utgjut din Ande över lärare och åhörare, så att ditt heliga ord alltid varder förkunnat rent och klart och bevarat i trogna hjärtan. Bevara i din gemenskap de barn som i dopet helgas åt dig. Välsigna med dina gåvors fullhet dem som här framtråda till nådens bord. Hör de böner som på denna plats fram bäras till dig, och giv vad ditt folk efter din vilja begär. Låt ditt ansikte i nåd lysa över dem som här ingå och utgå.

Ledsaga oss alla, genom denna tiden, till din himmelska stad, och låt oss slutligen få tjäna och tillbedja dig fullkomligt i helgedomen därovan.

Dig vare pris och ära, från evighet till evighet.

Församlingen sjunger:

Amen.

Biskopen säger, vänd mot församlingen:

Och nu vare detta tempel helgat åt Herren, till hans tjänst och dyrkan.

Välsignade vare dessa murar, som skola genljuda av Herrens lov.

Välsignat det rum, varifrån Kristi evangelium här skall bliva predikat.

Välsignat ock det rum, där Herren, genom dopets bad, skall upptaga nya medlemmar i sitt rike.

Välsignat det altare, där börens offer skola hembäras åt Herren och livets bröd utdelas åt hans trogna.

Välsignat vare detta hus, en börens och tillbedjans boning, att världens larm och orenhet må härifrån bliva fjärran och de heligas församling här finna skygd under Guds vingars skugga.

Församlingen sjunger:

Amen.

Biskopen fortfar:

Frid vare över detta hus.

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder: Assistenterna falla på knä under bönen.

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Biskopen säger, vänd mot församlingen:

Loven nu Gud i hans helgedom.

Församlingen reser sig.

Nu sjunges, med orgelbeledsagning men utan förspel, en lämplig lovpsalm t. ex. *Hela världen fröjdes Herran*, Ps. 8, *Lover Gud i himmelshöjd*, Ps. 11, *Nu tackar Gud, allt folk*, Ps. 12.

Slutligen säger biskopen:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Biskopen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Församlingen sätter sig ned.

Akten avslutas med psalmsång, varunder processionen återvänder till sakristian, i omvänd ordning mot vid intåget.

Om högmässa följer omedelbart efter invigningsakten, må dennas slutpsalm samtidigt kunna göra tjänst såsom ingångspsalms vid högmässan.

Vid högmässan läses, närmast efter den allmänna kyrkobönen, den särskilda bön som finnes införd i kap. 2.

Bibelord att läsas av assistenterna vid kyrkoinvigning.

K 1. Huru ljuvliga äro icke dina boningar, Herre Sebaot! Min själ längtar och trängtar efter Herrens gårdar, min själ och min kropp jubla mot levande Gud. Ty sparven har funnit ett hus och svalan ett bo åt sig, där hon kan lägga sina ungar: dina altaren, Herre Sebaot, min konung och min Gud. Saliga äro de som bo i ditt hus; de lova dig beständigt. (Psalt. 84: 2—5.)

K 2. Sänd ditt ljus och din sanning; må de leda mig, må de föra mig till ditt heliga berg och till dina boningar, så att jag får gå in till Guds altare, till Gud, som är min glädje och fröjd, och tacka dig på harpa, Gud, min Gud. (Psalt. 43: 3—4.)

K 3. Jesus sade: Den tid skall komma, ja, den är redan inne, då sanna tillbedjare skola tillbedja Fadern i ande och sanning; ty sådana tillbedjare vill Fadern hava. (Joh. 4: 23.)

K 4. I haven medborgarskap med de heliga och ären Guds husfolk, uppbyggda på apostlarnas och profeternas grundval, där hörnstenen är Kristus Jesus själv, i vilken allt det som uppbygges bliver sammanlutet och så växer upp till ett heligt tempel i Herren. (Ef. 2: 19—21.)

K 5. Låten Kristi ord rikligen bo ibland eder; undervisen och förmanen varandra i all vishet, med psalmer och lovsånger och andliga visor, och sjungen med tacksägelse till Guds ära i edra hjärtan. (Kol. 3: 16.)

K 6. En dag i dina gårdar är bättre än eljest tusen. Jag vill hellre vakta dörren i min Guds hus än dväljas i de ogudaktigas hyddor. Ty Herren Gud är sol och sköld; Herren giver nåd och ära; han vägrar icke dem något gott, som vandra i ostrafflighet. (Psalt. 84: 11—12.)

K 7. Detta är den dag som Herren har gjort; låtom oss på den fröjdas och vara glada. Ack Herre, fräls! Ack Herre, låt väl gå! Välsignad vare han som kommer, i Herrens namn. Vi välsigna eder från Herrens hus. (Psalt. 118: 24—26.)

K 8. Herre, jag får gå in i ditt hus, genom din stora nåd; jag får tillbedja i din fruktan, vänd mot ditt heliga tempel. (Psalt. 5: 8.)

K 9. Detta måste vara en helig plats; här bor förvisso Gud, och här är himmelens port. (1 Mos. 28: 17.)

K 10. Överallt på den plats, där jag stiftar en åminnelse åt mitt namn, skall jag komma till dig och välsigna dig. (2 Mos. 20: 24.)

K 11. Låten eder själva såsom levande stenar uppbyggas till ett andligt hus, så att I bliven ett heligt prästerskap, som skall frambära andliga offer, vilka genom Jesus Kristus äro välbehagliga för Gud. (1 Petr. 2: 5.)

K 12. Låtom oss oryggligt hålla fast vid hoppets bekännelse, ty den som har givit oss löftet, han är trofast. Och låtom oss akta på varandra för att uppliva varandra till kärlek och goda gärningar; låtom oss icke övergiva vår församlingssamfundning, såsom somliga hava för sed, utan må vi förmana varandra. (Hebr. 10: 23—25.)

K 13. Så säger Herren: Min boning skall vara hos dem, och jag skall vara deras Gud, och de skola vara mitt folk. (Hes. 37: 27.)

K 14. Höjen, I portar, edra huvuden, höjen dem, I eviga dörrar, för att ärans konung må draga därin. Vem är då denne ärans konung? Det är Herren Sebaot; han är ärans konung. (Psalt. 24: 9—10.)

K 15. Så skådar jag nu efter dig i helgedomen, för att få se din makt och ära. Ty din nåd är bättre än liv; mina läppar skola prisa dig. Så skall jag då lova dig, så länge jag lever; i ditt namn skall jag upplyfta mina händer. (Psalt. 63: 3—5.)

K 16. Gån in i Herrens portar med tacksägelse, i hans gårdar med lov; tacken honom, loven hans namn. Ty Herren är god, hans nåd varar evinnerligen och hans trofasthet från släkte till släkte. (Psalt. 100: 4—5.)

K 17. Kristus har icke gått in i ett allraheligaste, som är gjort med händer, och som allenast är en efterbildning av det sannskyldiga, utan han har gått in i själva himmelen för att nu träda fram inför Guds ansikte, oss till godo. (Hebr. 9: 24.)

K 18. Amen. Lovet och priset, och visheten och tacksägelsen, och äran och makten och starkheten tillhöra vår Gud i evigheternas evigheter. Amen. (Uppenb. 7: 12.)

2. ÅTERÖPPNANDE AV KYRKA.

Högtidligt återöppnande av kyrka, som undergått mera omfattande förnyelse, förrättas, där sådan akt befinnes önskvärd, av biskopen eller av den präst han i sitt ställe förordnar.

Processionen ordnas och akten begynnes på sätt som vid kyrkoinvigning är sagt.

Efter psalmsångens slut håller biskopen, vänd mot församlingen, ett för tillfället lämpat tal.

Efter talets slut säger biskopen:

Låt om oss nu höra Guds ords löfte och förmaning.

De assisterande prästerna uppläsa i ordning var sitt bibelord. De vid ordningen för kyrkoinvigning anförda skriftställena böra härvid företrädesvis komma till användning.

När assistenterna slutat läsningen, säger biskopen:

Herren förläne oss nåd att troget bevara dessa ord i våra hjärtan.

Biskopen fortfar:

Låtom oss nu alla gemensamt bedja Gud om välsignelse över denna förnyade helgedom.

Biskopen faller på knä vid altaret och be- Assistenterna falla på knä.
der:

Lovad vare du, evige, allsmåttige Herre, fädernas Gud och barnens, som i din Son, Jesus Kristus, utkorat oss till ditt folk och din arvedel, och nu förunnat oss att till ditt namns ära återställa och försköna denna helgedom, som av våra fäder restes till din tjänst och dyrkan.

Låt, o Herre, din nåds närvaro allt framgent varda förnummen av alla dem som komma hit att tillbedja dig. Utgjut din Ande över lärare och åhörare, så att ditt heliga ord alltid varder förkunnat rent och klart och bevarat i trogna hjärtan. Bevara i din gemenskap de barn som i dopet helgas åt dig. Välsigna med dina gåvors fullhet dem som här framträda till nådens bord. Hör de böner som på denna plats fram-bäras till dig, och giv vad ditt folk efter din vilja begär. Låt ditt an-sikte i nåd lysa över dem som här ingå och utgå.

Ledsaga oss alla, genom denna tiden, till din himmelska stad, och låt oss slutligen få tjäna och tillbedja dig fullkomligt i helgedomen därovan.

Dig vare pris och ära, från evighet till evighet.

Församlingen sjunger:

Amen.

Biskopen säger, vänd mot församlingen:

Och nu vare detta tempel ånyo upplåtet för Herrens tjänst och dyrkan. Välsignade vare dessa murar, som åter skola genljuda av Herrens lov. Välsignat det rum, där Kristi evangelium predikas.

Välsignat ock det rum, där Herren, genom dopets bad, upptager nya medlemmar i sitt rike.

Välsignat det altare, där bödens offer hembäras åt Herren och livets bröd utdelas åt hans trogna.

Välsignat vare detta hus, en bödens och tillbedjans boning, att världens larm och orenhet må härifrån bliva fjärran och de heligas församling här finna skygd under Guds vingars skugga.

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder: Assistenterna falla på knä.

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Biskopen säger, vänd mot församlingen:

Loven nu Gud i denna hans förnyade helgedom.

Församlingen reser sig.

Nu sjunges, utan förspel, en lämplig lovpsalm t. ex. *Hela världen fröjdes Herran*, Ps. 8, *Lover Gud i himmelshöjd*, Ps. 111, *Nu tackar Gud, allt folk*, Ps. 12.

Slutligen säger biskopen:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Biskopen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Församlingen sätter sig ned.

Akten avslutas med psalmsång, varunder processionen återvänder till sakristian, i omvänd ordning mot vid intåget.

Om högmässa följer omedelbart på återöppningsakten, må dennas slutpsalm samtidigt kunna göra tjänst såsom ingångspsalm vid högmässan.

Vid högmässan läses, närmast efter den allmänna kyrkobönen, den särskilda bön som finnes införd i kap. 2.

3. GRUNDSTENSLÄGGNING FÖR NY KYRKA.

Om man vill giva en högtidligare form åt grundstensläggningen, må följande anvisningar kunna tjäna till ledning.

1. Psalmsång.
2. Tal av den präst som förrättar akten.
3. Skriftställen, förelästa av assisterande präster eller lekmän.

Lämpliga skriftord äro Psalt. 127: 1, Jes. 28: 16, 1 Kor. 3: 11.

Andra kunna väljas bland de vid ordningen för *Kyrkoinvigning* anförda.

4. Inmurande av grundstenen.
5. Bön (införd i kap. 2).
6. Fader vår.
7. Välsignelsen.
8. Psalmsång.

4. INVIGNING AV ALTARE, DOPFUNT, PREDIKSTOL, ORGEL, KYRKKLOCKA.

I stället för särskild invigningsakt må lämplig erinran kunna göras i dagens predikan från predikstolen.

När särskild invigningsakt önskas, må denna, beträffande nytt altare, ny predikstol, ny orgel eller ny kyrkklocka, kunna ske därigenom, att församlingens kyrkoherde eller tjänstgörande präst, före den allmänna gudstjänstens början, från altaret håller ett tal, vilket inledes och avslutas med psalmsång.

Då ny dopfunt inviges, sker detta genom ett tal omedelbart före det första dop vid vilket den kommer till användning. Talet inledes och avslutas med psalmsång. Om man vill giva en högtidligare form åt invigningsakten, kunna följande anvisningar tjäna till ledning.

1. Psalmsång.

Vid orgelinvigning bör orgeln ej brukas att beledsaga sången, förrän invigningsorden hava uttalats.

2. Skriftställen avslutade med *Ära vare Fadern* etc.

3. Psalmsång (eller hymn av kyrkokören).

4. Tal av den präst som förrättar akten.

5. Invigningsord.

Vid invigning av kyrkklocka må invigningsorden närmast efterföljas av en stunds ringning med den nya klockan, vilken icke dessförinnan bör användas vid gudstjänsten. Vid orgelinvigning må här ett kort orgelstycke kunna utföras.

6. Bön.

7. Välsignelsen.

8. Psalmsång.

Såsom exempel på lämpliga skriftställen, att läsas av den som förrättar akten eller av tillkallade assistenter, må anföras följande:

vid altarinvigning: Psalt. 23: 1—6; Psalt. 26: 6—8; Psalt. 43: 3—5; Psalt. 84: 2—5;

vid dopfuntsinvigning: Rom. 6: 3—11; 1 Kor. 12: 12 f.; Tit. 3: 4—7; 1 Petr. 1: 3—7;

vid predikstolsinvigning: Psalt. 19: 8—13; Matt. 11: 25—30; Matt. 13: 16—23;

vid orgelinvigning: Psalt. 33: 1—3; Psalt. 92: 2—4; Psalt. 96: 1—6; Psalt. 108: 2—6;

Psalt. 147: 1—11; Psalt. 150: 1—6; Kol. 3: 16;

vid invigning av kyrkklocka: Psalt. 95: 1—8; Matt. 11: 28—30; Luk. 14: 23.

Som invigningsord må kunna brukas:

vid altarinvigning:

Och nu vile Guds välsignelse över detta altare, varifrån livets bröd och välsignelsens kalk skola utdelas åt hans trogna. Vare det helgat åt Herren, till hans tjänst och dyrkan. I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

vid dopfuntsinvigning:

Och nu vile Guds välsignelse över denna dopfunt, där Herren, genom dopets bad, skall upptaga nya medlemmar i sitt rike. Vare den helgad etc.

vid predikstolsinvigning:

Och nu vile Guds välsignelse över denna predikstol, varifrån Kristi evangelium skall bliva förkunnat. Vare den helgad etc.

vid orgelinvigning:

Och nu vile Guds välsignelse över denna orgel, vid vars toner församlingen skall blanda sin röst med de frälstas lovsånger. Vare den helgad etc.

vid invigning av kyrkklocka:

Och nu vile Guds välsignelse över denna tempelklocka (dessa tempelklockor), som skall (skola) kalla församlingen till gudstjänst, mana till bön och tillbedjan och påminna oss om, att ingen här har någon varaktig stad. Vare den (de) helgad (helgade) åt Herren etc.

5. INVIGNING AV BEGRAVNINGSPLATS OCH GRAVKAPELL.

Invigning av begravningsplats och av gravkapell, som är avsett att tjäna såsom rum för jordfästning, förrättas av biskopen eller av den präst han därtill förordnar.

Till assistenter må kunna kallas några präster samt, där så befinnes lämpligt, församlingens kyrkovårdar. Om inga assistenter äro att tillgå, läser den som förrättar invigningen själv några lämpliga bibelord.

Akten begynnes med psalmsång efter vilken den som förrättar invigningen håller invigningstalet.

Därefter säger han:

Låtom oss nu höra Skriftens vittnesbörd om döden och förgängelsen, om uppståndelsen och det eviga livet.

De assisterande prästerna (och kyrkovårdarna) uppläsa i ordning var sitt bibelord. De nedan anförda skriftställena böra härvid företrädesvis komma till användning.

När assistenterna slutat läsningen, säger den som förrättar invigningen:

Så vare nu denna begravningsplats (detta gravkapell) invigd (invigt).
I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

När invigningen sker i omedelbart samband med jordfästning fortsättes på sätt som i ordningen för jordfästning anges, dock att det inledande *I Guds, Faderns* etc. förbigås. Förnyad skriftläsning behöver ej förekomma.

Eljest fortsätter den som förrättar invigningen:

Låtom oss bedja.

Han beder:

Herre, himmelske Fader. Du råder över liv och död; du har bestämt våra dagars mått. När du kallar våra kära bort ifrån vår sida, och när

vi föra deras förgängliga stoft hitut till den sista vilan, styrk oss då i tron, så att vi vid deras gravar kunna lyfta våra hjärtan till dig i förtröstan och hopp. Allenast i dig har vår själ sin ro.

Herre Jesus Kristus, du trofaste Frälsare, som för oss gick igenom död och grav, bliv oss när i dödens nöd. Du som är uppståndelsen och livet, låt oss uppstå till ett evigt liv och giv oss att med dig och alla dina trogna få samlas i din Faders hus.

Herre, Helige Ande, du högste tröstare i liv och död, låt alla hjärtan som här sörja få förnimma din gudomliga hugsvalelse. Drag oss alla till dig, så att vi hava vår skatt och vårt hjärta i himmelen.

Helige Herre Gud, helige starke Gud, helige barmhjärtige Frälsare, du evige Gud, låt oss icke falla i den bittra dödens nöd. Var oss barmhjärtig.

Han fortsätter:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Slutligen säger han:

Herren välsigne oss — — — Amen.

Akten avslutas med psalmsång.

Bibelord att läsas av assistenterna vid invigning av begravningsplats och gravkapell.

Kg 1. Vi äro främlingar hos dig, Herre, och gäster såsom alla våra fäder; såsom en skugga äro våra dagar på jorden, och intet är här att lita på. (1 Krön. 29: 15.)

Kg 2. Herre, lär mig betänka att jag måste få en ände, och vad som är mina dagars mått, så att jag förstår huru förgänglig jag är. Se, såsom en handsbredd har du gjort mina dagars mått, och min livslängd är såsom intet inför dig. (Psalt. 39: 5—6.)

Kg 3. Herre, du har varit vår tillflykt från släkte till släkte. Förrän bergen blevo till och du frambragte jorden och världen, ja, från evighet till evighet är du, o Gud. Du låter människorna vända åter till stoft, du säger: Vänden åter, I människors barn. Ty tusen år äro i dina ögon såsom den dag som förgick i går; ja, de äro såsom en nattväkt. (Psalt. 90: 1—4.)

Kg 4. Lär oss betänka, huru få våra dagar äro, för att vi må undfå visa hjärtan. (Psalt. 90: 12.)

Kg 5. Må jag få dö de rättfärdigas död, och blive mitt slut såsom deras! (4 Mos. 23: 10.)

Kg 6. De som så med tårar skola skörda med jubel. De gå åstad gråtande och bära sitt utsäde; de komma åter med jubel och bära sina kärvar. (Psalt. 126: 5—6.)

Kg 7. De som hava vandrat sin väg rätt fram få ro i sina vilorum. (Jes. 57: 2.)

Kg 8. Jesus sade: Detta är min Faders vilja, att var och en som ser Sonen och tror på honom, han skall hava evigt liv, och att jag skall låta honom uppstå på den yttersta dagen. (Joh. 6: 40.)

Kg 9. Jesus sade: Fader, jag vill att där jag är, där skola ock de som du har givit mig vara med mig, så att de få se min härlighet, som du har givit mig; ty du har älskat mig före världens begynnelse. (Joh. 17: 24.)

Kg 10. Vad som bliver sått förgängligt, det uppstår oförgängligt; vad som bliver sått i ringhet, det uppstår i härlighet; vad som bliver sått i svaghet, det uppstår i kraft. (1 Kor. 15: 42—43.)

Kg 11. Mina bröder, vad jag vill säga är detta, att kött och blod icke kunna få Guds rike till arvedel; ej heller får förgängligheten oförgängligheten till arvedel. (1 Kor. 15: 50.)

Kg 12. Och jag hörde en röst från himmelen säga: Skriv: Saliga äro de döda som dö i Herren härefter. Ja, säger Anden, de skola få vila sig från sitt arbete, ty deras gärningar följa dem. (Upp. 14: 13.)

ELFTE KAPITLET

BISKOPSVIGNING

Biskopsvigning förrättas på söndag eller helgdag, i omedelbar anslutning till föregående högmässa, vid vilken den i kap. 2 införda kungörelsen, jämte därtill hörande bön, läses från predikstolen. Akten äger rum i Uppsala domkyrka eller i den utnämnde biskopens domkyrka. Den förrättas av ärkebiskopen eller av biskop, som i hans ställe blivit vederbörligen anmodad.

I sakristian beder ärkebiskopen en kort bön med dem som skola delta i processionen. Akten inledes med en av kören sjungen hymn.

Under sången går processionen från sakristian fram mot altaret. Först gå tre präster, iförda skrud, vilka bära den utnämnde biskopens ämbetsstecken: korkåpan, kräkklan, mitran och biskopskorset. Efter insigniebärarna följer den utnämnde biskopen, klädd i mässkjorta. Vidare komma, ordnade på led om två, assisterande präster, iförda skrudar, och assisterande biskopar, klädda i sina skrudar. Sedan följer ärkebiskopen, iklädd sin skrud. Sist går notarien.

Den utnämnde biskopen ställer sig vid altarringen, mitt för altaret. Hans korkåpa lägges på altarringen, vid hans sida. Assistenterna taga plats vid altarringen, å ömse sidor, insigniebärarna och notarien längst fram i koret. Ärkebiskopen träder upp till altaret. Assisterande biskopar må, om så befinnes lämpligt, kunna taga plats vid altaret på ömse sidor om ärkebiskopen. Samtliga falla på knä till kort bön.

Nu sjunges en psalm eller några psalmverser.

Efter psalmsångens slut säger ärkebiskopen, vänd mot församlingen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Ärkebiskopen håller nu vigningstalet.

Efter talets slut säger ärkebiskopen:

Låt om oss bedja.

Ärkebiskopen faller på knä vid altaret och beder:

Den utnämnde biskopen och assistenterna falla på knä under bönen.

Allsmäktige, evige Gud, du som genom din Son, Jesus Kristus, har utskickat dina sändebud och rikligen utgjutit över dem din Andes gåvor, på det att ordet om din frälsning måtte varda förkunnat över hela världen, mottaget i tro och verksamt i heligt leverne.

Vi bedja dig: Giv dina tjänare nåd att rätt fullgöra vad du har befallt dem. Styrk dem som du har förordnat att hava uppsikt över församlingen med vishet och kraft, att de såsom herdar för din hjord och väktare över ditt hus så fullgöra sitt ämbete, att ditt ord må hava

framgång och ditt namn varda förhärligat. Genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre.

Församlingen sjunger:

Amen.

Ärkebiskopen säger, vänd mot församlingen:

Konungens fullmakt för den utnämnde biskopen kommer nu att uppläsas.

Notarien uppläser fullmakten och lämnar den sedan till ärkebiskopen.

Under läsningen står församlingen upp.

Ärkebiskopen fortsätter:

Efter erhållen kallelse har du i dag framträtt inför Herrens altare, för att mottaga din vigning till biskopsämbetet.

Men på det att du, käre broder, med oss och vi med dig må rätt besinna helgden av ditt kall, vilja vi nu höra Guds ords löfte och förmaning.

Assistenterna uppläsa i ordning var sitt bibelord. De nedan anförda skriftställena böra härvid företrädesvis komma till användning.

När assistenterna slutat läsningen, säger ärkebiskopen:

Herren förläne dig nåd att troget bevara dessa ord i ditt hjärta. Blive de ett rättesnöre för din vandel, en erinran om ditt ansvar. Må de föröka din vaksamhet och styrka din håg och vilja att helga dig åt Överherdens tjänst, till vården av det stift, som varder dig anförtrött.

Ärkebiskopen fortsätter:

Av dig väntas Guds församling, att du behjärtar vikten av det biskopsämbete, som i dag dig anförtros, samt de heliga plikter det ålägger dig, och att du, under trogen bön i Jesu namn, hos Gud söker nåd och kraft att vid dess utövande bevisa dig såsom en rätt Herrens tjänare.

Herrén hjälpe dig att kämpa trons goda kamp och att vinna det eviga livet, vartill du ock har blivit kallad.

Ärkebiskopen säger vidare:

Bekänn nu, inför Gud och hans församling, din kristna tro.

Den utnämnde biskopen avlägger sin trosbekännelse:

Jag tror på Gud, Fader allsmäktig — — — och ett evigt liv.

I stället för den apostoliska trosbekännelsen må den *nicenska* kunna brukas.

Härefter säger ärkebiskopen:

Herren Gud give dig nåd att i denna tro förbliva fast, intill änden, och att däri styrka dem som äro dina bröder i tron.

Ärkebiskopen framställer nu till den utnämnde biskopen följande frågor:

Inför Gud och denna församling frågar jag dig:

Vill du, i Guds, den Treeniges, namn, åtaga dig biskopsämbetet i N. stift och vinnlägga dig därom, att det må av dig i alla stycken varda förvaltadt Gud till ära och själar till salighet?

Den utnämnde biskopen svarar:

Ja.

Vill du alltså städe förbliva vid Guds rena ord, och, själv fast grundad i sanningen, sorgfälligt tillse, att Jesus Kristus enligt Guds ord rätt predikas och de heliga sakramenten efter hans intiftelse utdelas?

Den utnämnde biskopen svarar:

Ja.

Vill du ock vaka över att kristlig ordning och helig vandel främjas i församlingen och stödja allt verk, varigenom Kristi rike varder uppbyggt?

Den utnämnde biskopen svarar:

Ja.

Vill du desslikes så ställa ditt leverne, att det varder till föredöme för var man och ingen till anstöt?

Den utnämnde biskopen svarar:

Ja.

Ärkebiskopen säger:

Gud allsmäktig styrke och hjälpe dig att hålla dessa löften.

Ärkebiskopen fortsätter:

Och enligt den fullmakt som mig, på Guds vägnar, av hans församling i detta ärende är betrodd, antvardar jag dig härmed biskopsämbetet. I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Ärkebiskopen går ned till altarringen och överlämnar Konungens fullmakt till den som skall vigas till biskop.

Kören uppstämmer *Veni, Sancte Spiritus, O du Helge Ande, kom till oss in*, Ps. 132.

Under sången framträda de insignebärare, som bära biskopskorset och kräkkan, till ärkebiskopen. Assisterande biskopar må kunna träda innanför altarringen, för att från denna plats deltaga i handpåläggningsen. Den som viges faller på knä vid altarringen. Först hänger ärkebiskopen biskopskorset omkring hans hals. Sedan de närmast stående assistenterna hava ifört honom korkåpan, överlämnar ärkebiskopen kräkkan till honom.

Efter sångens slut lägga ärkebiskopen och assistenterna sina händer på hans huvud, varvid ärkebiskopen beder:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Assistenterna återtaga sina platser.

Härefter framträder den insigniebärare, som bär mitran, till ärkebiskopen. Ärkebiskopen sätter den på den nyvigde biskopens huvud.

Ärkebiskopen stiger åter upp till altaret och säger, vänd mot församlingen: Den nyvigde biskopen förblir knäböjande, till dess *Välsignelsen* blivit läst.

Låt om oss bedja.

Ärkebiskopen faller på knä vid altaret och beder: Assistenterna falla på knä.

Allsmäktige Gud, barmhärtige Fader, du som av din vishet och nåd förlänar skilda gåvor och ämbeten och i din församling har satt somliga till apostlar, somliga till profeter, somliga till evangelister, somliga till herdar och lärare. Vi bedja dig: giv denne din tjänare, som du förordnat till biskopsämbetet i din kyrka, din Helige Ande. Gör honom alltid redobogen att frambära fridens evangelium och giv honom nåd att rätt förvalta det ämbete, som blivit honom betrott. Hjälp honom att icke försumma den nådegåva, som finnes i honom, utan vara ihärdig att bedja, läsa och begrunda ditt ord, förmana och lära. Låt honom genom ära och smälek, genom ont rykte och gott rykte i allting bevisa sig såsom din tjänare, i oskrymtad kärlek, i Guds kraft, genom rättfärdighetens vapen till höger och till vänster, på det att han som en trogen och förständig förvaltare, vilken har givit ditt husfolk deras kost i rätt tid, omsider må undfå en evig glädje. Genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre. Amen.

Slutligen säger ärkebiskopen till den nyvigde biskopen:

Böj ditt hjärta till Gud och mottag välsignelsen.

Ärkebiskopen fortfar:

Herren välsigne dig — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Akten avslutas med psalmsång.

Under psalmsången går processionen tillbaka till sakristian, först ärkebiskopen, vidare den nyvigde biskopen, därefter de biskopliga och de prästerliga assistenterna, slutligen insigniebärarna och notarien.

Bibelord att läsas av assistenterna vid biskopsvigning.

Bibelställena avse att uttrycka följande grundtankar: a. Uppdraget och grunden (n:r 1—4), b. Ämbetet och dess uppgifter (n:r 5—8), c. Kravet (n:r 9—15), d. Löftet (n:r 16).

B. 1. Jesus sade: Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i

Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt vad jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill tidens ände. (Matt. 28: 18—20.)

B 2. Jesus sade till Simon Petrus: Simon, Johannes' son, älskar du mig mer än dessa göra? Han svarade honom: Ja, Herre; du vet att jag har dig kär. Då sade han till honom: Föd mina lamm.

Åter frågade han honom, för andra gången: Simon, Johannes' son, älskar du mig? Han svarade honom: Ja, Herre; du vet att jag har dig kär. Då sade han till honom: Var en herde för mina får.

För tredje gången frågade han honom: Simon, Johannes' son, har du mig kär? Petrus blev bedrövad över att han för tredje gången frågade honom: Har du mig kär? Och han svarade honom: Herre, du vet allting; du vet att jag har dig kär. Då sade Jesus till honom: Föd mina får. (Joh. 21: 15—17.)

Vid behov kan detta bibelställe fördelas på tre assistenter.

B 3. Jesus sade: I haven icke utvalt mig, utan jag har utvalt eder; och jag har bestämt om eder att I skolen gå åstad och bära frukt, sådan frukt som bliver bestående, på det att Fadern må giva eder vadhelst I bedjen honom om i mitt namn. (Joh. 15: 16.)

B 4. En annan grund kan ingen lägga, än den som är lagd, nämligen Jesus Kristus; men om någon bygger på den grunden med guld, silver och dyrbara stenar eller med trä, hö och strå, så skall det en gång visa sig huru det är med vars och ens verk. (1 Kor. 3: 11—13.)

B 5. Han som for upp över alla himlar gav oss somliga till apostlar, somliga till profeter, somliga till evangelister, somliga till herdar och lärare. Ty han ville göra de heliga skickliga till att utföra sitt tjänarvärv, att uppbygga Kristi kropp. (Ef. 4: 10—12.)

B 6. Låtom oss oryggligt hålla fast vid hoppets bekännelse, ty den som har givit oss löftet, han är trofast. (Hebr. 10: 23.)

B 7. Faren efter frid med alla och efter helgelse; ty utan helgelse får ingen se Herren. Och sen till, att ingen går miste om Guds nåd, och att ingen giftig rot skjuter skott och bliver till fördärv, så att menigheten därigenom bliver besmittad. (Hebr. 12: 14—15.)

B 8. Vad du har hört av mig och fått betygat av många vittnen, det må du betro åt män som äro förtroende värda, och som kunna bliva skickliga att i sin ordning undervisa andra. (2 Tim. 2: 2.)

B 9. Försumma icke att vårda den nådegåva som finnes i dig, och som gavs dig i kraft av profetord, under handpåläggning av de

äldste. Tänk på detta, lev i detta, så att din förkovran bliver uppenbar för alla. (1 Tim. 4: 14—15.)

B 10. Sträva med all flit efter att själv kunna träda fram inför Gud såsom en som håller provet, en arbetare som icke behöver blygas, utan rätt förvaltar sanningens ord. (2 Tim. 2: 15.)

B 11. Var och en åt vilken mycket är givet, av honom skall mycket varda utkrävt, och den som har blivit betrodd med mycket, av honom skall man fordra dess mera. (Luk. 12: 48.)

B 12. Haven akt på eder själva och på hela den hjord i vilken den Helige Ande har satt eder till föreståndare, till att vara herdar för Guds församling, som han har vunnit med sitt eget blod. (Apg. 20: 28.)

B 13. Jesus sade: Finnes någon trogen och förståndig förvaltare, som av sin herre kan sättas över hans husfolk, för att i rätt tid giva dem deras bestämda kost — salig är då den tjänaren, om hans herre, när han kommer, finner honom göra så. Sannerligen säger jag eder: Han skall sätta honom över allt vad han äger. (Luk. 12: 42—44.)

B 14. Jesus sade: När I haven gjort allt som har blivit eder befallt, då skolen I säga: Vi äro blott ringa tjänare: vi hava endast gjort vad vi voro pliktiga att göra. (Luk. 17: 10.)

B 15. Tänken på edra lärare, som hava talat Guds ord till eder; sen huru de slutade sin levnad, och efterföljen deras tro. (Hebr. 13: 7.)

B 16. Varen herdar för Guds hjord, som I haven i eder vård; varen det icke av tvång, utan av fri vilja, icke för slem vinnings skull, utan med villigt hjärta. Uppträden icke såsom herrar över edra församlingar, utan bliven föredömen för hjorden. Då skolen I, när Överherden uppenbaras, undfå härlighetens oförvissneliga segerkrans. (1 Petr. 5: 2—4.)

T O L F T E K A P I T L E T

PRÄSTVIGNING

Prästvigning förrättas i omedelbar anslutning till föregående allmän gudstjänst, vid vilken den i kap. 2 införda kungörelsen, jämte därtill hörande bön, läses från predikstolen. Akten äger rum i domkyrkan, så vida icke giltiga hinder föreligga. Den förrättas av stiftets biskop eller av annan biskop, som i hans ställe blivit vederbörligen anmodad. Mässhakar för dem som skola prästvigas läggas förut på altarringen.

I sakristian beder biskopen en kort bön med dem som skola deltaga i processionen. Akten må kunna inledas med orgelspel eller körsång.

Därefter sjunges en psalm eller några psalmverser.

Under orgelspelet eller körsången, där dylik musik förekommer, eller i annat fall under orgelförspelet till psalmsången, går processionen, ordnad på led om två, från sakristian fram mot altaret: först de som skola prästvigas, iförda mässkjorta, vidare de assisterande prästerna efter ämbete och ålder, de yngre främst, klädda i skrud, slutligen biskopen, i sin skrud, efterföljd av notarien.

De som skola prästvigas och assistenterna ställa sig runt omkring altarringen, de förra i mitten, de senare å ömse sidor. Biskopen träder upp till altaret. Samtliga falla på knä till kort bön.

Efter psalmsångens slut säger biskopen, vänd mot församlingen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Biskopen fortsätter:

Låtom oss bedja.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder: Assistenterna och de som prästvigas falla på knä under bönen.

Herre Gud, käre himmelske Fader, du som undervisar och regerar dina trognas hjärtan med din Helige Ande. Giv oss att vi varda upplysta till din sannings kunskap och alltid få fröjda oss av din tröst och kraft. Genom din Son, vår Herre, Jesus Kristus.

Församlingen sjunger:

Amen.

Biskopen håller nu prästvigningstalet.
Efter talets slut säger biskopen:

Låtom oss bedja.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder: Assistenterna och de som prästvigas falla på knä under bönen.

Allsmäktige, evige Gud, vår Herres, Jesu Kristi, Fader, du som genom din Son har manat oss att bedja om arbetare i din skörd. Vi bedja dig att du värdes av din barmhärtighet sända oss lärare efter ditt sinne och lägga ditt heliga och hälsosamma ord i deras hjärta och mun. Förläna dem nåd att rätt hava akt på sig själva och på läran och att troget utträtta dina befallningar.

Låt, o Herre, ditt ord alltid förbliva ibland oss, växa till och bära ymnig frukt. Giv dina tjänare din Helige Andes nåd att med all frimodighet, såsom sig bör, vittna om dig, på det att din kyrka därav må varda uppbyggd och tjäna dig i stadig tro och bliva befast i din kunskap. Genom Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger:

Amen.

Biskopen säger, vänd mot församlingen:

De män som nu skola invigas till det heliga prästämbetet äro följande:

Notarien uppläser namnen på dem som prästvigas, varvid uppgift må kunna lämnas om den tjänst, till vilken de förordnats.

Biskopen fortsätter:

Emedan I ären kallade till det heliga prästämbetet och på det att I med oss och vi med eder må rätt besinna helgden av detta kall, låtom oss nu höra Guds ords löfte och förmaning.

Assistenterna uppläsa i ordning var sitt bibelord. De nedan anförda skriftställena böra härvid företrädesvis komma till användning.

När assistenterna slutat läsningen, säger biskopen:

Vår Herres, Jesu Kristi, Fader förläne eder, efter sin nåds rikedom, kraft, vishet, kärlek och tålmod. Han hjälpe eder att i ord och vandel bevisa eder såsom rätta Herrens tjänare.

Kraftens Gud styrke eder att kämpa trons goda kamp och att vinna det eviga livet, vartill I ock haven blivit kallade.

Biskopen säger vidare:

Bekännen nu, inför Gud och hans församling, eder kristna tro.

De som prästvigas avlägga gemensamt sin trosbekännelse:

Jag tror på Gud, Fader allsmäktig — — — och ett evigt liv.

Därefter säger biskopen.

Herren Gud give eder nåd att i denna tro förbliva fasta, intill änden, och att däri styrka dem som äro edra bröder i tron.

Biskopen framställer nu till dem som prästvigas följande frågor:

Inför Gud och denna församling frågar jag eder:

Viljen I, i Guds, den Treeniges, namn, åtaga eder det heliga präst-ämbetet och vinnlägga eder därom, att det må av eder i alla stycken varda förvaltadt Gud till ära och själar till salighet?

De som prästvigas svara gemensamt:

Ja.

Viljen I, efter bästa förstånd och samvete, rent och klart förkunna Guds ord, så som det är oss givet i den Heliga Skrift, och så som vår kyrkas bekännelseskrifter därom vittna?

De som prästvigas svara gemensamt:

Ja.

Viljen I bevisa församlingen trogen och beredvillig tjänst genom att förmana till gudaktighetens övning, bära kristlig omvårdnad om de fattiga, sjuka och värlösa och, efter den nåd Gud förlänar, hug-svala och uppräta bedrövade och bekymrade hjärtan?

De som prästvigas svara gemensamt:

Ja.

Viljen I ock troget efterleva kyrkans lag och ordning, bevisa edra förmän skyldig lydnad och villigt efterkomma vad eder varder ålagt?

De som prästvigas svara gemensamt:

Ja.

Viljen I desslikes så ställa edert leverne, att det varder till föredöme för var man och ingen till anstöt?

De som prästvigas svara gemensamt:

Ja.

Notarien förestavar nu följande försäkran. De som prästvigas upprepa den gemensamt, varvid dock var och en av dem, i tur och ordning, nämner sitt fullständiga namn.

Allt detta lovar jag, / N. N., N. N. etc. / inför den allvetande Guden / och med den stora räkenskapsdagen för ögonen / att redligt och samvetsgrant / med Guds nåd och hjälp efterkomma.

Notarien framträder och överlämnar prästbrevet till biskopen.

Biskopen säger:

Gud allsmäktig styrke och hjälp eder att hålla dessa löften.

Biskopen fortfar:

Och enligt den fullmakt som mig, på Guds vägnar, av hans församling i detta ärende är betrodd, antvardar jag eder härmed präst-ämbetet. I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Biskopen går ned till altarringen och överlämnar till var och en av dem som prästvigas hans prästbrev.

Kören uppstämmer *Veni, Sancte Spiritus, O du Helge Ande, kom till oss in*, Ps. 132.

De som prästvigas beklädas under sången av assistenterna med mässkrudarna. De falla därefter på knä vid altarringen.

Efter sångens slut lägga biskopen och assistenterna sina händer på deras huvuden, i tur och ordning, varvid biskopen beder för var och en särskilt:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Biskopen stiger åter upp till altaret och säger, vänd mot församlingen: Assistenterna återtaga sina platser. De nyvigda prästerna förbli knäböjande.

Låt om oss bedja.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder: Assistenterna falla på knä.

Evige, barmhärtige Gud, käre himmelske Fader. Vi bedja dig för dessa våra bröder, som nu äro vigda till din tjänst i det heliga präst-ämbetet. Du har givit dem uppdraget. Så utgjut ock över dem din Andes gåvor och förläna dem kraft att vara dina vittnen. Styrk dem med frimodighet, att de utan fruktan må rätt dela sanningens ord. Herre Jesus Kristus, du vår Överstepräst, som gav ditt liv i helig och fullkomlig offertjänst. Hjälp dem att bliva dina efterföljare. Övervinn deras hjärtan med din kärlek, så att de med villig håg söka de vilsegångna, taga sig an de svaga och aldrig förtrötta att tjäna dig i dina bröder. Bevara dem för misströstan och låt glädjen att få vara medarbetare i ditt verk uppehålla och styrka deras hjärtan. Behåll dem fasta i ditt ord och i tron nu och framgent och låt dem omsider i ditt namn vinna seger. Amen.

Biskopen säger till de nyvigda prästerna: Assistenterna och de nyvigda prästerna resa sig.

Så gå nu åstad och varen herdar för Guds hjord, som I haven i eder vård; varen det icke av tvång, utan av fri vilja, icke för slem vinnings skull, utan med villigt hjärta. Uppträden icke såsom herrar över edra församlingar, utan bliven föredömen för hjorden. Då skolen I, när Överherden uppenbaras, undfå härlighetens oförvissneliga segerkrans.

Slutligen säger biskopen till de nyvigda prästerna:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

De nyvigda prästerna falla på knä.

Biskopen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Akten avslutas med psalmsång.

Under psalmsången går processionen tillbaka till sakristian, i omvänd ordning mot vid intåget, med biskopen först och de nyvigda prästerna sist.

Bibelord att läsas av assistenterna vid prästvigning.

Bibelställena avse att uttrycka följande grundtankar: a. Uppdraget och grunden (n:r 1—4), b. Ämbetet och uppgiften (n:r 5—8), c. Kravet och löftet (n:r 9—12).
Assistentord kunna även hämtas från ordningen för biskopsvigning.

P 1. Jesus sade: Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt vad jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill tidens ände. (Matt. 28: 18—20.)

P 2. Jesus sade till Simon Petrus: Simon, Johannes' son, älskar du mig mer än dessa göra? Han svarade honom: Ja, Herre; du vet att jag har dig kär. Då sade han till honom: Föd mina lamm.

Åter frågade han honom, för andra gången: Simon, Johannes' son, älskar du mig? Han svarade honom: Ja, Herre; du vet att jag har dig kär. Då sade han till honom: Var en herde för mina får.

För tredje gången frågade han honom: Simon, Johannes' son, har du mig kär? Petrus blev bedrövad över att han för tredje gången frågade honom: Har du mig kär? Och han svarade honom: Herre, du vet allting; du vet att jag har dig kär. Då sade Jesus till honom: Föd mina får. (Joh. 21: 15—17.)

P 3. Jesus sade till lärjungarna: Frid vare med eder! Såsom Fadern har sänt mig, så sänder ock jag eder. Och när han hade sagt detta, andades han på dem och sade till dem: Tagen emot helig ande! Om I förlåten någon hans synder, så äro de honom förlåtna; och om I binden någon i hans synder, så är han bunden i dem. (Joh. 20: 21—23.)

P 4. Jesus sade: Förbliven i mig, så förbliver ock jag i eder. Såsom grenen icke kan bära frukt av sig själv, utan allenast om den förbliver i vinträdet, så kunnen I det ej heller, om I icke förbliven i mig. Jag är vinträdet, I ären grenarna. Om någon förbliver i mig, och jag i honom, så bär han mycken frukt; ty mig förutan kunnen I intet göra. (Joh. 15: 4—5.)

P 5. Om någon är i Kristus, så är han en ny skapelse. Det gamla är förgånget; se, något nytt har kommit! Men alltsammans kommer från Gud, som har försonat oss med sig själv genom Kristus och givit åt oss försoningens ämbete. Ty det var Gud som i Kristus försonade världen med sig själv; han tillräknar icke människorna deras synder, och han har betrott oss med försoningens ord. Å Kristi vägnar äro vi alltså sändebud; det är Gud som förmanar genom oss. Vi bedja å Kristi vägnar: Låten försona eder med Gud. (2 Kor. 5: 17—20.)

P 6. Såsom Kristi tjänare och såsom förvaltare av Guds hemligheter, så må man anse oss. Vad man nu därutöver söker hos förvaltare är att en sådan må befinnas vara trogen. (1 Kor. 4: 1—2.)

P 7. En sådan tillförsikt hava vi genom Kristus till Gud. Icke som om vi av oss själva vore skickliga att tänka ut något, såsom komme det från oss själva, utan den skicklighet vi hava kommer från Gud, som också har gjort oss skickliga till att vara tjänare åt ett nytt förbund, ett som icke är bokstav, utan är ande; ty bokstaven dödar, men Anden gör levande. (2 Kor. 3: 4—6.)

P 8. Jesus sade: I haven icke utvalt mig, utan jag har utvalt eder; och jag har bestämt om eder att I skolen gå åstad och bära frukt, sådan frukt som bliver beståndande, på det att Fadern må giva eder vadhelst I bedjen honom om i mitt namn. (Joh. 15: 16.)

P 9. Jesus sade: Var och en som bekänner mig inför människorna, honom skall ock jag kännas vid inför min Fader, som är i himmelen. Men den som förnekar mig inför människorna, honom skall ock jag förneka inför min Fader, som är i himmelen. (Matt. 10: 32—33.)

P 10. Jesus sade till sina lärjungar: I ären jordens salt; men om saltet mister sin sälta, varmed skall man då giva det sälta igen? Till intet annat duger det än till att kastas ut och trampas ned av människorna. I ären världens ljus. Icke kan en stad döljas, som ligger uppe på ett berg? Ej heller tänder man ett ljus och sätter det under skäppan, utan man sätter det på ljusstaken, så att det lyser för alla dem som äro i huset. På samma sätt må ock edert ljus lysa inför män-

niskorna, så att de se edra goda gärningar och prisa eder Fader, som är i himmelen. (Matt. 5: 13—16.)

P 11. Den som vill berömma sig, han berömm sig av Herren. Ty icke den håller provet, som giver sig själv gott vitsord, utan den som Herren giver sådant vitsord. (2 Kor. 10: 17—18.)

P 12. Tagen på eder hela Guds vapenrustning, så att I kunnen stå emot på den onda dagen och, sedan I haven fullgjort allt, behålla fältet. (Ef. 6: 13.)

TRETTONDE KAPITLET

KYRKOHERDEINSTALLATION

Kyrkoherdeinstallation förrättas, efter förut skedd pålysning, på söndag eller helgdag, vid första lägliga tillfälle efter den utnämnde kyrkoherdens tillträde till pastoratet. Akten äger rum i omedelbart samband med efterföljande högmässa, vid vilken den nyinstallerade kyrkoherden predikar. Installationen förrättas av biskopen eller av den präst han i sitt ställe förordnar.

I sakristian eller i annat rum nära kyrkan, där deltagarna i processionen ordna sig, beder biskopen en kort bön med de närvarande.

Akten må kunna inledas med orgelspel eller körsång.
Därefter sjunges en psalm eller några psalmverser.

Under orgelspelet eller körsången, där dylik musik förekommer, eller i annat fall under orgelförspelen till psalmsången, går processionen fram mot altaret: först kyrkoherden, som skall installeras, iförd skrud, vidare, ordnade på led om två, de assisterande prästerna, efter ämbete och ålder, de yngre främst, iklädda skrud eller prästkappa, slutligen biskopen, i sin skrud. Kyrkovärdarna i pastoratet kunna delta i processionen och må, där så befinnes lämpligt, jämväl kunna taga del i uppläsandet av bibelorden.

Kyrkoherden, som skall installeras, och assistenterna ställa sig runt omkring altarringen, den förre i mitten, de senare å ömse sidor. Biskopen träder upp till altaret. Samtliga falla på knä till kort bön.

Efter psalmsångens slut säger biskopen, vänd mot församlingen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Biskopen håller nu installationstalet.

Efter talets slut säger biskopen:

Låt om oss bedja.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder: Kyrkoherden, som installeras, och assistenterna falla på knä under bönen.

Allsmäktige, evige Gud, himmelske Fader. Du som genom din enfödde Son, Jesus Kristus, har grundat din kyrka och i honom sammanfogat henne till ett heligt tempel, till din boning i Anden. Vi tacka dig, att du ock genom honom har förordnat dem som skola hava vård om din församling, bespisa henne med ditt ord och, efter den kraft du förlänar, tjäna henne i kristlig kärlek. Vi bedja dig: styr deras verk och välsigna genom deras tjänst din församling, att hon må bära frukt i din kunskap och i kärlek växa i alla stycken upp till honom som är huvudet, Jesus Kristus. Honom vare ära i evighet. Amen.

Biskopen säger, vänd mot församlingen:

Fullmakten för den utnämnde kyrkoherden kommer nu att uppläsas.

Notarien eller någon av assistenterna uppläser fullmakten och lämnar den sedan till biskopen.

Biskopen fortsätter:

Efter erhållen kallelse har du i dag framträtt inför Herrens altare, för att inställas i kyrkoherdeämbetet i denna kristna N. församling (dessa kristna N. och N. församlingar).

Men på det att du, käre broder, med oss och vi med dig må rätt besinna helgden av ditt kall, vilja vi nu höra Guds ords löfte och förmaning.

Assistenterna uppläsa i ordning var sitt bibelord. De nedan anförda skriftställen bära härvid företrädesvis komma till användning.

När assistenterna slutat läsningen, säger biskopen:

Herren förläne dig nåd att troget bevara dessa ord i ditt hjärta. Må de uppliva och styrka din håg och vilja att helga dig åt Överherdens tjänst, till denna församlings (dessa församlingars) trogna och samvetsgranna vård.

Biskopen fortfar:

Av dig väntar Guds församling, att du, som en herde för Kristi hjord, icke söker ditt eget bästa utan deras som nu anförtros i din vård, och att du, med ord och vandel, troget visar dem den väg som leder till livet. Stort är det ansvar som pålægges dig. Övermåttan stor är ock Hans gåva, som aktat dig värdig kallelsen till hans tjänst.

Gud give dig nåd och kraft att efter hans vilja förvalta det ämbete, vari du i dag inställes.

Biskopen säger vidare:

Bekänn nu, inför Gud och hans församling, din kristna tro.

Kyrkoherden, som installeras, avlägger sin trosbekännelse:

Jag tror på Gud, Fader allsmäktig — — — och ett evigt liv.

Härefter säger biskopen:

Herren Gud give dig nåd att i denna tro förbliva fast, intill änden, och att däri styrka dem som äro dina bröder i tron.

Biskopen framställer nu till kyrkoherden,
som installeras, följande frågor:

Vill du, i Guds, den Treeniges, namn, åtaga dig kyrkoherdeämbetet i denna kristna N. församling (dessa kristna N. och N. församlingar) och vinnlägga dig därom, att det må av dig i alla stycken rätt och värdigt varda förvaltadt, Gud till ära och själar till salighet?

Kyrkoherden, som installeras, svarar:

Ja.

Vill du alltså för Kristi skull och efter hans sinne så vårda och förestå denna församling (dessa församlingar), att hon (de) må växa till i Guds ords kunskap och i heligt leverne?

Kyrkoherden, som installeras, svarar:

Ja.

Vill du desslikes, med Guds hjälp, alltid vandra värdigt Kristi evangelium, så att din vandel varder till föresyn för var man och ingen till anstöt?

Kyrkoherden, som installeras, svarar:

Ja.

Biskopen säger:

Gud allsmäktig styrke och hjälpe dig att hålla dessa löften.

Biskopen fortfar:

Och enligt den fullmakt som mig i detta ärende är betrodd, inställer jag dig härmed såsom kyrkoherde i denna kristna N. församling (dessa kristna N. och N. församlingar). I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Biskopen går ned till altarringen och överlämnar fullmakten.

Kyrkoherden, som installeras, faller på knä, sedan han mottagit fullmakten.

Biskopen och de assisterande prästerna lägga sina händer på hans huvud, varvid biskopen säger:

Vår Herres, Jesu Kristi, nåd, Guds kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med dig. Amen.

Biskopen stiger åter upp till altaret och säger, vänd mot församlingen:

Assistenterna återtaga sina platser. Den nyinstallerade kyrkoherden förblir knäböjande, till dess *Välsignelsen* blivit läst.

Låtom oss bedja.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder:

Assistenterna falla på knä.

Barmhärtige Gud, käre himmelske Fader, du som har lovat och tillsagt oss att du vill, genom predikan om den korsfäste Kristus, frälsa dem som tro. Vi bedja dig att du ville med din Helige Andes nåd begåva denne din tjänare, som du har skickat till denna försam-

lings (dessa församlingars) herde och själasörjare. Gör honom trogen i arbetet för ditt rike, tålig i motgången, fast mot all anfäktning. Låt glädjen att få tjäna dig i din församling bliva hans kraft och starkhet. Hjälp honom att med ditt ord troget föda och vårda din hjord, ditt namn till ära och din kristenhet till uppbyggelse och förkovran. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Biskopen fortfar:

Fader vår, som är i himmelen — — — Amen.

Biskopen säger till den nyinstallerade kyrkoherden:

Bøj ditt hjärta till Gud och mottag välsignelsen.

Biskopen fortfar:

Herren välsigne dig — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Akten avslutas med psalmsång.

Under psalmsången går processionen från koret till sakristian, i omvänd ordning mot vid intåget, med biskopen först och den nyinstallerade kyrkoherden sist.

Efter installationsaktens slut och före högmässogudstjänstens början kan av kören utförd sång eller hymn lämpligen förekomma.

Sammanringning till högmässan bortfaller.

Biskopen må, då han lämnar altaret, kunna överlämna församlingens nattvardskalk till den nyinstallerade kyrkoherden att av honom bäras under utgåendet. Kalken bör i sådant fall före aktens början hava framställts på altaret.

Bibelord att läsas av assistenterna vid kyrkoherdeinstallation.

Bibelställena avse att uttrycka följande grundtankar: a. Uppdraget och grunden (n:r 1—2), b. Ämbetet och dess uppgifter (n:r 3—8), c. Kravet och löftet (n:r 9—12).

Assistentord kunna även hämtas från ordningen för prästvigning (n:r 3—12).

Kh 1. Jesus sade till Simon Petrus: Simon, Johannes' son, älskar du mig mer än dessa göra? Han svarade honom: Ja, Herre; du vet att jag har dig kär. Då sade han till honom: Föd mina lamm.

Åter frågade han honom, för andra gången: Simon, Johannes' son, älskar du mig? Han svarade honom: Ja, Herre; du vet att jag har dig kär. Då sade han till honom: Var en herde för mina får.

För tredje gången frågade han honom: Simon, Johannes' son, har du mig kär? Petrus blev bedrövad över att han för tredje gången frågade honom: Har du mig kär? Och han svarade honom: Herre, du vet allting; du vet att jag har dig kär. Då sade Jesus till honom: Föd mina får. (Joh. 21: 15—17.)

Kh 2. En annan grund kan ingen lägga, än den som är lagd, nämligen Jesus Kristus; men om någon bygger på den grunden med guld, silver och dyrbara stenar eller med trä, hö och strå, så skall det en gång visa sig huru det är med vars och ens verk. (1 Kor. 3: 11—13.)

Kh 3. Vi predika icke oss själva, utan Kristus Jesus såsom Herre, och oss såsom tjänare åt eder, för Jesu skull. Ty den Gud som sade: Ljus skall lysa fram ur mörkret, han är den som har låtit ljus gå upp i våra hjärtan, för att kunskapen om Guds härlighet, som strålar fram i Kristi ansikte, skall kunna sprida sitt sken. (2 Kor. 4: 5—6.)

Kh 4. Det kommer icke an på den som planterar, ej heller på den som vattnar, utan på Gud, som giver växten. Den som planterar och den som vattnar — den ene är såsom den andre, dock så, att var och en skall få sin särskilda lön efter sitt särskilda arbete. (1 Kor. 3: 7—8.)

Kh 5. En Herrens tjänare bör icke strida, utan vara mild mot alla, väl skickad att undervisa, tålig, när han får lida. Han bör med saktmod tillrättavisa de motspänstiga, i hopp att Gud till äventyrs skall förlåna dem bättring, så att de komma till kunskap om sanningen. (2 Tim. 2: 24—25.)

Kh 6. Hav akt på dig själv och på din undervisning, och håll stadigt ut därmed; ty om du så gör, frälsar du både dig själv och dem som höra dig. (1 Tim. 4: 16.)

Kh 7. Predika ordet, träd upp i tid och otid, bestraffa, tillrättavisa, förmana med allt tålmod och med undervisning i alla stycken. (2 Tim. 4: 2.)

Kh 8. Såsom Kristi tjänare och såsom förvaltare av Guds hemligheter, så må man anse oss. Vad man nu därutöver söker hos förvaltare är att en sådan må befinnas vara trogen. (1 Kor. 4: 1—2.)

Kh 9. Jesus sade: När I haven gjort allt som har blivit eder befallt, då skolen I säga: Vi äro blott ringa tjänare: vi hava endast gjort vad vi voro pliktiga att göra. (Luk. 17: 10.)

Kh 10. Kasten icke bort eder frimodighet, som ju har med sig stor lön. I behöven nämligen ståndaktighet för att kunna göra Guds vilja och få vad utlovat är. (Hebr. 10: 35—36.)

Kh 11. Alltså, mina älskade bröder, varen fasta, orubbliga, alltid överflödande i Herrens verk, eftersom I veten att edert arbete icke är fåfängt i Herren. (1 Kor. 15: 58.)

Kh 12. Varen herdor för Guds hjord, som I haven i eder vård; varen det icke av tvång, utan av fri vilja, icke för slem vinnings skull, utan med villigt hjärta. Uppträden icke såsom herrar över edra församlingar, utan bliven föredömen för hjorden. Då skolen I, när Överherden uppenbaras, undfå härlighetens oförvissneliga segerkrans. (1 Petr. 5: 2—4.)

Kh 4. Det kommer icke an på den som plantar, ej heller på den som vattnar, utan på Gud, som giver växten. Den som plantar och den som vattnar — den ene är såsom den andre, dock så, att var och en skall få sin särskilda lön efter sin särskilda arbete. (1 Kor. 3: 7—8.)

Kh 5. En Herdens tjänare bör icke strida, utan vara mild mot alla, väl skickad att undervisa, tålrig, när han får lida. Han bör med saktmod tilltattvisa de motsäneriga, i hopp att Gud till äventyrs skall förtära dem bättre, så att de komma till känskap om sanningen. (2 Tim. 2: 24—25.)

Kh 6. Hav akt på dig själv och på din undervisning, och håll sig dig ut djärvt; ty om du så gör, förlorar du både dig själv och dem som höra dig. (1 Tim. 4: 6.)

Kh 7. Predika ordet, träd upp i tid och öföd bestraffa, tilltattvisa, förtarna med allt tålmod och med undervisning i alla stycken. (2 Tim. 4: 2.)

Kh 8. Säsom Kristi tjänare och såsom förvaltare av Guds hemligheter, så må man anses oss. Vad man nu därutöver söker hos förvaltare är att en sådan må bestämas vara trogen. (1 Kor. 4: 1—2.)

Kh 9. Jesus sade: När I haven gjort allt som har blivit eder befallt, då skolen I säga: Vi äro blott ringa tjänare; vi hava endast gjort vad vi voro pliktiga att göra. (Luk. 17: 10.)

Kh 10. Kasen icke bort eller frimodighet, som ju har med sig stor lön. I behöven nämligen ständaktighet för att kunna göra Guds vilja och så undvika är. (Hebr. 10: 35—36.)

Kh 11. Alltså, mina älskade bröder, varen fasts, outhärliga, allid övertöfönde i Herrens verk; eftersom I veten att edert arbete icke är förlängt i Herren. (1 Kor. 15: 58.)

F J O R T O N D E K A P I T L E T

MISSIONÄRSVIGNING

Missionärsvigning förrättas av biskop eller präst, som ärkebiskopen, såsom Svenska kyrkans missionsstyrelsens ordförande, därom anmodar.

Till assistenter kallas några präster och lekmän, män eller kvinnor, som ådagalagt nit för missionens sak.

I sakristian beder biskopen en kort bön med de närvarande.

Akten begynnes med psalmsång.

Under orgelförspelet går processionen fram mot altaret: först den som skall vigas till missionär, därefter assistenterna, två och två, slutligen biskopen.

Den som skall vigas och assistenterna ställa sig runt omkring altarringen, den förre i mitten, de senare å ömse sidor. Biskopen träder upp till altaret. Samtliga falla på knä till kort bön.

Efter psalmsångens slut säger biskopen, vänd mot församlingen:

Förtäljen bland hedningarna Herrens ära, bland alla folk hans under. Ty stor är Herren och högt lovad, fruktansvärd är han mer än alla gudar.

Given åt Herren, I folkens släkter, given åt Herren ära och makt; given åt Herren hans namns ära, bären fram skänker, och kommen i hans gårdar. Tillbedjen Herren i helig skrud, bäven för hans ansikte, alla länder. Sägen bland hedningarna: Herren är nu konung.

Biskopen sjunger eller säger:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande,

Församlingen sjunger:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara, från evighet till evighet. Amen.

I stället för psaltarstället jämte lovprisningen *Ära vare Fadern* må den inledande växelsång kunna utföras, som tillhör Missionsdagens högmässa.

Biskopen håller nu vigningstalet.

Efter talets slut säger biskopen:

Låtom oss tacka och bedja.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder: Den som viges och assistenterna falla på knä under bönen.

Vi lova och prisa dig, du himmelens och jordens Herre, att du har

anförtrott din kyrka uppdraget att bära din frälsnings budskap ut över all världen.

Vi bedja dig: Gör våra hjärtan brinnande i oss, och upptänd vår nit-älskan, att ditt ord må varda förkunnat för dem som ännu icke känna dig, den ende sanne Guden, och den du har sänt, Jesus Kristus. Kalla bland oss budbärare och bekännare, som gå åstad till fjärran land för att i ord och gärning vittna om dig. Välsigna dina sändebud, att deras arbete må bära frukt, ditt heliga namn till pris. Och låt oss en gång, tillsammans med den oräkneliga skaran av alla stammar och folk och tungomål, få evigt tjäna och lova dig.

Församlingen sjunger:

Amen.

Biskopen säger, vänd mot församlingen:

Låtom oss nu höra Skriftens vittnesbörd om missionens uppdrag och löfte.

Assistenterna uppläsa i ordning var sitt bibelord. De nedan anförda skriftställena bära härvid företrädesvis komma till användning.

När assistenterna slutat läsningen, säger biskopen:

Herren förläne dig nåd att troget bevara dessa ord i ditt hjärta. Amen.

Härefter sjunges en psalm.

I stället för församlingssång må kören kunna sjunga en lämplig psalm eller hymn.

Efter sångens slut säger biskopen, vänd mot församlingen:

Svenska kyrkan har till arbete på sitt missionsfält i N. kallat N. N. Kallelsebrevet kommer nu att uppläsas.

En av assistenterna uppläser kallelsebrevet och lämnar det sedan till biskopen.

Biskopen säger nu till den som viges:

Inför Gud och denna församling frågar jag dig:

Tror du på Gud . . . och på Jesus Kristus . . . och på den Helige Ande etc.?

Den som viges svarar:

Ja.

Trosbekännelsen må ock kunna läsas av den som viges. I sådant fall säger biskopen: *Bekänn nu, inför Gud och denna församling, din kristna tro.*

Biskopen fortfar:

Vill du, med Guds hjälp, åtaga dig missionärstjänsten och i trohet

mot vår kyrkas lära och ordning, genom ord och vandel, vara evangeliis sändebud?

Den som viges svarar:

Ja.

Biskopen säger:

Så vare dig missionärstjänsten härmed betrodd. I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Biskopen går ned till altarringen och överlämnar kallelsebrevet till den som viges. Den som viges faller på knä vid altarringen.

Biskopen och assistenterna lägga sina händer på hans huvud, varvid biskopen säger:

Herren bevara dig för allt ont, han bevara din själ. Herren bevara din utgång och din ingång, från nu och till evig tid. Amen.

Biskopen stiger åter upp till altaret och säger, vänd mot församlingen: Assistenterna återtaga sina platser. Den nyvigde missionären förblir knäböjande under bönen.

Låtom oss bedja.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder: Assistenterna falla på knä.

Evige Gud, trofaste Fader. Vi bedja dig för denne din tjänare som du nu sänder åstad från hem och fosterbygd att bland fjärran folk bära bud om din frälsning. Skydda honom på alla hans vägar, och förläna din välsignelse till hans verk. Styrk hans mod inför hinder och motstånd. Giv honom glädje i hjärtat och förvissning om att hans arbete aldrig kan vara fåfängt i Herren. Hjälp honom att, genom din Andes kraft, under vaksamhet och bön förbliva ståndaktig intill änden. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Då kvinna viges till missionär, vidtages nödig ändring av orden denne, tjänare o. s. v.

Biskopen fortfar:

Fader vår, som är i himmelen — — — i evighet.

Församlingen sjunger:

Amen.

Biskopen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Tackom och lovom Herren.

Biskopen sjunger med församlingen:

Församlingen reser sig och sjunger:

Herren vare tack och lov.

Halleluja, halleluja, halleluja.

Biskopen säger till den nyvigde missionären: Församlingen sätter sig ned.

Böj ditt hjärta till Gud och mottag välsignelsen.

Den nyvigde missionären faller på knä.

Biskopen fortfår:

Herren välsigne dig — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Akten avslutas med psalmsång.

Under psalmsången går processionen tillbaka till sakristian, i omvänd ordning mot vid intåget, med biskopen först och den nyvigde missionären sist.

Bibelord att läsas av assistenterna vid missionärsvigning.

M 1. Jesus sade: Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt vad jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill tidens ände. (Matt. 28: 18—20.)

M 2. Huru ljuvliga äro icke glädjebudbärarens fotsteg, när han kommer över bergen, för att förkunna frid och frambära gott budskap och förkunna frälsning, i det han säger till Sion: Din Gud är nu konung! (Jes. 52: 7.)

M 3. Jesus sade: Jag är den gode herden, och jag känner mina får, och mina får känna mig, såsom Fadern känner mig, och såsom jag känner Fadern; och jag giver mitt liv för fåren. Jag har ock andra får, som icke höra till detta fårahus; också dem måste jag draga till mig, och de skola lyssna till min röst. Så skall det bliva en hjord och en herde. (Joh. 10: 14—16.)

M 4. Det är ingen åtskillnad mellan jude och grek; alla hava ju en och samme Herre, och han har rikedomar att giva åt alla som åkalla honom. Ty var och en som åkallar Herrens namn, han skall varda frälst. Men huru skulle de kunna åkalla den som de icke hava kommit till tro på? Och huru skulle de kunna tro den som de icke hava hört? Och huru skulle de kunna höra, om ingen predikade? Och huru skulle predikare kunna komma, om de icke bleve sända? (Rom. 10: 12—15.)

M 5. Den som älskar sitt liv, han mister det, men den som hatar sitt liv i denna världen, han skall behålla det och skall hava evigt liv. Om någon vill tjäna mig, så följ han mig; och där jag är, där skall också min tjänare få vara. (Joh. 12: 25—26.)

M 6. Så säger Herren: Frukta icke, ty jag är med dig; var ej försagd, ty jag är din Gud. (Jes. 41: 10.)

M 7. Hedningarna, som du har gjort, skola alla komma och tillbedja inför dig, Herre, och skola ära ditt namn. Ty du är stor, och du gör under; du allena är Gud. Visa mig, Herre, din väg; jag vill vandra i din sanning. Behåll mitt hjärta vid det ena att jag fruktas ditt namn. (Psalt. 86: 9—11.)

M 8. Så säger Herren: Stå upp, var ljus, ty ditt ljus kommer, och Herrens härlighet går upp över dig. Se, mörker övertäcker jorden och töcken folken, men över dig uppgår Herren, och hans härlighet uppenbaras över dig. Och folken skola vandra i ditt ljus och konungarna i glansen som går upp över dig. (Jes. 60: 1—3.)

M 9. Så säger Herren: Jag har låtit mig bliva uppenbar för dem som icke frågade efter mig, jag har låtit mig finnas av dem som icke sökte mig; till ett folk som icke var uppkallat efter mitt namn har jag sagt: Se, här är jag, här är jag. (Jes. 65: 1.)

M 10. Människor skola komma från öster och väster, från norr och söder och bliva bordsgäster i Guds rike. Och se, då skola somliga som äro de sista bliva de första, och somliga som äro de första bliva de sista. (Luk. 13: 29—30.)

M 11. På den tiden skall Israel, såsom den tredje i förbundet, stå vid sidan av Egypten och Assyrien, till en välsignelse på jorden. Och Herren Sebaot skall välsigna dem och säga: Välsignad vare du Egypten, mitt folk, och du Assyrien, mina händers verk, och du Israel, min arvedel. (Jes. 19: 24—25.)

M 12. Så säger Herren: Likasom regnet och snön faller ifrån himmelen och icke vänder tillbaka dit igen, förrän det har vattnat jorden och gjort den fruktsam och bärande, så att den giver säd till att så och bröd till att äta, så skall det ock vara med ordet som utgår ur min mun: det skall icke vända tillbaka till mig fåfängt, utan att hava verkat vad jag vill och utfört det vartill jag hade sänt ut det. Ty med glädje skolen I draga ut och i frid skolen I föras åstad. (Jes. 55: 10—12.)

FEMTONDE KAPITLET

DIAKONVIGNING

Diakonvigning förrättas av biskop, som är medlem av diakonanstaltens styrelse, eller av präst, som han därtill förordnar. Om ingen biskop är medlem av anstaltens styrelse, förrättas vigningen av stiftets biskop eller av präst, som han, på styrelsens förslag, därtill anmodar.

Till assistenter kallas ledamöter i anstaltens styrelse, präster eller lekmän, eller ock andra präster, ävensom några äldre diakoner.

Akten begynnes med psalmsång.

Under orgelförspelet går processionen, ordnad på led om två, fram mot altaret: först de som skola vigas till diakoner, därefter assistenterna, slutligen biskopen.

De som skola vigas och assistenterna ställa sig runt omkring altarringen, de förra i mitten, de senare å ömse sidor. Biskopen träder upp till altaret. Samtliga falla på knä till kort bön.

Efter psalmsångens slut säger biskopen,
vänd mot församlingen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Biskopen håller nu vigningstalet.

Efter talets slut säger biskopen:

Låtom oss bedja.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder: De som vigas och assistenterna falla på knä under bönen.

Herre Gud, himmelske Fader, du som till vår frälsning har utgivit din enfödde Son. Uppväck din församling till att i ord och gärning bevisa dig tacksamhet för denna din nåd. Giv oss, genom din Helige Ande, att vara så till sinnes som Kristus Jesus var, så att vi i inbördes kärlek bära varandras bördor.

Hjälp och styrk de tjänare, som du betror med uppdraget att bistå och trösta de lidande och nödställda. Gör dem trogna och uthålliga, glada och frimodiga, så att människorna se deras goda gärningar och prisa dig, Fader, som är i himmelen.

Församlingen sjunger:

Amen.

Biskopen säger, vänd mot församlingen:

Låtom oss nu höra Skriftens vittnesbörd om den tjänande kärleken.

Assistenterna uppläsa i ordning var sitt bibelord. De nedan anförda skriftställena böra härvid företrädesvis komma till användning.

När assistenterna slutat läsningen, säger biskopen:

Herren förläne eder nåd att troget bevara dessa ord i edra hjärtan.

Biskopen fortfar:

Bekännen nu, inför Gud och denna församling, eder kristna tro.

De som vigas avlägga gemensamt sin trosbekännelse:

Jag tror på Gud, Fader allsmäktig — — — och ett evigt liv.

Biskopen säger nu till dem som vigas:

Inför Gud och denna församling frågar jag eder:

Viljen I, med Guds hjälp, av kärlek till Frälsaren och i trohet mot vår kyrkas lära och ordning, åtaga eder diakontjänsten i Kristi kyrka?

De som vigas svara:

Ja.

Biskopen säger:

Så vare eder diakontjänsten härmed betrodd. I Guds, Faderns och Sörens och den Helige Andes, namn. Amen.

Biskopen går ned till altarringen. De som vigas falla på knä.

Biskopen och assistenterna lägga sina händer på deras huvuden, i tur och ordning, varvid biskopen säger för var och en särskilt:

Fridens Gud fullkomne dig i allt vad gott är. Han verke i dig vad som är välbehagligt inför honom, genom Jesus Kristus. Amen.

Biskopen stiger åter upp till altaret.

Assistenterna återtaga sin platser.

De nyvigda diakonerna resa sig.

Härefter sjunges en lämplig psalm, t. ex. *Din kärlek, Jesu, gräns ej vet*, Ps. 237, *Konung och Präst*, Ps. 239.

I stället för psalmsången må kyrkokören kunna sjunga en lämplig psalm eller hymn.

Efter psalmsångens slut säger biskopen,

vänd mot församlingen:

Låtom oss bedja.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder:

De nyvigda diakonerna och assistenterna falla på knä.

Barmhärtige Gud, käre himmelske Fader. Vi tacka dig för de gåvor och tjänster som du förlänat din kyrka. Vi bedja dig att du nu ville med din Helige Ande begåva dessa män, som hava mottagit kallelsen att såsom diakoner tjäna i din församling. Utrusta dem med

visdom och nåd att troget förvalta denna heliga tjänst, ditt namn till lov och pris, din församling till uppbyggelse och lidande människor till hjälp. Genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre. Amen.

Biskopen fortfar:

Fader vår, som är i himmelen — — — i evighet.

Församlingen sjunger:

Amen.

Biskopen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Tackom och lovom Herren.

Biskopen sjunger med församlingen:

Församlingen reser sig och sjunger:

Herren vare tack och lov.

Halleluja, halleluja, halleluja.

Biskopen säger till de nyvigda diakonerna:

Församlingen sätter sig ned.

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

De nyvigda diakonerna falla på knä.

Biskopen fortfar:

Herren välsigne eder — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Akten avslutas med psalmsång.

Under psalmsången går processionen tillbaka till sakristian, i omvänd ordning mot vid intåget, med biskopen först och de nyvigda diakonerna sist.

Bibelord att läsas av assistenterna vid diakonvigning.

Bibelställena avse att uttrycka följande grundtankar: a. Grunden (n:r 1—3), b. Tjänsten och kravet (n:r 4—9), c. Löftet (n:r 10—12).

D 1. Jesus sade till sina lärjungar: Den som vill bli störst bland eder, han vare de andras tjänare, och den som vill vara främst bland eder, han vare allas dräng. Också Människosonen har ju kommit, icke för att låta tjäna sig, utan för att tjäna och giva sitt liv till lösen för många. (Mark. 10: 43—45.)

D 2. Jesus sade: Varen barmhärtiga, såsom eder Fader är barmhärtig. Dömen icke, så skolen I icke bli dömda; fördömen icke, så skolen I icke bli fördömda. Förlåten, och eder skall bli förlåtet. Given, och eder skall bli givet. Ett gott mått, väl packat, skakat och

överflödande, skall man giva eder i skötet; ty med det mått som I mäten med skall ock mätas åt eder igen. (Luk. 6: 36—38.)

D 3. Den som icke älskar sin broder, som han har sett, han kan icke älska Gud, som han icke har sett. Och det budet hava vi från honom, att den som älskar Gud, han skall ock älska sin broder. (1 Joh. 4: 20—21.)

D 4. Nådegåvorna äro mångahanda, men Anden är en och densamme. Tjänsterna äro mångahanda, men Herren är en och densamme. Kraftverkningarna äro mångahanda, men Gud är en och densamme, han som verkar allt i alla. Men de gåvor i vilka Anden uppenbarar sig givas åt var och en så, att de kunna bliva till nytta. (1 Kor. 12: 4—7.)

D 5. En gudstjänst, som är ren och obesmittad inför Gud och Fadern, är det att vårda sig om fader- och moderlösa barn och änkor i deras bedrövelse, och att hålla sig obefläckad av världen. (Jak. 1: 27.)

D 6. Den som delar ut gåvor, han göre det med gott hjärta; den som är satt till föreståndare, han vare det med nit; den som övar barmhärtighet, han göre det med glädje. Eder kärlek vare utan skrymtan; avskyn det onda, hållen fast vid det goda. (Rom. 12: 8—9.)

D 7. Varen icke tröga, där det gäller nit; varen brinnande i anden, tjänen Herren. Varen glada i hoppet, tåliga i bedrövelsen, uthålliga i bönen. Tagen del i de heligas behov. Varen angelägna om att bevisa gästvänlighet. (Rom. 12: 11—13.)

D 8. Bären varandras bördor; så uppfyllen I Kristi lag. Ty om någon tycker sig något vara, fastän han intet är, så bedrager han sig själv. (Gal. 6: 2—3.)

D 9. Den som älskar sitt liv, han mister det, men den som hatar sitt liv i denna världen, han skall behålla det och skall hava evigt liv. Om någon vill tjäna mig, så följ han mig; och där jag är, där skall också min tjänare få vara. (Joh. 12: 25—26.)

D 10. Kläden eder, såsom Guds utvalda, hans heliga och älskade, i hjärtlig barmhärtighet, godhet, ödmjukhet, saktmod, tålmod. Och haven fördrag med varandra och förlåten varandra, om någon har något att förebrå en annan. Såsom Herren har förlåtit eder, så skolen ock I förlåta. Men över allt detta skolen I ikläda eder kärleken, ty den är fullkomlighetens sammanhållande band. (Kol. 3: 12—14.)

D 11. Låtom oss icke förtröttnas att göra vad gott är; ty om vi icke uppgivas, så skola vi, när tiden är inne, få inbärga vår skörd. (Gal. 6: 9.)

D 12. Om någon har en tjänst, så sköte han den efter måttet av den kraft som Gud förlänar, så att Gud i allt bliver ärad genom Jesus Kristus. Honom tillhör äran och väldet i evigheternas evigheter, amen. (1 Petr. 4: 11.)

SEXTONDE KAPITLET

DIAKONISSVIGNING

Diakonissvigning förrättas av biskop, som är medlem av diakonissanstaltens styrelse, eller av präst, som han därtill förordnar. Om ingen biskop är medlem av anstaltens styrelse, förrättas vigningen av stiftets biskop eller av präst som han, efter styrelsens hörande, därtill förordnar. Till assistenter må kunna kallas präster eller lekmän, som tjänstgöra vid anstalten eller tillhöra dess styrelse eller eljest ådagalagt nit för diakoniens sak.

Den ordning, som här meddelas, må ock, med behöfliga jämkningar, kunna användas, då församlingssystrar vigas till sitt kall.

Akten begynnes med psalmsång.

Under orgelförspelet gå systrarna, som skola vigas till diakonissor, två och två, efter dem assistenterna och sist biskopen fram mot altaret. Systrarna och assistenterna ställa sig runt omkring altarringen, de förra i mitten, de senare å ömse sidor. Biskopen träder upp till altaret. Samtliga falla på knä till kort bön.

Efter psalmsångens slut säger biskopen, vänd mot församlingen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Biskopen håller nu vigningstalet.

Efter talets slut säger biskopen:

Låt om oss bedja.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder: Systrarna och assistenterna falla på knä under bönen.

Vi tacka dig, käre himmelske Fader, att du i din Son, vår Herre och Frälsare, har för oss uppenbarat den tjänande kärlekens härlighet.

Vi bedja dig: Låt Kristi kärleks makt övervinna våra hjärtans hårdhet, så att vi stå upp och följa honom efter, som icke kom för att låta tjäna sig, utan för att tjäna och giva sitt liv till lösen för många. Gör oss av hjärtat villiga att vara dem till tröst och hjälp, som äro stadda i nöd och bekymmer, i sorg och oro, i fattigdom och ensamhet.

Styrk och välsigna dem du kallar till en stor och löftesrik uppgift i din kyrka, då du sänder dem ut att i kristlig kärlek taga vård om dem som lida och äro betungade. Låt genom deras trogna tjänst ditt rike varda uppbyggt ibland oss, ditt heliga namn till pris och ära.

Församlingen sjunger:

Amen.

Biskopen säger, vänd mot församlingen:

Låt om oss nu höra Skriftens vittnesbörd om den tjänande kärleken: Om jag talade — — — störst bland dem är kärleken. (1 Kor. 13: 1—13.)

Där assistenter äro tillstädes, fördelas läsningen av skriftordet mellan dem.

Efter läsningens slut säger biskopen:

Herren förläne eder nåd att troget bevara dessa ord i edra hjärtan.

Biskopen fortfar:

Bekännen nu, inför Gud och denna församling, eder kristna tro.

Systrarna avlägga gemensamt trosbekännelsen:

Jag tror på Gud, Fader allsmäktig — — — och ett evigt liv.

Biskopen säger nu till systrarna:

Inför Gud och denna församling frågar jag eder:

Viljen I, med Guds hjälp, i trohet mot vår kyrkas lära och ordning, vara Herrens och hans kyrkas tjänarinnor, alltid redobogna att efter Kristi sinne bistå var och en som behöver eder tjänst?

Systrarna svara:

Ja.

Biskopen säger:

Så vare eder diakonistjänsten härmed betrodd. I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Biskopen går ned till altarringen och överlämnar diakonissbrevet till systrarna. Systemen falla på knä. Biskopen och assistenterna lägga sina händer på deras huvuden, varvid biskopen säger för var och en särskilt:

Fridens Gud fullkomne dig i allt vad gott är. Han verke i dig vad som är välbehagligt inför honom, genom Jesus Kristus. Amen.

Biskopen stiger åter upp till altaret.

Assistenterna återtaga sina platser. Systrarna resa sig.

Härefter sjunges en lämplig psalm, t. ex. *Din kärlek, Jesu, gräns ej vet*, Ps. 237, eller *Konung och Präst*, Ps. 239.

Efter psalmsångens slut säger biskopen, vänd mot församlingen:

Låt om oss bedja.

Biskopen faller på knä vid altaret och beder: Systrarna falla på knä.

Barmhjärtige Gud, trofaste Fader. Vi bedja dig av allt hjärta: Se i nåd till dessa dina tjänarinnor, som av dig hava mottagit kallelsen att i din församling tjäna de fattiga och nödställda, sjuka och övergivna.

Utrusta dem, genom din Helige Ande, med de gåvor som de hava av nöden. Förläna dem den vishet, som kommer ovanifrån, och den beredvillighet, som fridens evangelium giver. Håll kärleken brinnande i deras hjärtan. Gör dem fasta och orubbliga, alltid överflödande i ditt verk. Och låt dem en gång av nåd undfå det trogna tjänandets lön i ditt himmelska rike. Amen.

Biskopen fortfar:

Fader vår, som är i himmelen — — — i evighet.

Amen.

Församlingen sjunger:

Biskopen sjunger eller säger, vänd mot församlingen:

Tackom och lovom Herren.

Biskopen sjunger med församlingen:

Församlingen reser sig och sjunger:

Herren vare tack och lov.

Halleluja, halleluja, halleluja.

Biskopen säger till de nyvigda diakonissorna: Församlingen sätter sig ned.

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Biskopen fortfar:

De nyvigda diakonissorna falla på knä.

Herren välsigne eder — — — Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, amen, amen.

Akten avslutas med psalmsång.

Under psalmsången återvända biskopen, assistenterna och de nyvigda diakonissorna till det rum, varifrån de hava utgått.

VIKTIGARE AVVIKELSER I FÖRELIGGANDE FÖRSLAG
FRÅN FÖRSLAG TILL REVISION AV SVENSKA KYRKO-
HANDBOKEN AVGIVET AV ERLING EIDEM (E) SÅDANT
DET FÖRELIGGER I UTLÅTANDE AV BEREDNINGS-
UTSKOTTET VID 1938 ÅRS KYRKOMÖTE (U).

FÖRSTA KAPITLET

DEN ALLMÄNNA GUDSTJÄNSTORDNINGEN.

A. Högmässa med nattvard.

Anvisningen, att kyrkligt värdig orgelmusik må kunna utföras före gudstjänstens början, avser att bereda en möjlighet till omväxling i den nu rådande seden att utföra sådan musik omedelbart efter slutpsalmen. Det i och för sig riktiga och lovvärda bruket, att gudstjänstdeltagarna allmänt kvarstanna, medan det avslutande orgelstycket utföres, kännes för många, som sakna sinne för musik, som ett tvång och ett mindre önskvärt förlängande av gudstjänsten.

3. *Syndabekännelse.*

E:s tanke att låta syndabekännelsen växla efter kyrkoårets tider har tillvunnit sig stor uppskattning på många håll och torde böra bibehållas. Syndabekännelsen Barmhärtige Gud bearbetad. »Tankar, ord och gärningar» en reminiscens ur Olaus Petri syndabekännelse, som icke här bör upprepas.

Syndabekännelsen Gud, var mig nådig. Ändringarna avse uttryck i psalmtexten, vilkas lämplighet i en för *menigheten* avsedd bekännelse på goda grunder ifrågasatts (bl. a. av A. S. P.).

Syndabekännelsen Jag fattig syndig människa. Ändringarna åsyfta, bland annat, en förbättring av den mindre lyckliga sammanställningen tillgiva—tillräkna i U. Uttrycket »Kristi förtjänst», som tillades 1693, har nu uteslutits.

5. *Ära vare Gud.*

U. har i fråga om Gloria och Laudamus velat återgå till äldre tradition. Så har föreskrivits, att prästen under detta moment skall vara vänd mot altaret, så som varit sed ända till 1894. Vidare har som alternativ återinförts det fullständiga Laudamus i dess i 1531 års Svenska mässa givna form. En återgång till det äldre bruket torde i förstnämnda hänseende vara önskvärd. Det representerar tydligen det liturgiskt riktiga. Mera tveksam kan man vara beträffande det fullständiga Laudamus, som sedan senare hälften av sjuttonhundratalet varit så gott som full-

ständigt ur bruk vid vår kyrkas gudstjänster. Den omarbetade form, som 1894 upptogs i anslutning till 1811 års handbok, har slagit igenom i församlingen och är såväl ur språklig som saklig synpunkt avgjort att föredraga framför den äldre. Att denna trots detta här medtagits som alternativ för de stora högtidsdagarna beror på liturgiskt-musikaliska skäl. Melodien hör till vår äldre kyrkosångs allra förnämsta klenoder, och det vore en mycket stor förlust om den fortfarande skulle förbli helt förgäten.

Vad som avses med »särskild högtidsdag för viss församling» har på grund av framställda önskemål angivits genom exempel.

7. *Epistel.*

U:s »Skriftens — — — skriver» har ändrats.

8. *Gradualpsalm.*

Anvisningen hos E., som strukits av U., uttrycker en riktig och betydelsefull liturgisk princip och bör därför medtagas.

10. *Trosbekännelse.*

I inledningsformeln har, i överensstämmelse med E., orden »med den allmänliga kyrkan» medtagits.

Motivet för den ändring U. föreslagit beträffande Apostolicums andra artikel har givetvis icke varit önskan att åstadkomma en formulering av bekännelsen om Kristi person, som kunde förmenas vara mera tillgänglig för modern uppfattning, utan en strävan att på denna punkt åstadkomma en översättning, som i stilkarakter värdigt ansluter sig till bekännelsen i övrigt. Starka invändningar ha emellertid rests mot den av U. föreslagna översättningen »genom den Helige Andes kraft född» etc. Det torde heller icke kunna bestridas, att här snarare föreligger en parafraas än en översättning. Å andra sidan har U. med all rätt påpekat, att ordet »avlad» i vårt språk undergått en betydelseskridning, som gör att det icke längre riktigt återger den språkliga valören hos *conceptus* i den apostoliska trosbekännelsen. Då alltså en ändring av språkliga skäl synes vara högeligen önskvärd, har jag, om också efter stor tvekan, ansett det av professor Fridrichsen föreslagna »kommen» vara att föredraga. Emot detta uttryck kan emellertid invändas, att det är alltför obestämt och kan tänkas syfta endast på Jesu frälsarkall. Det har emellertid det företrädet framför U:s förslag, att därigenom Apostolicums hävdvunna indelning i tolv leder återställs.

Jag hyser, i likhet med ett flertal kritiker, starka tvivel på lämpligheten ur liturgisk synpunkt av att låta den apostoliska trosbekännelsen fakultativt ersättas av en sjungen credopsalm. Tillåtelsen bör i varje fall enligt min mening inskränkas till ps. 26, som har gammal hävd och som återger det väsentliga innehållet i Apostolicum, vilket icke kan sägas om den av U. därjämte föreslagna ps. 27.

11. Predikstolspsalm.

Genom inlägg av körsång förlänges stundom högmässan, särskilt å högtidsdagar, utöver vad som kan anses lämpligt och önskvärt. När körsång förekommer efter trosbekännelsen, bör därför möjlighet finnas att utesluta predikstolspsalmen.

12. Predikan.

Anvisningen, att evangelietexten icke ånyo bör uppläsas, då den är predikotext, vill utsäga, att förnyad uppläsning bör förekomma endast undantagsvis och då särskilda skäl (t. ex. akustiska) så påkalla.

Bönen efter predikan omarbetad i anslutning till E.

13. Kyrkliga tillkännagivanden.

Den gamla formen för anvisning om anmälan av hinder för äktenskap bibehålles. Den är att föredraga framför den av E. och U. föreslagna, som måste ges i två former.

Den på sina håll framställda önskan, att anvisningen helt skulle utgå, kan icke realiseras utan lagändring.

Den något kärva maningen till lysningsparen, som hos U. ersatt den gamla välönskan, har omarbetats.

I meddelande om dödsfall får »medlemmar av vår församling», när detta uttryck kan användas, ersätta det mera likgiltiga »personer».

14. Välönskan över församlingen.

Ännu ett skriftord har medtagits för trefaldighetstiden.

16. Allmän kyrkobön.

Bönen Helige Herre Gud har anvisats även för Advent och Jul, då för högtidsdagar särskild kortare kyrkobön utarbetats.

Litanian har enligt gammal tradition anvisats även för bönsöndagen. Anvisning har givits även för de särskilda böner, som på grund av tidsförhållanden kunna föreskrivas till användning.

Bönen Evige, allsmäktige Gud delvis omarbetad. Bönen för missionen syntes kräva en bättre formulering.

Bönen Herre, vår Gud och Fader bearbetad. Martyrerna böra icke ställas vid sidan av fattiga, sjuka och bedrövade utan nämnas i samband med kyrkan.

Bönen Allsmäktige, evige Gud har utarbetats i enlighet med U:s yrkande. Det synes lämpligt att medge användandet av denna bön även eljest, då förhållandena påkalla en kortare kyrkobön, t. ex. då någon av de i kap. 2: 3 intagna bönerna läses samt vid visitationer, kyrkoherdeinstallationer och liknande högtider.

17. *Tillredelsepsalm.*

Då kyrkokören icke har alltför många tillfällen att medverka i mässans ordinarium, har här upptagits det förslag, som framställt av teologiska fakulteten i Lund.

18. *Tacksägelsen.*

Gud upplyfte våra hjärtan, som infördes i 1811 års handbok, har ersatts av det ursprungliga: Vi upplyfta våra hjärtan.

Då Helig nu följer omedelbart efter prefationsbönen, har det syntts lämpligt, att församlingen förblir stående även under denna. Genom alltför många skilda uppresningar kan en störande osäkerhet uppstå.

Prefationsbönerna ha helt omarbetats med undantag av den för påsktiden. Övergångsorden till Helig och bönen före instiftelseorden ha utarbetats av biskop Yngve Brilioth.

Då annars överallt, såväl i bibelöversättning som psalmer, hyllningsropet Hosanna bibehållits, bör så ske även här.

23. *Utdelandet.*

På sina håll torde det förekomma, att utdelandet börjar redan under det församlingen sjunger O Guds Lamm. För att undvika osäkerhet föreslås här anvisning om att utdelandet begynner först sedan Agnus Dei sjungits. Prästens självkommunion bör kunna äga rum även sedan samtliga duklag mottagit nattvarden.

24. *Tacksägelsebön.*

Bönen för påsktiden ändrad i anslutning till E.

Bönen för trefaldighetstiden delvis omarbetad med hänsyn till börens plats efter kommunionen.

26. *Välsignelsen.*

Seden, att församlingen förblir sittande under välsignelsen, har alltfört en så vidsträckt spridning att den, trots den påtagliga olägenheten av en lokalt omväxlande ordning på denna punkt, torde bära alternativt medgivas.

C. *Högmässa med infogat skriftermål.*

Gällande handbok innehåller liksom E. två olika ordningar för högmässa med infogat skriftermål. I den ena följer skriftermålet efter inledningspsalmen, enligt den andra efter den allmänna kyrkobönen. Mot det senare alternativet ha mycket starka invändningar rests. Det synes knappast ägnat att förverkliga det syfte man genom denna anordning velat uppnå, nämligen att förmå församlingen att mera allmänt närvara vid nattvardsfirandet, och synes överhuvudtaget ur liturgisk synpunkt föga lyckligt. I likhet med U. anser jag därför, att endast *en* form för högmässa med infogat skriftermål bör bibehållas.

2 a. *Skriftetal.*

Det har syntts önskvärt att medgivande lämnas, att när särskilda förhållanden så föranleda, skriftetalet må kunna utbytas mot läsningen av en lämplig bibeltext. Sådana förhållanden kunna inträda exempelvis vid möten och sammankomster, där predikningar, tal och föredrag fått ett rundligt utrymme på programmet, eller där man utan föregående pålysning önskar fira nattvardsgång.

2 c. *Avlösning.*

Ordet avlösning bör vara fullt förtroget för kyrkomedlemmar, som deltaga i nattvardsfirandet, och bör därför bibehållas.

Talrika yrkanden ha framställts, som gått ut på att avlösningen måtte erhålla en mindre villkorlig och dessutom mera personlig form. U. hade därför bredvid den gamla föreslaget en ny form med tilltal i entalsform. Det synes dock vara lämpligast att söka finna en form, som onödiggör annat alternativ än växlingen mellan ental och flertal, vilket här skett.

2. *Ottesång.*3. *Morgonbön.*

Återgång till E. »att du ville förlåta» etc., vilket avgjort är att föredraga framför presensformen. Texten i Lilla Bönboken bör ändras i överensstämmelse härmed.

Medgivande har här liksom vid Aftonsång lämnats att anordna dessa gudstjänster som matutin respektive vesper enligt ordning, som kan komma att fastställas för kyrkan i dess helhet eller för särskilt stift.

Ottesång på juldagen.

Anvisningen vill inskräpa, att den här meddelade ordningen på inga villkor får brukas som ersättning för juldagens fullständiga högmässa.

2. *Inledning.*

Introitus har här föreslagits. Då den förutvarande växelsången på juldagen här, i överensstämmelse med U., ersatts av annan, synes den lämpligen kunna bibehållas förottesången.

4. *Kollektbön.*

Särskild kollektbön har utarbetats enligt U:s yrkande.

3. *Aftonsång.*

Anvisningarna bearbetade.

4. *Allmän kyrkobön.*

Möjlighet har beretts att här inskjuta O Kriste, du som ljuset är.

6. *Tackom och lovom.*

Införes som fakultativt.

4. **Allmänt skriftermål.**

Angående skriftetal och avlösning se ovan under Högmässa med infogat skriftermål.

5. *Tacksägelse och bön.*

Bönen bearbetad. I dess inledning föreslås återgång till KH.

Bibelord att brukas vid skriftermål.

Bibelorden hava enligt U:s yrkande ordnats enligt sakliga synpunkter. Anvisningarna till andra bibelord kompletterade i väsentlig överensstämmelse med professor Fridrichsens förslag.

5. **Nattvardsgudstjänst.**

Anvisningarna bearbetade. Det synes icke nödvändigt att behålla ordet »Särskild» i rubriken.

3. *Psalmsång.*

Även då skriftetalet hållits från predikstolen, bör avlösningen kunna meddelas från altaret.

8. *Kollektbön.*

Bönen delvis omarbetad. Begynnelseorden i E. »O barmhärtige» etc. mindre lämpliga.

6. **Morgon- och aftonbön.**

Rubriken vald i anslutning till gällande handbok: »Offentlig morgonbön, Offentlig aftonbön», i stället för den otympliga »Morgon- och aftongudstjänst i kyrka på veckodag». I anvisningen påpekas uttryckligen, att medgivna ordningar ha fakultativ karaktär.

A. **Morgonbön**

enklare form.

4. *Allmän kyrkobön.*

Omarbetad och utökad med en bön om välsignelse över dagens arbete, såsom yrkats av U.

B. Morgonbön*högtidligare form.*

Den apostoliska hälsningen har utbyttts mot introitus såsom föreslagits av A. Adell. Placeringen av Benedictus i överensstämmelse med U. Då introitus införts, synes däremot den av U. förordade placeringen av Te Deum icke passande. Den har därför förlagts efter psaltarstället såsom i E.

C. Aftonbön*enklare form.***3. Allmän kyrkobön.**

Bönen om välsignelse över dagens arbete har här uteslutits, och bönen har även i övrigt fått en något annan lydelse. Orden »komma till din härlighet» ha utbyttts mot »vinna det eviga livet» för att i stället kunna rädda slutorden i den gamla aftonbönen »uppvakna till din härlighet».

D. Aftonbön*högtidligare form.*

Introitus införd i stället för den apostoliska hälsningen.

Psaltarställen att brukas vid högtidlig morgon- och aftonbön.

Avdelningarna Morgon och Afton ha utökats med hänsynstagande till gammal tradition, delvis i anslutning till professor Fridrichsens förslag.

7. Veckopredikan.

Den gamla benämningen har lång hävd och är alltjämt i allmänt bruk. Någon anledning att ändra den till det omständliga »Predikogudstjänst i kyrka på veckodag» synes icke föreligga.

8. Passionsgudstjänst.

Ordningen, som i E. och U. givits i anvisningens form, har här utförts.

A. Enklare form.

Då nu särskild ordning för passionsgudstjänst meddelas, har passionsbönen Outsägligen stor, Herre Jesus flyttats hit från 2 kap. Bönen omarbetad, såsom yrkats av U.

B. Högtidligare form.

2. Inledning.

Versikeln utgöres av Psalt. 22: 20.

3. Kollektbön.

Särskild kollektbön har utarbetats.

5. Psalmsång.

Det har syntts mig angeläget att i vår liturgi bereda en fast plats för den sköna växelsången *Popule meus*. Övervägas, kunde möjligen, om den skulle kunna få sin plats före Fader vår.

9. Rättegångsgudstjänst.

Ordningen har här fullständigt utförts.

4. Bön.

Bönen delvis bearbetad.

10. Förkortad högmässa.

Någon anledning att ställa formulären för »Förkortad högmässa» och för »Barn-gudstjänst» under särskild rubrik som »Tillägg till kapitel 1» synes icke längre föreligga.

Anvisningarna omarbetade. Den kortare rubriken är fullt tillräcklig, då syftet med den här meddelade ordningen anges i anvisningen.

2. Syndabekännelse.

Av de av U. föreslagna alternativen till inledning synes mig det senare vara att föredraga. Som syndabekännelse har i första hand föreslagits Gud, var mig nådig även därför, att liturgien vid gudstjänster av detta slag av naturliga skäl måste starkt förkortas. »Tacka honom för hans frälsning» i stället för bibelöversättningens »tacka honom för frälsning genom honom», vilket, i synnerhet i slutmening, är språkligt sett alltför oskönt och stötande.

9. Allmän kyrkobön.

Bönen bearbetad.

11. Barn-gudstjänst.

Inledning och syndabekännelse omarbetade.

ANDRA KAPITLET

KYRKOBÖNER

1. Morgonböner vid ottesången.

De utförliga rubrikerna i E. och U. förenklade.

Adventstiden.

Det språkligt mindre lyckliga »sätta vår förtröstan på» har ändrats.

Jultiden.

Bönen omarbetad enligt U:s önskemål.

Trettondagstiden.

I E. och U. har bilden om ljuset pressats något för starkt. Själva ordet återkommer fem gånger i den korta bönen. Den har därför omarbetats.

Fastan.

Bönen bearbetad.

Påsktiden.

Bönen bearbetad. Liksom vid jultiden har här den förändringen skett, att högtidens betydelse får komma till uttryck i själva uppslaget i stället för den sedvanliga tacksägelsen för vila under natten.

Kristi Himmelsfärds dag.

Bönen bearbetad. »Årrika himmelsfärd» ändrat till »heliga himmelsfärd».

Pingsttiden.

Bönen omarbetad.

2. Litanian.

Litanian har i vår handbok i stort sett bevarats i sin ursprungliga form, sådan den 1541 översattes från Luthers tyska litanian, dock med en, i huvudsak ganska lycklig, språklig retuschering, som väsentligen verkställdes i 1811 års handbok. Först 1917 började man slå in på en ny väg. Detta år fullständigast litanian genom upptagande av en rad bönepunkter, till innehåll och form hämtade ur den allmänna kyrkobönen. Denna utveckling når sin höjdpunkt i U., där i vissa partier ytterst litet återstår av den ursprungliga bönen. Att detta sätt att behandla en vördnadsvärd liturgisk text ur språkligt konstnärlig synpunkt måste lämna ett mycket olyckligt resultat är uppenbart. I själva verket ha de ymniga tillsatserna

totalt förstört den gamla bönen stil och rytm. Men även ur uppbygglig synpunkt förefalla förändringarna icke helt lyckliga. Den ursprungliga bönen enhetliga, allvarliga och gripande stämning går förlorad. Det hela kommer i betänklig grad att likna en önskekatalog och är följaktligen på väg att bli vad en kristen bön enligt Frälsarens ord (Matt. 6: 7—8) icke får vara.

En annan anledning till förändringar har varit behovet att förkorta litanian. Det kan icke bestridas att, särskilt med hänsyn till det förhållandet, att litanian normalt bör *sjungas* ej blott av församlingen utan även av liturgen, en förkortning måste anses nödvändig. Man har i U. sökt åstadkomma en kortare form genom att vissa böner genom parenteser utmärkas som sådana som, utom å särskilt angivna dagar, kunna få uteslutas. Denna utväg, som lämnar möjlighet åt den enskilde liturgen att efter egen smak välja de böner, som han anser böra medtagas, är icke tilltalande. På grund härav har jag här sökt ge litanian en form, avsedd att brukas utan vidare uteslutningar, en form som i nödig förkortning återger den ursprungliga texten så långt sådant är möjligt. I partiet om konungen och riket kunna förändringar icke undvikas. De ha vidtagits i anslutning till 1917 års formulering.

Anmärkas bör, att bönen för de bedrövade och svårmodiga — den avser de för sina synder och för samvetets dom bedrövade och »blödiga» — flyttats till sin ursprungliga plats.

I stället för »blodsutgjutelse», som vid *sången* verkar störande, har satts det ursprungliga »örlig».

3. Högtidsböner vid högmässan.

Första söndagen i Advent.

Orden »som kom till Israel» etc. återinsatta efter KH. Bönen bearbetad.

Trettondedag jul.

Bönen omarbetad. Det måste anses mindre lämpligt att sluta bönen med doxologien ur Fader vår, som strax därpå följer i gudstjänsten.

Kristi Himmelfärds dag.

Bönen bearbetad.

Pingstdagen.

Bönen bearbetad.

Reformationsdagen.

Bönen omarbetad med hänsynstagande till av U. framställda önskemål.

Missionsdagen.

Bönen omarbetad enligt U:s önskan, för att ge klarare uttryck åt den kristna missionstanken.

4. Böner och förböner för särskilda förhållanden.

1. *Förbön för konfirmanderna.*

Bönen omarbetad.

2. *Bön för missionen.*

Bearbetad och förkortad.

3. *Bön för Israel.*

Omarbetad med hänsynstagande till de önskemål, som framstälts av teologiska fakulteten i Lund.

Bönerna 4—6.

Bearbetade.

8. *Bön vid biskopsval.*

Omarbetad. Det syntes påkallat, att bönen gäve ett bättre uttryck för biskops-
ämбетets uppgift än det kärva »hava tillsyn att allt i församlingen må skickligt
och ordentligen tillgå».

»Ditt heliga ords ämbete» i hithörande böner genomgående ändrat till »präst-
ämbetet».

10. *Bön före prästvigning.*

Bearbetad.

14. *Bön vid kyrkoinvigning.*

Bearbetad. Syndabekännelsen och självanklagelsen, hur sakligt berättigad den
än må vara, bör icke helt dominera, där grundstämningen dock måste vara glädje
och tacksamhet.

Bönerna 16—21.

Bearbetade.

23. *Bön för frukten på jorden.*

Bönen har utarbetats på grundval av E 24 och avser att ersätta såväl denna
bön som E 23.

25. *Förbön för sjöfarande.*

Bearbetad.

Bön vid gudstjänst till sjöss samt Bön vid hälso- och viloorter

synas böra utgå ur handboken, vilken endast bör innehålla böner, som närmast
äro avsedda att brukas vid allmän gudstjänst i kyrka. Bönerna torde böra intagas
i Lilla Bönboken.

TREDJE KAPITLET

DOP

Rörande detta kapitel ansåg U., att, enär nytt dopritual antagits av kyrkomötet så sent som 1932, inga förändringar nu borde vidtagas i dopformuläret. Mot utskottets betänkande i denna del inlade undertecknad sin reservation.

Det skäl, som av utskottet anfördes för dess avvisande ståndpunkt, nämligen att det skulle vålla oro i församlingarna, om ordningen för dopet nu åter ändrades, kan jag icke finna bärande. Det skulle kunna tillmätas en viss betydelse i det fall, att det nu vore fråga om att fortgå på de partiella reformernas väg. Men då nu kyrkohandboken i sin helhet underkastas en genomgående granskning och revision, torde det knappast väcka större uppseende, om även dopritualet ånyo genomses.

Med allt erkännande av den förbättring, som det år 1932 antagna formuläret innebar, kan det dock icke bortses från att det i sista hand betydde en kompromiss, som gav ett mycket svagt uttryck åt de reformkrav, som framförts särskilt av teologiska fakulteten i Lund och av biskop Einar Billing. Enligt min mening voro dessa krav så berättigade, att det skulle innebära ett olyckligt missgrepp, om kyrkan nu lämnade dem obeaktade.

Om *en* sak måste här från början full klarhet råda. Det måste till varje pris undvikas, att dophandlingen på något sätt förvandlas till en allmän tacksägelse- och namngivningshögtid. Det kristna dopets grundtanke: att Gud genom dopets sakrament upptager människan i en ordning, som är högre än det naturliga livs-sammanhanget, då Han mottager henne i sin kyrka och därigenom tillbjuder och tillförsäkrar henne de frälsningens gåvor, som kyrkan förvaltar, denna tanke måste givetvis helt behärska även barndopets ritual. Att detta dock icke kan betyda, att denna tanke också måste *uttryckas* på samma sätt vid barndopet som vid dop av vuxna har ju kyrkan, som av vårt doprituals historia framgår, redan insett. Vad som brister är, att man icke velat beslutsamt draga konsekvenserna av denna insikt.

Hänsynen till den andliga situation och de särskilda betingelser, som föreligga vid barndop, kräver enligt min mening en revision av nu gällande ritual i två avseenden.

Den känsla, som närmast besjälar dem som vid dophandlingen normalt representera den kristna församlingen, nämligen föräldrar och anhöriga, är glädje och tacksamhet. Denna tacksamhet bör få ett fulltonigt uttryck redan i den inledande alloktionen.

Om den verklighet, som ligger bakom den bibliska läran om det radikala onda, har samtiden på sistone fått de allvarligaste påminnelser. Men man kan vara starkt övertygad om den djupa sanning denna lära innehåller utan att därför finna det riktigt eller lämpligt att betona den så starkt, som vårt nuvarande dopritual gör. Att sådant kan vara ägnat att främja en okristlig och underevangelisk lära

om synden som något naturartat, en hos människan från födelsen inhärent kvalitet har biskop Billing allvarligt betonat i sina uttalanden vid 1925 års kyrkomöte, till vilka jag här hänvisar.

På grund härav har här framlagts ett förslag till dopritual, som, i anslutning till vad teologiska fakulteten i Lund på sin tid föreslagit, låter den inledande allokutionen börja med tacksägelse. I de följande orden om Kristi verk och om kyrkan har tonvikten starkare lagts på det positiva. Och slutligen har som alternativ till bönen Herren Gud, den evige Förbarmaren, som ersatt den gamla exorcismen, satts ett böneord ur psaltaren.

I övrigt ha inledningsorden till texten om hur Jesus välsignar barnen förenklats. Bibelöversättningens »Man bar fram barn», vilket föga passar i en liturgisk text, har ersatts med den äldre översättningens »De buro fram barn». Förbönen efter dopet har omarbetats i avsikt att ge den en enklare och innerligare böneform.

Allokutionen till barnets anhöriga har upptagits i väsentlig anslutning till E.

Formuläret för bekräftelse av nöddop har ändrats i anslutning till ordningen för barndop.

Ordningen för dop av unga och av vuxna — denna beteckning införd i stället för »äldre», vilket ger intryck av att dopkandidaten måste befinna sig åtminstone i medelåldern eller däröver — ansluter sig väsentligen till E. Här synes det fullt lämpligt att bibehålla den nuvarande allokutionen i barndopet.

FJÄRDE KAPITLET

KONFIRMATION

I fråga om konfirmationen har U. uttalat önskemålet, »att ett helt nytt ritual måtte skapas, som mer än det nuvarande riktar in de unga på positiva livsuppgifter i en kristen kallelsegärning». Man önskar vidare att »akten ej minst i bönerna måtte taga tillbörlig hänsyn till läget i den ungdomsvärld kyrkan vid detta utomordentligt viktiga tillfälle vill möta».

Att skapa ett helt nytt ritual har jag varken funnit möjligt eller önskvärt. Meningen kan ju dock icke vara, att vår kyrkas konfirmation bör förvandlas till någon allmänreligiös Jugendweihe. Konfirmationens väsen måste väl alltfört förbli »bekräftelsen», inriktad på det personliga tillägnandet av Guds i dopet tillbjudna nåd och medförande rätten att delta i församlingens nattvardsfirande.

En fordran, som här alltmera gör sig gällande, är emellertid att vid konfirmationshandlingen noga undvikes varje sken av något tvång eller våld mot unga och outvecklade människors samveten. Den personliga trostillägnelsen får på intet sätt, ens antydningssvis, förutsättas som redan uppnådd eller befintlig. Den framställs som det mål, mot vilket konfirmationsberedelsen syftar och nedbedes som en Guds gåva.

Enligt dessa grundsatser har konfirmationsritualet omarbetats. I bönerna ha

de positiva livsuppgifterna betonats. Hela stilen har hållits mera stram, och språket har givits största möjliga enkelhet, vilket syntes nödvändigt i ett ritual, avsett för stora ungdomsskaror med delvis ganska ringa förtrogenhet med kyrkans liturgiska språk.

Enligt U:s önskan har som alternativ till detta ritual endast ställts *ett*: det äldre med frågor, som upptagits oförändrat ur KH.

Ordningen för vuxnas konfirmation ansluter sig med vissa förändringar till E. Konfirmationsföreläsningen och den avslutande bönen ha omarbetats.

FEMTE KAPITLET

ENSKILT SKRIFTERMÅL

I överensstämmelse med vad U. föreslagit har här i vissa delar upptagits den ordning, som föreligger i 1926 års handboksförslag. Den viktigaste förändring, som här vidtagits, rör avlösningen. Det torde vara en rätt allmän uppfattning, att avlösningen här, ännu mindre än vid allmänt skriftermål, bör erhålla en alltför villkorlig form. Enligt anvisningen bör prästen redan under det själavårdande samtalet ha förvissat sig om den skriftandes uppriktighet. Avlösningen har även, vilket synes riktigast, fått följa omedelbart på bekännelsen, och den i 1926 års förslag på bekännelsen följande alloktionen har omarbetats till ett trösteord *efter* avlösningen. Syndabekännelsen har helt omarbetats. Akten avslutas med välsignelsen, såsom i E.

SJÄTTE KAPITLET

SJUKAS NATTVARDSGÅNG

Vidtagna ändringar i huvudsak betingade av förändringar i avlösningsformeln och i nattvardsritualet.

SJUNDE KAPITLET

VIGSEL

Den inledande föreläsningen omarbetad.

I bibelordet, 2 Kor. 13: 11, ha orden »låten förmana eder» och »hållen frid» utelämnats.

Bön vid ringväxlingen omarbetad. Orden »heliga, visa och välgörande» bära här utgå. Tanken har utsagts redan i den inledande alloktionen.

I kopulationsformeln har tillagts: »Från denna stund ären I äkta makar». Därigenom får den i lagen påbjudna förklaringen för äkta makar ett tydligt uttryck.

Bönen Allsmäktige Gud, käre himmelske Fader omarbetad.

ÅTTONDE KAPITLET

KYRKOTAGNING

Överallt där denna akt ännu förekommer är väl ock den gamla benämningen bruklig. Den torde därför böra bibehållas.

NIONDE KAPITLET

JORDFÄSTNING

U:s förslag till inledande förmaning att brukas i stället för griftetal har upptagits i omarbetad form.

Bönen Allsmäktige, barmhärtige och evige Gud har upptagits oförändrad.

Övriga inledande böner bearbetade.

Bönen vid begravningsmessa bearbetad.

Bibelorden att brukas vid jordfästning utökade.

TIONDE KAPITLET

KYRKOINVIGNING

Bönen Lovad vare du, evige, allsmäktige Herre är omarbetad och förkortad.

Invigningsorden för altaret ha fått annan form.

Bibelorden kompletterade och ordnade i följd så som de böra komma till användning vid akten.

Invigning av begravningsplats och gravkapell.

Bönen bearbetad.

ELFTE KAPITLET

BISKOPSVIGNING

Ordningen för de tre akterna biskopsvigning, prästvigning och kyrkoherdeinstallation är enligt gällande handbok i väsentliga delar densamma. Bönen före vigningen, inlednings- och avslutningsorden till assistenternas skriftläsning, trosbekännelsens omramning och i viss utsträckning även frågorna äro gemensamma för alla tre akterna. U. har uttalat den önskan, att ritualen måtte omarbetas och så långt möjligt var för sig erhålla en mera självständig och med hänsyn till det särskilda ämbetets uppgifter utformad karaktär. Detta mycket berättigade önskemål har föreliggande förslag sökt tillgodose.

För *biskopsvigning* har utarbetats ny inledningsbön.

Den andra och tredje frågan har omarbetats.

Bönen efter vigningen har omarbetats med större hänsyn till formuleringen i KH.

Bland bibelorden ha nr 6 och 7 uteslutits i överensstämmelse med professor Fridrichsens förslag.

TOLFTE KAPITLET

PRÄSTVIGNING

Förmaningen efter assistenternas skriftläsning har fått en ny form.

Ny bön efter vigningen utarbetad med aktgivande på de önskemål, som uttalats av U.

TRETTONDE KAPITLET

KYRKOHERDEINSTALLATION

Ny bön före vigningen utarbetad.

Förmaningen efter assistenternas skriftläsning har fått ny lydelse.

Den andra och tredje frågan ha omarbetats.

Bönen efter vigningen omarbetad.

Urvalet av bibelord delvis ett annat.

Komministersinstallation

I likhet med vad U. föreslagit torde denna ordning böra intagas i bihang till handboken.

FJORTONDE KAPITLET

MISSIONÄRSVIGNING

Bönerna bearbetade.

Urvalet av bibelord delvis ett annat och ordningen ändrad.

FEMTONDE KAPITLET

DIAKONVIGNING

Ansluter sig till E. med smärre ändringar i formuleringen.

SEXTONDE KAPITLET

DIAKONISSVIGNING

Ritualet i väsentlig anslutning till U. bearbetat under beaktande, bland annat, av önskemål, som framställts av föreståndaren för Ersta diakonissanstalt, teologie doktor Dick Helander.

182
Bönen efter vigningen har ompröfats med större hänsyn till församlingens
i KH.
Bland bibelorden ha ut ö och församlingens församlingens församlingens
föredragens förslag.

TOLFTA KAPITLET

PRÄSTVIGNING

Förmaningen efter assistentens skriftställning har fått en ny form.
Ny böna efter vigningen utarbetad med hänsyn till de särskilda omständigheterna
föredrag av U.

TRETTONDE KAPITLET

KYRKORERINSTITUTION

Ny böna före vigningen utarbetad.
Förmaningen efter assistentens skriftställning har fått en ny lydelse.
Den andra och tredje lekamen ha ompröfats.
Bönen efter vigningen ompröfats.
Utvälet av bibelord delvis ett annat.

Kommuniserinstitution

I likhet med vad U. föreslagit torde denna ordning böna införas i bibelord till
handböken.

FJORTONDE KAPITLET

MISSIONÄRSVIGNING

Bönerna bearbetade.
Utvälet av bibelord delvis ett annat och ordningen ändrad.

FEMTONDE KAPITLET

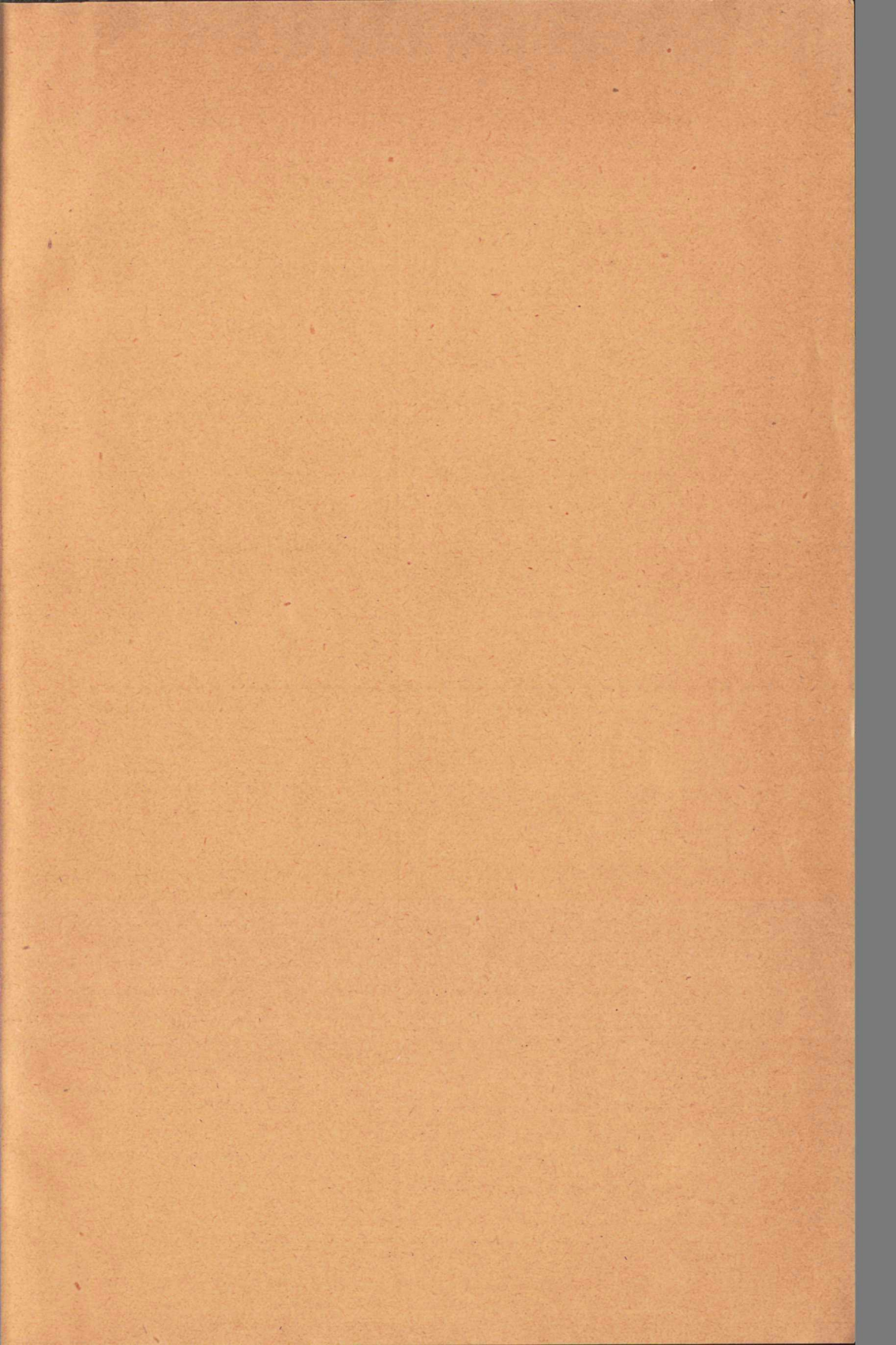
DIAKONVIGNING

Änslutet sig till E. med större ändringar i förordningen.

SEXTONDE KAPITLET

DIAKONISSVIGNING

Ritualet i väsentligt anslutning till U. bearbetat mer omfattande, bland annat
av önskemål, som framtidigt av församlingens för hvar diakonissvigning, teologisk
doktor Dick Helander.

Statens offentliga utredningar 1940

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Betänkande med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. strafflagen m. m. jämte därmed sammanhängande författningar. [8]
Betänkande med förslag rörande offentliga rättshjälpsanstalter. [11]
Statistisk utredning ang. förvaltningskostnader m. m. i konkurser. [13]
Förslag till ändrad lagstiftning om straff för försök till brott. [19]
Straffrättskommitténs betänkande med förslag till lagstiftning om förmögenhetsbrott. [20]
Straffrättskommitténs betänkande med förslag till ändring av strafflagen för krigsmakten i vad den berör förmögenhetsbrotten. [25]
Lagrådets utlåtande över processlagberedningens förslag till rättegångsbalk. [29]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Promemoria med förslag till vissa åtgärder mot missbruk av tryckfriheten. [5]
Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser ang. stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m. [23]
Betänkande ang. uppgörelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms stad rörande överståthållarämbetets uppförande å riksstaten m. m. [28]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Betänkande med utredning och förslag ang. inrättande av fritidsreservat för städernas och de tätbebyggda samhällenas befolkning. [12]
Socialvårdskommitténs betänkande. 1. Statistisk undersökning ang. kommunernas ålderdomsbem [22] 2. Statistisk undersökning rörande de erkända sjukkassorna. [31]

Hälsa- och sjukvård.

Betänkande ang. utfärdande av samt ersättning för vissa läkariäntyg. [21]
1935 års hälso- och sjukvårdssakkunniga. De yngre sjukhusläkarnas avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. [32]

Allmänt näringsväsen.

Betänkande med förslag till kungörelse ang. kontroll å handeln med ost samt viss lagstiftning ang. korvvaror. [9]
Organiserad samverkan inom svenskt näringsliv. [35]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande ang. uppgörelse mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms stad rörande vissa markfrågor m. m. i Stockholm. [6]
Efterfrågan på jordbruksprodukter och dess känslighet för pris- och inkomstförändringar. [16]
Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser ang. bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar. [26]
Betänkande ang. lägenhetsupplåtelse åt lappar som lämnat renskötsel. [37]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till åtgärder för befordrande av produktionen å enskilda skogar i vissa delar av Norrland. [3]

Industri.

Handel och sjöfart.

1938 års tobaks handelsutredning. Betänkande rörande reglering av import- och detaljhandeln med tobaksvaror. [34]

Kommunikationsväsen.

Betänkande och förslag ang. förhållandet mellan arbetsuppgifter och löneställning vid statens järnvägar. Del 1. [14]
Betänkande med förslag rörande skärgårdarnas behov av förbättrade kommunikationer. Del 2. [15]
Betänkande med förslag till ändrad lagstiftning ang. s. k. rattfylleri. [17]
Betänkande med förslag till organisation av telegrafverket. [27]
Betänkande med förslag rörande övergång till högertrafik i Sverige. [30]
Principbetänkande i trafiksäkerhetsfrågan. [33]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Betänkande med förslag till lag om krigsskadeersättning. [4]
Betänkande med förslag till lag med vissa bestämmelser om livförsäkring vid krig m. m. [7]
Betänkande med förslag ang. krigsförsäkring av viss löseegendom. [18]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande och förslag ang. reglering av församlingsindelningen i Stockholm och revision av den för huvudstaden gällande lagen om församlingsstyrelse. [1]
Svensk namnbok 1940. [10]
Betänkande och förslag ang. statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet m. m. [24]
Betänkande och förslag ang. folkskoleväsendets rationalisering. [36]
Betänkande och förslag ang. värtjänstutbildning för skolor. [38]
Förslag till revision av den svenska kyrkohandboken. [39]

Försvarsväsen.

Betänkande ang. omorganisation av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse m. m. [2]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.